

**ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ ТА РЕФОРМА МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ:
РЕЗУЛЬТАТИ ДРУГОЇ ХВИЛІ СОЦІОЛОГІЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ**

АНАЛІТИЧНИЙ ЗВІТ

Грудень 2016

ЗМІСТ

МЕТОДОЛОГІЯ ОПИТУВАННЯ	4
ОСНОВНІ РЕЗУЛЬТАТИ ОПИТУВАННЯ	7
РОЗДІЛ I. РІВЕНЬ ЗАЦІКАВЛЕНОСТІ ПОЛІТИКОЮ.....	14
1.1 Рівень зацікавленості політикою серед населення України.....	14
1.2 Причини незацікавленості політикою серед населення України	18
1.3 Авторитетні особи або суспільні інституції в питаннях політики.....	19
1.4 Структура джерел інформації про новини	24
РОЗДІЛ II. РЕФОРМА МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ.....	29
2.1 Актуальність реформи місцевого самоврядування і децентралізації	29
2.2 Обізнаність з кроками з реформування місцевого самоврядування і децентралізації.....	34
2.3 Сприйняття результатів зростання доходів місцевих бюджетів	40
2.4 Сприйняття можливих наслідків реформи місцевого самоврядування і децентралізації влади в Україні	45
2.5 Очікувані результати реформи місцевого самоврядування і децентралізації	52
2.6 Готовність органів місцевого самоврядування до використання нових повноважень.....	64
2.7 Динаміка якості послуг, які надаються у громаді	68
2.8 Фактори, які мають враховуватися реформаторами.....	73
2.9 Провідники і опоненти реформи місцевого самоврядування і децентралізації	79
РОЗДІЛ III. КОНСТИТУЦІЙНА РЕФОРМА.....	85
3.1 Актуальність внесення змін до Конституції і можливість реформи місцевого самоврядування і децентралізації без внесення змін	85
3.2 Обізнаність з внесенням змін до Конституції України щодо децентралізації .	91
3.3 Можливість зміни думки щодо реформи самоврядування, децентралізації, змін до Конституції у разі отримання додаткових роз'яснень	95

РОЗДІЛ IV. ОБ'ЄДНАННЯ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД	100
4.1 Обізнаність щодо об'єднання територіальних громад. Обізнаність з заходами, пов'язаними з об'єднанням територіальних громад	100
4.2 Підтримка об'єднання територіальних громад серед жителів міст	108
4.3 Ставлення до об'єднання територіальних громад серед жителів сіл і селищ міського типу	111
4.4 Метод об'єднання територіальних громад.....	121
4.5 Ставлення місцевих органів влади (місцевих рад, районних державних адміністрацій) до об'єднання територіальних громад.....	125
4.6 Сприйняття можливості процесу об'єднання сприяти розвитку громади.....	129
РОЗДІЛ V. КОНФЛІКТ НА СХОДІ, МІНСЬКІ ДОМОВЛЕНОСТІ І РЕФОРМА МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ	136
5.1 Обізнаність і наявність думки щодо Мінських домовленостей	136
5.2 Спроможність реформи самоврядування і децентралізації сприяти розв'язанню конфлікту на сході України	140
5.3 Статус територій Донбасу, які тимчасово не контролюються владою України	145

Друга хвиля всеукраїнського соціологічного дослідження «Децентралізація та реформа місцевого самоврядування» проводилась Київським міжнародним інститутом соціології у жовтні-грудні 2016 року на замовлення Програми Ради Європи «Децентралізація і територіальна консолідація в Україні» у співпраці та координації з експертами Ради Європи, фахівцями з питань місцевого самоврядування та Міністерством регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України. У процесі дослідження шляхом опитування вивчалися суспільно-політичні настрої дорослих жителів України (у віці 18 років і старше). Основні етапи дослідження включали розробку анкети та супровідного інструментарію, розробку вибірки, проведення інтерв'ю з респондентами, контроль якості виконаної роботи, введення та перевірку даних на логічні помилки, підготовку остаточного масиву даних, таблиць одно- і двовимірних розподілів та аналітичного звіту. Перша хвиля дослідження проводилася у вересні-жовтні 2015 року.

Для проведення опитування була розроблена стратифікована, чотириступенева вибірка, випадкова на кожному ступені. Вибірка репрезентативна для дорослого населення, яке постійно проживає на території України, не проходить військову службу і не перебуває у в'язницях або медичних закладах (лікарнях, медичних інтернатах). До вибірки не включалися території, які тимчасово не контролюються владою України, – АР Крим, окремі райони Донецької і Луганської областей.

Спочатку населення України було стратифіковане за регіонами (24 області та м. Київ), далі населення кожного регіону додатково стратифікувалося на міське (міста і селища міського типу) і сільське населення (за винятком м. Києва, де населення суцільно міське). Тобто, у цілому населення України було поділене на 49 страт. Для кожної страти пропорційно до чисельності дорослого населення визначалося, скільки інтерв'ю в ній має бути проведено, а також скільки населених пунктів, де буде проводитися опитування, має припадати на неї. У випадку Донецької і Луганської областей для стратифікації використовувалася чисельність населення лише тих територій, які зараз контролюються владою України.

Після стратифікації проводився відбір конкретних точок, де мали працювати інтерв'юери. На першому етапі в межах кожної страти відбиралися населені пункти. Міські населені пункти відбиралися з імовірністю, пропорційною до чисельності дорослого населення в населеному пункті. В межах страт сільського населення спочатку відбиралися райони (з імовірністю, пропорційною до чисельності дорослого сільського населення в районі), а в межах уже відібраного району випадковим чином відбиралися села. На другому етапі в межах кожного населеного пункту відбиралися виборчі ділянки. На третьому етапі для кожної виборчої ділянки відбиралася початкова адреса – вулиця, номер будинку та, у випадку багатопверхових будинків, номер квартири, з якої інтерв'юери розпочинали опитування. На четвертому етапі відбувався відбір і опитування респондентів методом модифікованої маршрутної вибірки.

Опитування проводилося методом особистих інтерв'ю з респондентами в домогосподарствах, де вони проживають.

Унаслідок реалізації випадкової на всіх етапах вибірки у фінальному масиві даних дещо перепредставлені жінки і особи старшого віку. Для відновлення правильних пропорцій були побудовані спеціальні статистичні «ваги».

Нижче дані наводяться для України в цілому і окремо для 4-х макрорегіонів України. Склад макрорегіонів: *Західний* макрорегіон – Волинська, Рівненська, Львівська, Івано-Франківська, Тернопільська, Закарпатська, Хмельницька, Чернівецька області; *Центральний* макрорегіон – Вінницька, Житомирська, Сумська, Чернігівська, Полтавська, Кіровоградська, Черкаська, Київська області, м. Київ, *Південний* макрорегіон – Дніпропетровська, Запорізька, Миколаївська, Херсонська, Одеська області, *Східний* макрорегіон – Донецька, Луганська і Харківська області.

Польовий етап дослідження тривав з 6 по 21 листопада 2016 року. Загалом в рамках дослідження було проведено 2039 інтерв'ю з респондентами, які проживають у 110 населених пунктах України.

Статистична похибка для вибірки 2039 респондентів (з імовірністю 0,95 і за дизайн-ефекту 1.5) не перевищує:

- 3.3% для показників, близьких до 50%,
- 2.8% для показників, близьких до 25 або 75%,
- 2.0% для показників, близьких до 12 або 88%,
- 1.4% для показників, близьких до 5 або 95%,
- 0.7% для показників, близьких до 1 або 99%.

Також Київським міжнародним інститутом соціології проводилося опитування жителів об'єднаних територіальних громад. Для проведення цього опитування жителів ОТГ була розроблена стратифікована, триступенева вибірка, випадкова на кожному ступені. Вибірка репрезентативна для дорослого населення, яке постійно проживає на території 159 об'єднаних територіальних громад (які об'єдналися станом на осінь 2015 року), не проходить військову службу і не перебуває у в'язницях або медичних закладах (лікарнях, медичних інтернатах).

Населення 159 об'єднаних територіальних громад спочатку було стратифіковане за 4 макрорегіонами (Захід, Центр, Південь, Схід) та за 4 типами населених пунктів, загалом 16 страт. Страти за типом населеного пункту:

- 1) Міста та селища міського типу (СМТ);
- 2) Села, які стали центром ОТГ;
- 3) Села, які приєдналися до ОТГ, з центром у місті або СМТ;
- 4) Села які приєдналися до ОТГ, з центром в іншому селі.

Після стратифікації проводився відбір конкретних точок, де мали працювати інтерв'юери. На першому етапі в межах кожної страти було відібрано населені пункти із використанням випадкової процедури PPS (з імовірністю, пропорційною до чисельності населення). Для страт (3) та (4) за типом населеного пункту

відбиралися сільські ради, а не окремі села. У кожному населеному пункті проводилося 10 інтерв'ю. На другому етапі для кожної виборчої ділянки була відібрана початкова адреса – вулиця, номер будинку та, у випадку багатопверхових будинків, номер квартири, починаючи з якої інтерв'юер послідовно проходить задану кількість домогосподарств, використовуючи фіксований крок. На третьому етапі здійснювався відбір і опитування респондентів у домогосподарстві.

Опитування проводилося методом особистих інтерв'ю з респондентами в домогосподарствах, де вони проживають.

Унаслідок реалізації випадкової на всіх етапах вибірки у фінальному масиві даних дещо перепредставлені жінки і особи старшого віку. Для відновлення правильних пропорцій були побудовані спеціальні статистичні «ваги». Також статистичні «ваги» відновлюють співвідношення страт за типом населеного пункту.

Польовий етап дослідження тривав з 12 по 27 листопада 2016 року. Загалом в рамках дослідження було проведено 400 інтерв'ю з респондентами, які проживають у 40 об'єднаних територіальних громадах. В т.ч. в містах / СМТ було опитано 70 респондентів, у селах, які стали центрами ОТГ – 130 респондентів, у селах, які були приєднані до міста / СМТ – 70 респондентів, у селах, які були приєднані до інших сіл – 130 респондентів.

Статистична похибка для вибірки обсягом 400 респондентів (з імовірністю 0,95 і без врахування дизайн-ефекту) не перевищує:

- 5% для показників, близьких до 50%,
- 4.4% для показників, близьких до 25 або 75%,
- 3.3% для показників, близьких до 12 або 88%,
- 2.3% для показників, близьких до 5 або 95%.

ІНТЕРЕС ДО ПОЛІТИКИ ТА СТРУКТУРА ДЖЕРЕЛ ІНФОРМАЦІЇ

- Простежується деяке зниження зацікавленості політикою – якщо у 2015 році 58% скоріше або дуже нею цікавилися, то зараз – уже 52%. Натомість з 41% до 47% зросла частка тих, хто не цікавиться нею.
- Основними причиною, чому українці не цікавляться політикою, є те, що вони не довіряють політикам (таке пояснення дають 41% тих, хто скоріше або зовсім не цікавляться політикою), загалом не довіряють владі (36%) і вважають, що від них усе рівно нічого не залежить (31%). Загалом, з 2015 року з 55% до 62% зросла «популярність» варіантів «не довіряю владі та/або політикам».
- І серед тих, хто цікавиться політикою, і серед тих, хто не цікавиться нею, в політичних питаннях найбільше українці довіряють родичам і близьким знайомим (41% серед усього населення, 38-44% серед виділених двох груп). Усім іншим інституціям або авторитетним особам в питаннях політики довіряють не більше 12% серед усього населення.
- При цьому Президенту довіряють лише 7%, Уряду – 3%, Верховній Раді – 2%. Разом з цим місцевій владі довіряють 12%, експертам і науковцям – 11%, Церкві – 11%.
- Серед тих, хто цікавиться політикою, кожен четвертий (24%) зазначив, що взагалі нікому не довіряє. Водночас частка таких осіб серед тих, хто не цікавиться політикою, – 42%.
- Порівняно з 2015 роком з 27% до 33% зросла частка тих, хто нікому не довіряє. Також з 17% до 8% знизилася довіра до ЗМІ.
- Основним джерелом інформації про актуальні новини для абсолютної більшості населення (85%) є телебачення. Близько 40% українців отримують інформацію з Інтернету. Інші джерела називали не більше 20% населення. Порівняно з 2015 роком структура джерел інформації не зазнала істотних змін.

РЕФОРМА МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

- Більшість населення (64%) продовжує вважати потрібною реформу місцевого самоврядування та децентралізацію, але з них лише 24% вважають її безумовно потрібною. Водночас лише 16% дотримуються думки, що реформа не є потрібною. Порівняно з 2015 роком, частка тих, хто вважає реформу потрібною, навіть трохи виросла – з 60% до 64%. При цьому, частка тих, хто не вважає так, лишилася такою ж.
- Рівень обізнаності з реформою місцевого самоврядування і децентралізації влади практично не змінився з 2015 року. Як і раніше, переважна більшість населення знає про реформування місцевого самоврядування і

- децентралізацію** (зараз 80% знають про певні кроки у цьому напрямку проти 82% у 2015 році), але при цьому **лише 17% жителів стверджують, що вони дуже добре обізнані з цим** (проти 19% у 2015 році).
- Переважна більшість населення, яке принаймні щось знає про реформу (61%), вважає, що вона відбувається повільно / занадто повільно. **Лише 17% говорять про нормальні темпи реформи місцевого самоврядування і децентралізації влади в Україні.** Лише 4% дотримуються думки, що реформа відбувається швидко або навіть занадто швидко.
 - Хоча **серед жителів ОТГ** приблизно стільки ж людей, як і серед загального населення, обізнані про кроки з реформування місцевого самоврядування (83% проти 80% серед загального населення), але з них **удвічі більше тих, хто вважає себе добре поінформованим (34% проти 17%).** Водночас, і серед жителів ОТГ лише чверть вважають, що реформа відбувається нормальними темпами. Натомість більшість говорить про повільні або занадто повільні темпи.
 - Якщо у 2015 році лише 19% відзначали певні **зміни на краще** у своєму населеному пункті в результаті збільшення місцевих бюджетів, то **зараз таких людей майже в 2.5 рази більше – 46%.** Причому таке істотне зростання простежується у всіх регіонах України. Ще 21% змін ще не помітили, але чули про них. Тобто **загалом 67% українців або відчули покращення, або очікують на нього.**
 - **Найбільш помітним покращенням** ситуації, яке відзначають **71%** тих, хто помітив або почув про певні позитивні зміни у своєму населеному пункті, є **ремонт покриття вулиць, дворів.**
 - Серед жителів ОТГ 45% відчули певні позитивні зміни внаслідок реформи, і ще 17% знають, що вони заплановані.
 - **Простежується незначне, але все-таки покращення очікувань від децентралізації влади в Україні.** Якщо у 2015 році 42% очікували на покращення ситуації в Україні в цілому внаслідок децентралізації, то зараз уже – 49%. Ще 28% вважають, що нічого не зміниться, і лише 6% вважають, що ситуація погіршиться. Тобто, **загалом, очікування населення України є позитивно-нейтральними.**
 - Разом з цим, **51% українців вірять, що нинішня реформа місцевого самоврядування і децентралізація сприятиме розвитку громад України,** хоча з них лише 8% повністю переконані в цьому. Не вірять у потенціал реформи – 32% населення. Загалом, у всіх регіонах простежується такий «обережний» оптимізм, крім Сходу, де приблизно однакова кількість населення вірять і не вірять у потенціал реформи.
 - Серед тих, хто не вірить, що нинішня реформа сприятиме розвитку громад, близько половини (43%) не змогли пояснити, чому саме вони так вважають. Водночас, відносно найбільш популярними поясненнями є те, що вони не вірять владі і в «її» реформи (19% дають саме таке пояснення) і те, що нові ресурси будуть розкрадені, а не використані за призначенням (12%).

- **Зі зростанням обізнаності зростає оптимізм щодо результатів реформи з децентралізації.** Якщо серед тих, хто нічого не знає про реформу, лише 33% очікують на покращення і 34% вірять у те, що це сприятиме розвитку громад (проти 40%, які не вірять), то у випадку тих, кому вже «дещо відомо» уже 49% очікують на покращення ситуації і 51% вважають, що це сприятиме розвитку громад (проти 32%). У випадку же тих, кому **добре відомо** про реформу, **68% очікують на покращення ситуації в Україні в цілому і 69% вірять, що це сприятиме розвитку громад** (проти 25%).
- **В першу чергу, як і в 2015 році, жителі України очікують від децентралізації зменшення корупції** (67% хотіли б відчутти такий наслідок, а 41% називають це «очікуваним наслідком №1» для них). Причому актуальність такого наслідку дещо підвищилася порівняно з минулим роком – з 60% до 67% зросла кількість тих, хто назвав цей варіант одним з топ-3 наслідків, і з 33% до 41% зросла кількість тих, хто назвав його найважливішим наслідком.
- **Другим за рівнем важливості наслідком є поліпшення якості і доступності послуг**, причому актуальність такого наслідку також зросла – з 49% до 61% зросла частка тих, хто називає цей наслідок одним з топ-3, і з 16% до 20% зросла частка тих, для кого цей результат є найважливішим.
- Загалом, **не більше 15% українців очікують на погіршення якості послуг** в окремих сферах внаслідок реформи місцевого самоврядування і децентралізації. Українці в найгіршому випадку скоріше не вірять у зміни, а не «бояться» негативних наслідків.
- **Найбільш позитивні очікування стосуються ремонту і утримання доріг, тротуарів (52% вважають, що якість покращиться, 30% вважають, що нічого не зміниться) і благоустрою (50% і 31%).** Але при цьому лише, відповідно, 11% і 10% вірять у *значне* покращення ситуації. Тобто в даному випадку коректніше говорити про «обережний» оптимізм.
- **У випадку інших сфер від чверті до третини очікують на покращення якості**, і від третини до половини вважають, що змін не буде, тобто настрої є скоріше нейтрально-позитивні.
- **Близько половини населення (45%) вважають, що органи місцевого самоврядування загалом готові використати надані їм нові повноваження** на благо громади, хоча з них лише 9% повністю переконані в цьому. При цьому кожен третій українець (33%) дотримується протилежної думки. Подібні показники простежують і у випадку готовності своєї місцевої ради – 47% вважають, що «їхня» місцева рада готова до цього, не вважають так – 29%.
- Серед жителів ОТГ, загалом, 52% вважають, що їхні органи влади готові до нових повноважень, хоча цей показник варіює від лише 38% у містах / СМТ до 68% у селах, що стали центрами громади.
- Більшість українців (58%) вважають, що за останній рік у їхній громаді якість послуг не змінилася. Разом з цим **кожен четвертий українець (25%)**

- відзначає покращення надання якості послуг.** Утричі менше респондентів (8%) говорять про погіршення якості.
- Серед жителів ОТГ більшість (63%) зазначають, що за останній рік якість надання послуг в їхньому населеному пункті не змінилася. При цьому 20% відзначають покращення ситуації, і лише 11% – погіршення. Утім, якщо серед населених пунктів, які стали центрами громади, 25% бачать покращення і лише 5% – погіршення, то серед тих, хто не став центром – 16% бачать покращення і стільки ж – погіршення.
 - Якщо ж у жителів ОТГ запитувати про зміну якості послуг *після* створення об'єднаної територіальної громади, то загалом 23% відзначають покращення, 9% – погіршення. Утім, серед жителів населених пунктів, які стали центрами громади, співвідношення 29% до 3%, а серед жителів населених пунктів, які не стали центрами – 17% до 15%.
 - **Найчастіше серед найбільших провідників реформи місцевого самоврядування і децентралізації влади респондентами називався Уряд (25% респондентів обрали цей варіант). При цьому Президента України дещо менше людей (21%) вважають одним з головних провідників реформи.** Ще по 17% говорили про місцеву владу і Раду України як про провідників реформи. Третина респондентів не змогли відповісти на це запитання.

КОНСТИТУЦІЙНА РЕФОРМА

- **Трохи більше половини населення (55%) вважають, що внести зміни до Конституції потрібно** (хоча з них лише 20% цілком упевнені в цьому), виступають проти – 19%. Порівняно з 2015 роком ситуація практично не змінилася.
- При цьому думки населення щодо можливості реформи місцевого самоврядування і децентралізації без внесення змін до Конституції розділилися: **32% вважають, що реформа можлива без конституційних змін**, 39% не вважають так. Ще 29% не змогли відповісти на це запитання.
- **Серед тих, хто вважає потрібною реформу місцевого самоврядування, 43% вважають за неможливе здійснення реформи без змін в Основному Законі**, хоча при цьому 38% дотримується протилежної думки.
- Якщо у 2015 році 78% українців знали принаймні що-небудь про внесення змін до Конституції, то **зараз їхня частка зменшилася до 64%** (в т.ч. лише 11% добре обізнані з ними).
- З 24% до 14% знизилася частка тих, хто не зміг відповісти на запитання про готовність змінити думку щодо запланованих у країні реформ, що є свідченням актуалізації питань реформи самоврядування та децентралізації у свідомості населення. Це також підтверджується тим, що з 63% у 2015 році до 69% у цьому збільшився процент населення, яке допускає зміну думки у разі надання додаткової інформації.

ОБ'ЄДНАННЯ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

- **Більшість українців (69%) знає про об'єднання територіальних громад, але з них лише 14% дуже добре обізнані з цим, решта ж лише «дещо чули».** При цьому частка тих, хто принаймні щось знає про це, трохи зменшилася з 2015 року – з 73%.
- Жителі ОТГ помітно краще обізнані про хід об'єднання територіальних громад – серед них 88% принаймні дещо знають, в т.ч. 43% добре обізнані. Утім, 11% жителів зазначають, що їм зовсім про це нічого не відомо.
- Якщо у 2015 році 24% українців були обізнані про певні заходи у своєму населеному пункті, пов'язані з реформою, то у 2016 році їх уже в 1.5 разу більше – 36%. Серед жителів ОТГ показник – 40%.
- **Серед жителів міст з 2015 помітно зросла підтримка процесу об'єднання громад – якщо раніше 37% скоріше або повністю підтримували цей процес, то зараз – уже 47%.** Кількість противників цього процесу серед міського населення зменшилася з 25% до 21%. Утім, досі третина жителів міст (32%) не мають визначеної думки з цього питання.
- Серед жителів сіл і СМТ, які не проходили процес об'єднання, **68% підтримають об'єднання в тому випадку, якщо їхнє село / селище стане центром** нової громади, виступають проти – 19%. Причому, **порівняно з 2015 роком підтримка процесу об'єднання стала помітно вищою – торік 55% респондентів стверджували, що підтримали об'єднання свого населеного пункту.**
- Ситуація стає дзеркально протилежною, **якщо село / селище не стає центром** громад: **61% не підтримають** таке об'єднання, підтримають – лише 21%. Якщо ж **додати уточнення, що внаслідок такого об'єднання якість послуг навіть підвищиться,** то все одно **підтримують об'єднання 33%, не підтримають – 45%.**
- Водночас, простежуються два позитивних тренди. По-перше, в будь-якому випадку акцент на підвищенні якості послуг приводить до 1.5 разового підвищення частки тих, хто готовий підтримати таке об'єднання (з 21% до 33%), і розрив між прихильниками і противниками такого об'єднання істотно скорочується. По-друге, **порівняно з 2015 роком мають місце помітні позитивні зрушення: частка тих, хто готовий підтримати об'єднання свого села / СМТ, якщо воно не стане центром нової громади, але при цьому якість послуг покращиться, зросла з 22% до 33%.** Водночас, частка противників знизилася з 56% до 45%.
- Якщо говорити про жителів громад, які вже об'єдналися, то серед них загалом цей процес підтримують 55%, не підтримують – 27%. Причому, помітно більша підтримка простежується якраз у випадку, коли «свій» населений пункт став центром – серед таких жителів загалом 65% підтримують процес (проти 18%, які не підтримують). І особливо висока підтримка серед жителів сіл, які стали центрами громад – 72% проти 21% (у той час, як серед жителів міст / СМТ співвідношення 52% до 13%).

Натомість серед жителів сіл, які не стали центром громади, підтримують процес 44%, не підтримують – 36%.

- Порівняно з 2015 роком з 70% до 84% зросла частка респондентів, які вважають, що староста має обиратися жителями села. Як і раніше, найбільше респонденти (52%) підтримують варіант обрання на загальних зборах. Також з 11% до 3% зменшилася кількість тих, хто вважає, що староста взагалі не потрібен.
- За останній рік з 71% до 79% зросла частка українців, які вважають, що об'єднання громад має відбуватися на добровільних засадах. Як і раніше, серед таких людей безумовно домінує думка (70%), що вирішувати це питання має населення громад. Тільки 4% вважають, що об'єднання має відбуватися примусово за рішенням держави (у минулому році було 3%).
- Серед жителів громад, що вже пройшли процес об'єднання, також переважна більшість населення вважають, що староста має обиратися самими жителями села і що об'єднання громад має відбуватися на добровільних засадах.
- Близько половини жителів сіл, СМТ та міст, які не мають статус обласного значення, не мають думки, як їхня місцева рада та як їхня місцева районна державна адміністрація ставиться до об'єднання територіальних громад. Водночас, близько третини населення (37% у випадку «своєї» місцевої ради і 35% у випадку місцевої державної адміністрації) вважають, що місцеві органи влади підтримують цей процес. Удвічі менше людей дотримуються думки, що місцеві органи влади, навпаки, не підтримують процес об'єднання. Водночас серед жителів уже об'єднаних громад 53% вважають, що їхня місцева державна адміністрація підтримує процес.
- Серед жителів сіл, СМТ та міст не обласного значення (які не проходили процес об'єднання) **42% вірять, що об'єднання їхнього населеного пункту з іншими в одну громаду сприятиме розвитку їхнього населеного пункту.** Утім, лише трохи менше (36%) не вірять у це.
- Загалом, 50% жителів ОТГ вважають, що об'єднання їхнього населеного пункту, яке вже відбулося, сприятиме розвитку громади. Не вважають так – 33%. При цьому, найбільший оптимізм мають жителі сіл, що стали центром громади – серед них вірять у краще 61%, не вірять – 27%. Уже серед жителів міст / СМТ оптимізм знижується до 50% (проти 29%). Хоча в цьому випадку кількість оптимістів перевищує кількість песимістів. А от серед жителів сіл, які не стали центром громади, лише 43-44% вважають, що це сприятиме розвитку, при цьому практично стільки ж (36-40%) вважають, що це не сприятиме.

КОНФЛІКТ НА СХОДІ, МІНСЬКІ ДОМОВЛЕНОСТІ І РЕФОРМА МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

- Протягом 2015-2016 років з 89% до 84% зменшилася частка українців, які принаймні дещо знають про зміст Мінських домовленостей. При цьому

насамперед з 30% до 18% зменшилася частка тих, хто добре обізнаний з ним.

- **Населення України скоріше не вважає, що реформа самоврядування і децентралізація будуть сприяти розв'язанню конфлікту на сході** – такої думки дотримуються 48%. Вірять у можливості сприяти розв'язанню конфлікту – 31%. При цьому, з 2015 року трохи навіть підвищилися невіра в можливість сприяти розв'язанню конфлікту (у 2015 році не вірили 43%).
- **Навіть серед тих, хто вважає реформу місцевого самоврядування потрібною, лише 40% очікують, що це сприятиме розв'язанню конфлікту на Сході, а 42% не вірять у це.**
- Населення України не має однозначної думки, якими мають бути відносини з окупованими територіями Донбасу у разі їхнього повернення під контроль України. **Близько половини населення (46%) вважають, що відносини мають бути, як з іншими областями.** Така думка помітні превалює на Заході, в Центрі і на Півдні. Натомість на Сході уже лише 37% дотримуються такого погляду.
- Водночас **25% українців узагалі виступають за більш жорсткий контроль з боку держави за органами місцевого самоврядування окупованих територій** (38% на Заході, близько чверті населення Центру і Півдня і лише 4% жителів Сходу). **18% населення готові надати ті або інші преференції цим областям, в т.ч. 10% готові на, власне, автономію в складі України.** Причому, на Сході України 44% погодилися на те чи інше розширення повноважень, в т.ч. 18% готові погодитися на автономію.
- Серед жителів Донбасу (території, які контролюються Україною) 30% підтримують варіант більш широких повноважень, 21% – варіант надання автономії.
- Разом з цим, **55% українців дотримуються думки, що рішення про статус цих тимчасово окупованих територій має вирішуватися на всеукраїнському референдумі.** Лише 14% вважають, що рішення має ухвалити Верховна Рада України, і лише 15% вважають, що це можна зробити на основі міжнародних домовленостей.

РОЗДІЛ І. РІВЕНЬ ЗАЦІКАВЛЕНОСТІ ПОЛІТИКОЮ

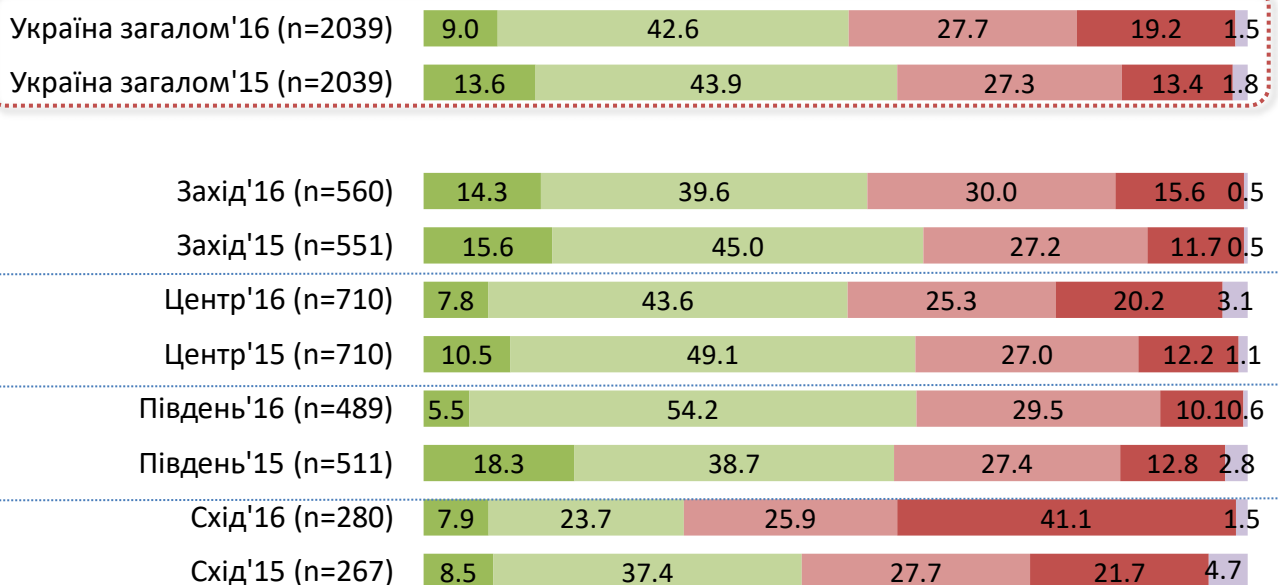
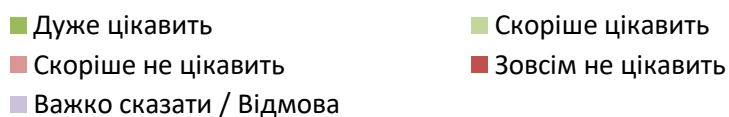
1.1 Рівень зацікавленості політикою серед населення України

Простежується деяке зниження зацікавленості політикою – якщо у 2015 році 58% скоріше або дуже нею цікавилися, то зараз – уже 52% (Діаграма 1.1.1). Натомість з 41% до 47% зросла частка тих, хто не цікавиться нею. Утім, на тлі високої недовіри до політичних інституцій і нинішніх суб'єктів політичної діяльності, ряду скандалів, які мали місце за останній рік (наприклад, скандальне е-декларування чиновниками), зафіксоване зниження зацікавленості політикою зовсім не є драматичним.

Діаграма 1.1.1

Якою мірою Вас цікавить політика?

(% серед усіх респондентів)

Серед жителів ОТГ простежується дещо вищий рівень зацікавленості політикою, порівняно з населенням країни в цілому (Таблиця 1.1.1).

Таблиця 1.1.1

Якою мірою Вас цікавить політика?

(% серед респондентів, що належать до відповідної категорії)

100% у рядку	Цікавить 	Не цікавить 	Важко сказати / Відмова ?
Населення України в цілому			
Усі дорослі жителів України (n=2039)	51.6	46.9	1.5
Жителі міст не обласного значення, СМТ, сіл (n=930)	54.4	44.6	0.9
Об'єднані територіальні громади			
Усі дорослі жителі ОТГ (n=400)	59.5	40.1	0.4
Жителі міст, СМТ і сіл, які стали центрами громади (n=200)	64.8	35.2	0.0
- в т.ч. жителі міст / СМТ (n=70)	59.9	40.1	0.0
- в т.ч. жителі сіл, які стали центрами громади (n=130)	67.5	32.5	0.0
Жителі сіл, які не стали центрами громади (n=200)	54.2	45.1	0.7
- в т.ч. села, які були приєднані до міст / СМТ (n=70)	52.5	47.5	0.0
- в т.ч. села, які були приєднані до інших сіл (n=130)	55.2	43.7	1.1

Нижче в Таблиці 1.1.2 рівень зацікавленості політикою наводиться **серед окремих соціально-демографічних верств** населення. Тут і далі в звіті для таких таблиць наводиться «потенціал» кожної верстви за результатами опитування. Під потенціалом мається на увазі демографічний потенціал – частка населення, яка припадає на цю верству. Ця інформація є допоміжним інструментом розуміння важливості і впливовості позиції окремо узятої верстви. Наприклад, якщо 100% певної верстви підтримують певну думку, але при цьому на цю верству припадає лише 1.5% населення, то, зрозуміло, впливовість цієї верстви на загальну громадську думку буде мінімальною.

Таблиця 1.1.2

Якою мірою Вас цікавить політика?

(% серед респондентів, що належать до відповідної верстви населення)

100% у рядку	Цікавить 	Не цікавить 	Важко сказати / Відмова ?	Потенціал верстви*
Тип і розмір населеного пункту				
- село (n=690)	52.8	45.9	1.3	33.8
- СМТ / маленьке місто (до 20 тис.) (n=210)	57.5	42.5	0.0	10.0
- середнє місто (20-99 тис.) (n=210)	52.6	46.3	1.1	10.1
- велике місто (100 тис. і більше) (n=929)	49.2	48.7	2.2	46.2
Гендерні верстви				
- чоловік (n=811)	54.9	43.5	1.6	45.2
- жінка (n=1228)	48.8	49.7	1.5	54.8
Вікові верстви				
- 18-29 років (n=304)	43.6	55.7	0.6	21.2
- 30-39 років (n=335)	47.1	51.0	1.9	18.5
- 40-49 років (n=339)	51.4	46.8	1.8	16.6
- 50-59 років (n=421)	59.5	38.6	1.9	17.7
- 60-69 років (n=369)	61.0	37.8	1.2	12.4
- 70+ років (n=271)	51.3	46.8	1.9	13.7
Освітні верстви				
- неповна середня і нижча (n=142)	32.4	65.2	2.4	6.9
- повна середня (n=570)	48.5	49.8	1.7	27.4
- середня спеціальна (n=659)	50.4	48.4	1.2	31.7
- вища (n=659)	58.9	39.6	1.5	33.5
Основний рід занять				
- робітник (промисловість, с/г) (n=290)	44.7	54.2	1.1	16.1
- службовець (n=195)	56.1	40.3	3.5	9.5
- спеціаліст (n=280)	55.5	42.9	1.6	14.9
- індивідуальна зайнятість, підприємець,	66.5	31.6	1.9	5.9

100% у рядку	Цікавить 	Не цікавить 	Важко сказати / Відмова ?	Потенціал верстви*
фермер (n=109)				
- домогосподарка (n=163)	37.3	61.1	1.5	7.9
- на пенсії (n=744)	54.1	44.3	1.6	30.8
- учень, студент (n=66)	49.2	50.8	0.0	4.6
- безробітний (n=132)	45.5	53.5	1.0	7.0
Рівень добробуту родини**				
- дуже низький (n=407)	47.4	51.5	1.0	19.1
- низький (n=1073)	53.4	45.1	1.5	50.9
- середній (n=493)	51.6	46.4	2.0	26.2
- високий (n=25)	48.7	48.1	3.2	1.5

* Під потенціалом верстви розуміється частка жителів, яка до неї належить.

** «Дуже низький» – домогосподарства, яким не вистачає коштів навіть на їжу, «низький» – ті, яким вистачає коштів на харчові продукти, але на одяг уже не вистачає, «середній» – ті, яким вистачає коштів і на їжу, і на одяг, але яким не вистачає на придбання деяких дорогих речей (телевізор тощо), «високий» – ті, які можуть купувати деякі дорогі речі або можуть взагалі дозволити собі все.

1.2 Причини незацікавленості політикою серед населення України

Основними причиною, чому українці не цікавляться політикою, є те, що вони не довіряють політикам (таке пояснення дають 41% тих, хто скоріше або зовсім не цікавляться політикою), загалом не довіряють владі (36%) і вважають, що від них усе рівно нічого не залежить (31%) (Діаграма 1.2.1).

У 2015 році респондентам однією з відповідей був варіант «не довіряю ані владі, ані політикам», який у нинішньому опитуванні був розведений на різні варіанти. Якщо зараз аналізувати, скільки респондентів обрали один з двох варіантів, то їх виявиться 62% проти 55% у 2015 році. Тобто має місце зростання «популярності» причини «недовіри владі і політикам». У випадку інших пояснень істотних змін за цей період не було.

Діаграма 1.2.1

Чому Вас не цікавить політичне життя країни?*

(% серед респондентів, яких скоріше або зовсім не цікавить політика, $n=932$)

* У 2015 році використовувалася дещо інша шкала відповідей.

1.3 Авторитетні особи або суспільні інституції в питаннях політики

І серед тих, хто цікавиться політикою, і серед тих, хто не цікавиться нею, в політичних питаннях найбільше українці довіряють родичам і близьким знайомим (41% серед усього населення, 38-44% серед виділених двох груп) (Діаграма 1.3.1). Усім іншим інституціям або авторитетним особам в питаннях політики довіряють не більше 12% серед усього населення.

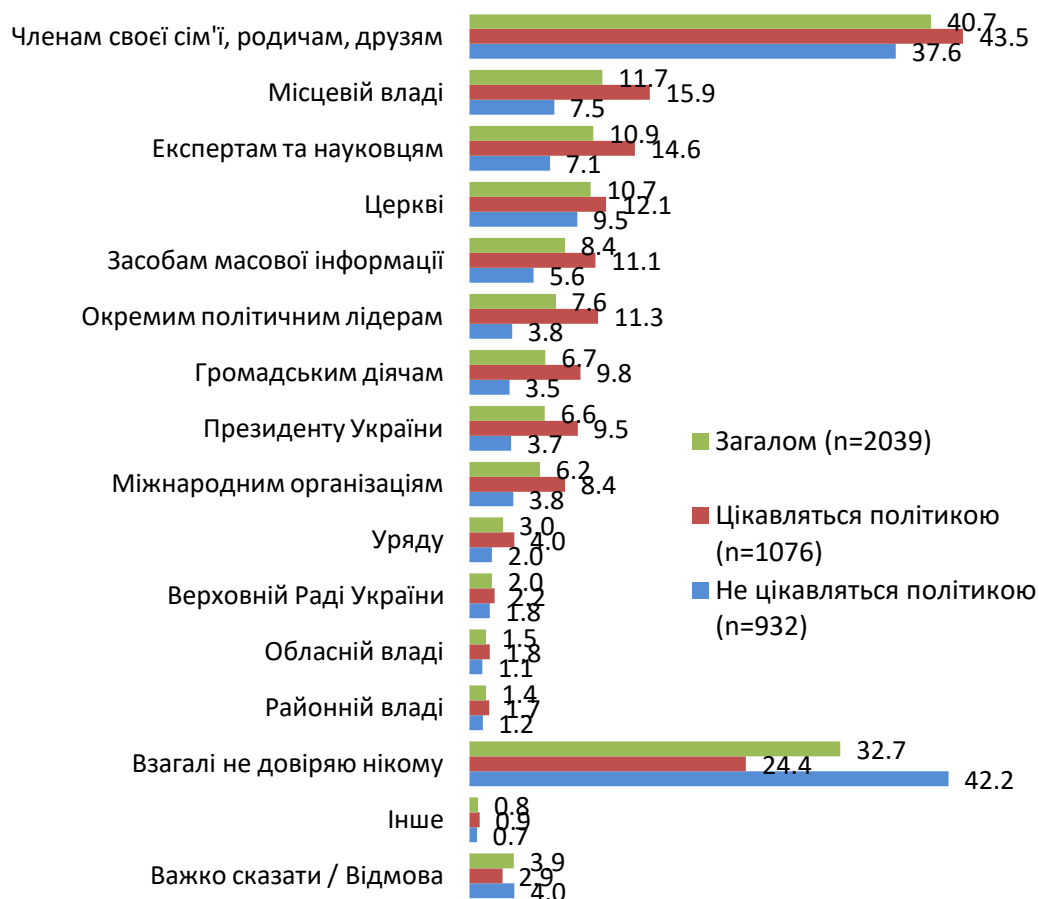
При цьому Президенту довіряють лише 7%, Уряду – 3%, Верховній Раді – 2%. Разом з цим місцевій владі довіряють 12%, експертам і науковцям – 11%, Церкві – 11%.

Серед тих, хто цікавиться політикою, кожен четвертий (24%) зазначив, що взагалі нікому не довіряє. Водночас частка таких осіб серед тих, хто не цікавиться політикою, – 42%.

Діаграма 1.3.1

В питаннях політики кому Ви схильні більше довіряти?

(% серед усіх респондентів)

Порівняно з 2015 роком з 27% до 33% зросла частка тих, хто нікому не довіряє. Також з 17% до 8% знизилася довіра до ЗМІ (Діаграма 1.3.2).

Діаграма 1.3.2

В питаннях політики кому Ви схильні більше довіряти?

(% серед усіх респондентів)

В Таблиці 1.3.1 дані наведені серед жителів ОТГ.

Таблиця 1.3.1

В питаннях політики кому Ви схильні більше довіряти?

(% серед респондентів, що належать до відповідної категорії)

% у стовпчику	Населення в цілому			Центри ОТГ			Села, які не є центрами ОТГ		
	Все доросле населення (n=2039)	Маленькі міста, СМТ, села (n=930)	Усе населення ОТГ (n=400)	Усе населення (n=200)	В т.ч. жителі міст / СМТ (n=70)	В т.ч. жителі сіл (n=130)	Усе населення (n=200)	В т.ч. приєднані до міст / СМТ (n=70)	В т.ч. приєднані до інших сіл (n=130)
Членам своєї сім'ї, родичам, друзям (близькому оточенню)	40.7	40.3	34.8	33.4	27.2	36.8	36.1	52.9	27.0
Церкві	10.7	13.3	9.6	11.6	0.9	17.4	7.5	16.4	2.7
Місцевій владі	11.7	16.0	8.4	10.6	3.1	14.7	6.2	6.1	6.3
Засобам масової інформації (телебачення, радіо, газети, Інтернет)	8.4	7.8	7.2	9.6	8.7	10.0	4.8	3.6	5.5
Експертам та науковцям	10.9	5.4	6.5	6.7	6.0	7.0	6.3	10.4	4.1
Окремим політичним лідерам	7.6	5.5	4.3	5.6	6.3	5.2	3.0	4.1	2.4
Президенту України	6.6	8.2	3.8	3.4	3.3	3.5	4.3	2.8	5.1
Громадським діячам	6.7	4.5	2.5	3.3	0.0	5.0	1.7	1.7	1.7
Уряду	3.0	2.5	1.8	1.4	1.4	1.4	2.2	5.2	0.5
Міжнародним організаціям та зарубіжному досвіду	6.2	3.4	1.7	1.5	1.0	1.8	1.8	3.0	1.2
Районній владі	1.4	2.1	1.5	1.7	1.4	1.9	1.4	3.9	0.0
Верховній Раді України	2.0	1.6	1.0	1.4	2.7	0.6	0.7	1.1	0.5
Обласній владі	1.5	0.9	0.4	0.5	1.4	0.0	0.3	0.8	0.0
Взагалі не довіряю нікому	32.7	37.9	41.7	42.2	45.3	40.5	41.3	28.2	48.3
Інше	0.8	1.0	1.5	0.8	0.0	1.2	2.3	0.0	3.5
Важко сказати / Відмова	3.9	2.6	2.0	2.9	2.3	3.3	1.1	0.0	1.7

В Таблиці 1.3.2 довіра в питаннях політики наводиться для окремих верств населення.

Таблиця 1.3.2

В питаннях політики кому Ви схильні більше довіряти?

(% серед респондентів, що належать до відповідної верстви населення)

% у рядку	Президенту	Уряду	Верховній Раді	Обласній владі	Районній владі	Місцевій владі	Церкві	Політичним лідерам	Громадським діячам	Експертам та науковцям	Міжнародним організаціям	ЗМІ	Членам своєї сім'ї, родичам, друзям	Взагалі не довіряю нікому
Регіони України														
- Захід (n=560)	5.4	1.6	0.7	0.6	1.1	9.2	23.8	9.2	14.0	9.5	9.8	11.6	48.7	28.2
- Центр (n=710)	8.1	4.8	3.6	1.3	1.6	10.7	3.9	5.5	3.8	7.8	4.2	8.1	32.8	36.0
- Південь (n=489)	8.5	3.2	2.1	3.0	1.7	16.2	6.3	10.2	5.6	16.9	7.5	9.6	39.9	30.6
- Схід (n=280)	2.0	0.6	0.0	0.6	1.0	11.0	10.1	4.9	1.4	10.8	1.7	0.5	46.9	37.1
Тип і розмір населеного пункту														
- село (n=690)	7.8	2.5	1.9	0.8	1.8	14.9	12.5	4.1	4.0	4.2	2.9	8.7	40.5	39.7
- СМТ / маленьке місто (до 20 тис.) (n=210)	10.8	2.5	0.8	1.3	3.1	21.6	16.6	10.7	6.1	9.7	5.4	5.9	42.1	29.7
- середнє місто (20-99 тис.) (n=210)	5.0	0.4	0.7	0.3	0.3	9.8	8.9	4.3	5.1	10.9	6.8	4.6	36.6	35.9
- велике місто (100 тис. і більше) (n=929)	5.3	4.0	2.5	2.2	1.0	7.6	8.5	10.2	9.1	16.1	8.7	9.6	41.4	27.5
Гендерні верстви														
- чоловік (n=811)	7.9	3.5	2.4	1.4	0.5	10.6	9.1	7.8	7.2	13.4	8.8	7.0	40.0	33.4
- жінка (n=1228)	5.6	2.6	1.6	1.5	2.2	12.6	12.0	7.4	6.3	8.9	4.1	9.6	41.3	32.1
Вікові верстви														
- 18-29 років (n=304)	7.4	3.5	4.0	1.0	1.6	10.5	9.5	4.5	7.7	9.1	8.1	7.8	38.4	35.7
- 30-39 років (n=335)	6.7	3.3	1.3	2.1	0.6	9.7	8.7	7.3	6.4	12.6	6.0	8.7	39.3	31.0
- 40-49 років (n=339)	6.1	1.6	0.9	1.8	1.0	14.3	8.1	8.1	7.4	15.4	6.0	8.5	42.9	31.7
- 50-59 років (n=421)	6.1	1.8	1.4	1.0	1.8	13.2	10.4	8.9	5.9	9.5	7.0	9.1	39.8	33.0
- 60-69 років (n=369)	7.3	4.1	1.9	1.3	2.1	11.8	13.5	12.1	8.8	11.0	5.6	8.1	44.3	28.6
- 70+ років (n=271)	6.2	3.9	1.8	1.8	1.8	11.3	16.2	6.5	3.9	7.8	3.6	8.4	41.4	34.9
Освітні верстви														

% у рядку	Президенту	Уряду	Верховній Раді	Обласній владі	Районній владі	Місцевій владі	Церкві	Політичним лідерам	Громадським діячам	Експертам та науковцям	Міжнародним організаціям	ЗМІ	Членам своєї сім'ї, родичам, друзям	Взагалі не довіряю нікому
- неповна середня і нижча (n=142)	2.5	1.6	0.6	0.8	1.7	12.6	17.4	3.0	2.9	4.7	0.4	6.0	46.2	39.7
- повна середня (n=570)	6.5	2.6	2.4	1.7	2.2	12.4	13.2	8.2	4.4	7.6	4.1	8.7	40.3	36.8
- середня спеціальна (n=659)	5.5	2.6	1.0	1.3	0.8	11.3	10.1	7.7	7.7	9.8	5.0	8.2	41.1	35.9
- вища (n=659)	8.4	3.9	2.8	1.5	1.4	11.2	7.9	7.8	8.3	16.0	10.2	8.7	39.7	25.0
Основний рід занять														
- робітник (промисловість, с/г) (n=290)	7.2	3.5	2.0	0.5	0.7	12.2	8.9	6.9	5.0	9.8	5.5	7.2	38.0	38.9
- службовець (n=195)	3.2	1.1	1.8	2.8	2.1	11.2	8.1	5.5	9.2	11.0	8.6	8.5	40.8	35.0
- спеціаліст (n=280)	5.7	2.8	1.9	2.3	1.0	13.7	9.5	7.8	8.6	17.9	10.1	10.2	40.5	25.3
- індивідуальна зайнятість, підприємець, фермер (n=109)	9.7	4.8	2.8	1.1	1.7	10.6	11.2	11.8	15.1	16.6	12.5	13.7	45.0	24.4
- домогосподарка (n=163)	7.3	0.0	1.5	1.9	0.6	13.9	11.2	8.2	7.0	8.9	4.6	7.9	39.4	28.2
- на пенсії (n=744)	6.7	3.8	1.8	1.5	1.8	11.5	13.8	8.2	4.7	8.2	3.5	8.4	42.2	32.9
- учень, студент (n=66)	13.2	7.6	6.5	1.6	3.7	7.7	5.5	4.7	6.0	6.5	3.4	6.6	35.3	36.1
- безробітний (n=132)	4.7	0.9	0.9	0.0	1.5	13.0	10.2	8.2	5.4	10.7	7.4	6.7	39.1	40.2
Рівень добробуту родини**														
- дуже низький (n=407)	4.9	2.3	1.3	0.7	1.1	11.7	11.2	7.0	6.0	7.1	4.6	9.0	40.5	38.3
- низький (n=1073)	5.0	2.5	1.7	1.5	1.6	11.7	10.6	7.3	5.7	12.2	6.4	7.9	42.1	34.4
- середній (n=493)	10.6	3.4	2.1	1.8	1.1	11.7	11.3	8.9	8.2	10.6	5.9	8.6	39.7	26.2
- високий (n=25)	9.4	10.8	7.5	4.1	6.7	24.9	1.8	9.6	21.4	16.3	16.3	3.5	32.0	26.9

* Під потенціалом верстви розуміється частка жителів, яка до неї належить.

** «Дуже низький» – домогосподарства, яким не вистачає коштів навіть на їжу, «низький» – ті, яким вистачає коштів на харчові продукти, але на одяг уже не вистачає, «середній» – ті, яким вистачає коштів і на їжу, і на одяг, але яким не вистачає на придбання деяких дорогих речей (телевізор тощо), «високий» – ті, які можуть купувати деякі дорогі речі або можуть взагалі дозволити собі все.

1.4 Структура джерел інформації про новини

Основним джерелом інформації про актуальні новини для абсолютної більшості населення (85%) є телебачення (Діаграма 1.4.1). Близько 40% українців отримують інформацію з Інтернету. Інші джерела називали не більше 20% населення.

Діаграма 1.4.1

З яких засобів масової інформації Ви найчастіше дізнаєтесь про актуальні новини?

(% серед усіх респондентів)

Порівняно з 2015 роком структура джерел інформації не зазнала істотних змін, але при цьому доцільно відзначити зростання з 35% до 40% частки тих, хто отримує інформацію з Інтернету (Діаграма 1.4.2).

Діаграма 1.4.2

З яких засобів масової інформації Ви найчастіше дізнаєтесь про актуальні новини?

(% серед усіх респондентів)

В Таблиці 1.4.1 дані наведені серед жителів ОТГ.

Таблиця 1.4.1

З яких засобів масової інформації Ви найчастіше дізнаєтесь про актуальні новини?

(% серед респондентів, що належать до відповідної категорії)

% у стовпчику	Населення в цілому			Центри ОТГ			Села, які не є центрами ОТГ		
	Все доросле населення (n=2039)	Маленькі міста, СМТ, села (n=930)	Усе населення ОТГ (n=400)	Усе населення (n=200)	В т.ч. жителі міст / СМТ (n=70)	В т.ч. жителі сіл (n=130)	Усе населення (n=200)	В т.ч. приєднані до міст / СМТ (n=70)	В т.ч. приєднані до інших сіл (n=130)
Телебачення	85.3	89.2	85.4	82.6	78.7	84.8	88.1	84.0	90.3
Інтернет, соціальні мережі	39.6	30.6	32.0	38.5	42.0	36.6	25.4	33.9	20.8
Місцеві газети, журнали	17.4	20.4	17.9	15.4	15.4	15.4	20.5	20.8	20.3
Радіо	19.7	22.6	16.3	17.6	9.4	22.1	14.9	13.5	15.6
Центральні газети, журнали	9.6	10.3	14.9	15.1	7.1	19.5	14.8	15.3	14.5
Інше	1.3	1.5	0.3	0.6	1.0	0.5	0.0	0.0	0.0
Не отримую інформацію зі ЗМІ	1.6	1.5	2.6	3.7	1.6	4.8	1.6	1.4	1.7
Важко сказати / Відмова	0.6	0.2	0.3	0.6	1.8	0.0	0.0	0.0	0.0

В Таблиці 1.4.2 структура джерел інформації наводиться серед окремих верств населення України. Відзначимо, що **серед більш молодих осіб, осіб з вищою освітою, спеціалістів та підприємців, студентської молоді, найбільш заможних українців переважна більшість отримують інформацію з Інтернету.** І поширеність цього джерела для цих груп практично наближається до телебачення. Утім, серед інших верств населення безумовним лідером лишається саме телебачення.

Таблиця 1.4.2

З яких засобів масової інформації Ви найчастіше дізнаєтесь про актуальні новини?

(% серед респондентів, що належать до відповідної верстви населення)

% у рядку	Телебачення	Радіо	Центральні газети, журнали	Місцеві газети, журнали	Інтернет, соціальні мережі	Інше	Не отримую інформацію	Важко сказати	Потенціал верстви*
Регіони України									
- Захід (n=560)	89.4	25.8	6.3	21.2	42.4	0.8	0.5	0.4	27.0
- Центр (n=710)	86.2	22.4	13.4	16.7	36.3	0.8	1.9	0.4	34.9
- Південь (n=489)	82.9	16.9	9.5	20.2	41.2	1.9	2.3	0.3	25.0
- Схід (n=280)	78.7	5.3	5.9	5.7	39.4	2.7	1.3	2.0	13.1
Тип і розмір населеного пункту									
- село (n=690)	89.2	21.3	10.0	21.0	29.8	1.5	1.4	0.2	33.8
- СМТ / маленьке місто (до 20 тис.) (n=210)	89.2	26.9	12.3	20.6	30.9	1.4	2.2	0.0	10.0
- середнє місто (20-99 тис.) (n=210)	77.7	12.2	9.8	9.8	48.0	1.1	1.8	3.8	10.1
- велике місто (100 тис. і більше) (n=929)	83.3	18.6	8.6	15.7	46.7	1.2	1.5	0.2	46.2
Гендерні верстви									
- чоловік (n=811)	84.5	19.9	9.2	16.4	43.5	1.7	1.3	0.4	45.2
- жінка (n=1228)	85.9	19.5	9.9	18.2	36.4	1.0	1.8	0.7	54.8
Вікові верстви									
- 18-29 років (n=304)	75.8	16.1	7.6	9.2	64.1	2.0	2.7	0.3	21.2
- 30-39 років (n=335)	79.6	17.7	8.1	15.5	57.6	2.3	2.7	0.9	18.5
- 40-49 років (n=339)	85.2	18.1	10.4	18.2	43.6	0.0	1.2	0.0	16.6
- 50-59 років (n=421)	92.2	18.8	10.0	22.1	29.7	0.9	0.6	0.4	17.7
- 60-69 років (n=369)	92.2	23.1	11.4	22.8	16.2	2.0	1.0	1.4	12.4
- 70+ років (n=271)	92.3	28.0	11.4	20.5	6.5	0.5	0.5	0.6	13.7
Освітні верстви									
- неповна середня і нижча (n=142)	89.4	21.7	8.0	18.4	8.4	1.3	1.5	1.2	6.9

% у рядку	Телебачення	Радіо	Центральні газети, журнали	Місцеві газети, журнали	Інтернет, соціальні мережі	Інше	Не отримую інформацію	Важко сказати	Потенціал верстви*
- повна середня (n=570)	86.7	16.1	7.0	15.1	26.8	1.0	2.6	0.4	27.4
- середня спеціальна (n=659)	88.4	20.5	8.9	19.2	36.5	1.4	1.2	0.7	31.7
- вища (n=659)	80.6	21.6	12.8	17.5	58.9	1.5	1.1	0.4	33.5
Основний рід занять									
- робітник (промисловість, с/г) (n=290)	89.3	20.3	7.5	18.6	36.8	1.5	1.9	0.4	16.1
- службовець (n=195)	83.8	17.6	6.9	15.4	51.8	0.0	2.2	0.5	9.5
- спеціаліст (n=280)	77.0	16.4	9.2	13.9	67.8	1.4	1.4	0.7	14.9
- індивідуальна зайнятість, підприємець, фермер (n=109)	77.2	29.0	12.6	22.6	66.1	2.7	1.4	0.6	5.9
- домогосподарка (n=163)	87.3	11.0	12.8	9.1	38.0	1.9	1.8	0.6	7.9
- на пенсії (n=744)	92.2	23.5	11.8	21.4	12.1	1.3	0.6	0.9	30.8
- учень, студент (n=66)	65.7	16.5	8.2	2.8	71.4	1.8	3.8	0.0	4.6
- безробітний (n=132)	82.4	19.3	5.1	22.1	41.1	1.1	3.4	0.0	7.0
Рівень добробуту родини**									
- дуже низький (n=407)	90.4	17.2	8.4	16.3	26.4	0.9	1.0	0.5	19.1
- низький (n=1073)	86.5	20.3	9.9	18.0	34.4	1.3	1.9	0.5	50.9
- середній (n=493)	81.0	20.5	9.4	17.4	55.3	1.6	1.4	0.8	26.2
- високий (n=25)	64.3	21.3	3.3	14.1	72.3	3.5	3.4	0.0	1.5

* Під потенціалом верстви розуміється частка жителів, яка до неї належить.

** «Дуже низький» – домогосподарства, яким не вистачає коштів навіть на їжу, «низький» – ті, яким вистачає коштів на харчові продукти, але на одяг уже не вистачає, «середній» – ті, яким вистачає коштів і на їжу, і на одяг, але яким не вистачає на придбання деяких дорогих речей (телевізор тощо), «високий» – ті, які можуть купувати деякі дорогі речі або можуть взагалі дозволити собі все.

РОЗДІЛ II. РЕФОРМА МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

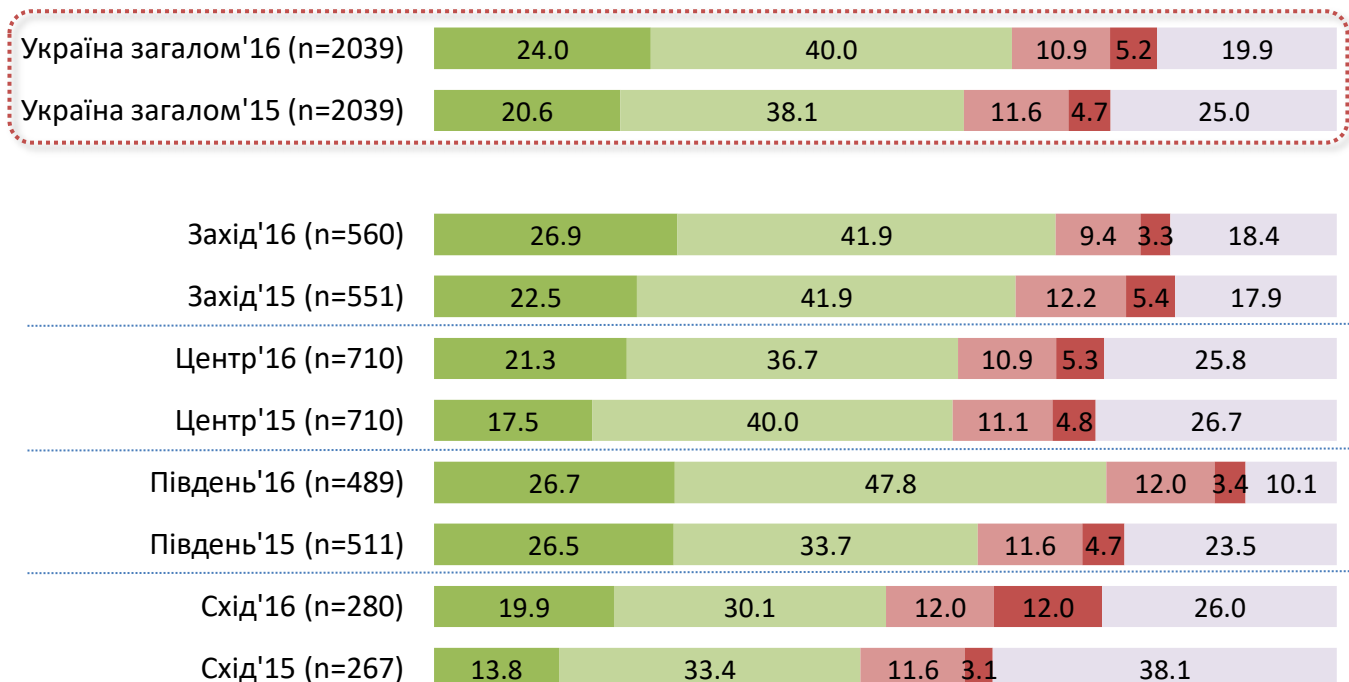
2.1 Актуальність реформи місцевого самоврядування і децентралізації

Більшість населення (64%) продовжує вважати потрібною реформу місцевого самоврядування та децентралізацію, але з них лише 24% вважають її *безумовно* потрібною (Діаграма 2.1.1). Водночас лише 16% дотримуються думки, що реформа *не* є потрібною. Порівняно з 2015 роком, частка тих, хто вважає реформу потрібною, навіть трохи виросла – з 60% до 64%. При цьому, частка тих, хто *не* вважає так, лишилася такою ж.

Діаграма 2.1.1

Як Ви вважаєте, потрібна чи не потрібна реформа місцевого самоврядування та децентралізація влади?

(% серед усіх респондентів)

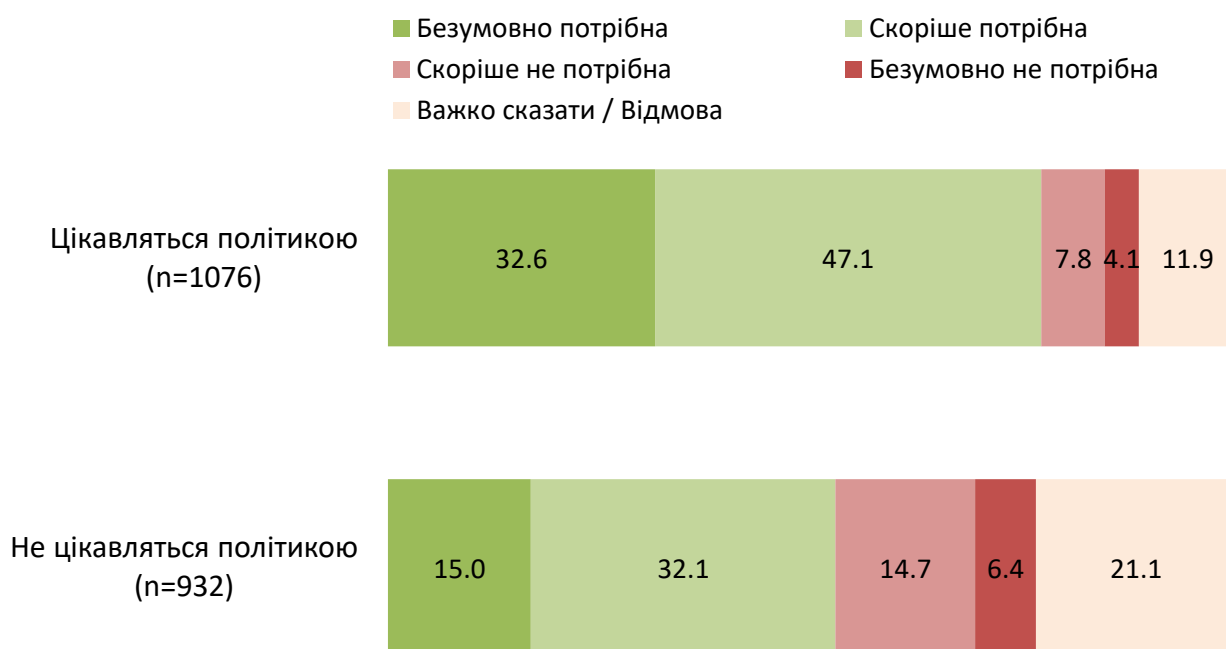

Якщо серед тих, хто цікавиться політикою, 80% вважають потрібною реформу місцевого самоврядування і децентралізацію влади, то серед тих, хто не цікавиться – уже лише 47% (Діаграма 2.1.2). Хоча серед тих, хто не цікавиться політикою, дійсно більше тих, хто вважає реформу *не* потрібною (21% проти 12% серед тих, хто цікавиться), але водночас серед них значно більше і тих, хто просто не визначився зі своєю думкою або відмовився її назвати (21% проти 12%).

Діаграма 2.1.2

Як Ви вважаєте, потрібна чи не потрібна реформа місцевого самоврядування та децентралізація влади?

(% серед респондентів, які цікавляться і *не* цікавляться політикою)

Рівень підтримки реформування місцевого самоврядування серед жителів громад, які вже пройшли процес об'єднання, подібний до загальноукраїнських показників (Таблиця 2.1.1).

Таблиця 2.1.1

Як Ви вважаєте, потрібна чи не потрібна реформа місцевого самоврядування та децентралізація влади?

(% серед респондентів, що належать до відповідної категорії)

100% у рядку	Потрібна 	Не потрібна 	Важко сказати / Відмова ?
Населення України в цілому			
Усі дорослі жителі України (n=2039)	64.0	16.1	19.9
Жителі міст не обласного значення, СМТ, сіл (n=930)	58.4	20.4	21.2
Об'єднані територіальні громади			
Усі дорослі жителі ОТГ (n=400)	61.3	15.0	23.6
Жителі міст, СМТ і сіл, які стали центрами громади (n=200)	67.6	12.8	19.5
- в т.ч. жителі міст / СМТ (n=70)	50.6	12.5	36.9
- в т.ч. жителі сіл, які стали центрами громади (n=130)	76.8	13.1	10.1
Жителі сіл, які не стали центрами громади (n=200)	55.0	17.2	27.7
- в т.ч. села, які були приєднані до міст / СМТ (n=70)	53.2	17.1	29.7
- в т.ч. села, які були приєднані до інших сіл (n=130)	56.0	17.3	26.7

Нижче в Таблиці 2.1.2 сприйняття актуальності реформи місцевого самоврядування і децентралізації наводиться у розрізі окремих верств населення.

Таблиця 2.1.2

Як Ви вважаєте, потрібна чи не потрібна реформа місцевого самоврядування та децентралізація влади?

(% серед респондентів, що належать до відповідної верстви населення)

100% у рядку	Потрібна 	Не потрібна 	Важко сказати / Відмова ?	Потенціал верстви*
Тип і розмір населеного пункту				
- село (n=690)	56.6	23.0	20.4	33.8
- СМТ / маленьке місто (до 20 тис.) (n=210)	63.1	12.6	24.3	10.0
- середнє місто (20-99 тис.) (n=210)	58.7	16.9	24.4	10.1
- велике місто (100 тис. і більше) (n=929)	70.9	11.6	17.6	46.2
Гендерні верстви				
- чоловік (n=811)	66.1	16.9	17.0	45.2
- жінка (n=1228)	62.3	15.4	22.3	54.8
Вікові верстви				
- 18-29 років (n=304)	64.1	14.9	21.0	21.2
- 30-39 років (n=335)	62.6	16.3	21.1	18.5
- 40-49 років (n=339)	67.8	13.5	18.7	16.6
- 50-59 років (n=421)	65.7	16.1	18.2	17.7
- 60-69 років (n=369)	66.0	16.0	18.1	12.4
- 70+ років (n=271)	57.3	20.7	21.9	13.7
Освітні верстви				
- неповна середня і нижча (n=142)	39.6	25.3	35.1	6.9
- повна середня (n=570)	57.0	18.9	24.0	27.4
- середня спеціальна (n=659)	65.3	15.2	19.5	31.7
- вища (n=659)	73.1	13.0	13.9	33.5
Основний рід занять				
- робітник (промисловість, с/г) (n=290)	56.1	19.0	24.9	16.1
- службовець (n=195)	68.7	13.5	17.8	9.5
- спеціаліст (n=280)	73.1	11.2	15.7	14.9
- індивідуальна зайнятість, підприємець, фермер (n=109)	77.6	11.8	10.6	5.9
- домогосподарка (n=163)	57.3	15.5	27.2	7.9
- на пенсії (n=744)	61.9	18.7	19.4	30.8
- учень, студент (n=66)	65.4	15.4	19.2	4.6
- безробітний (n=132)	59.4	18.3	22.3	7.0

100% у рядку	Потрібна 	Не потрібна 	Важко сказати / Відмова ?	Потенціал верстви*
Рівень добробуту родини**				
- дуже низький (n=407)	65.0	17.3	17.7	19.1
- низький (n=1073)	62.0	16.1	21.9	50.9
- середній (n=493)	67.1	15.6	17.2	26.2
- високий (n=25)	78.3	9.8	11.9	1.5

* Під потенціалом верстви розуміється частка жителів, яка до неї належить.

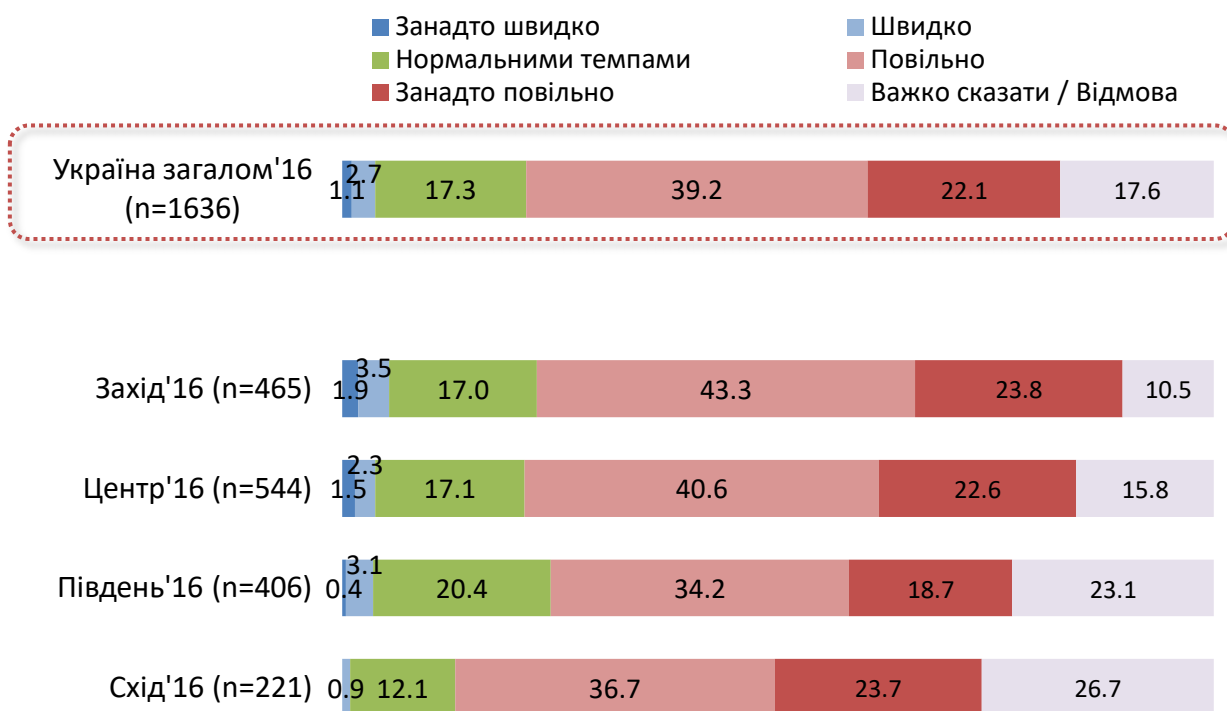
** «Дуже низький» – домогосподарства, яким не вистачає коштів навіть на їжу, «низький» – ті, яким вистачає коштів на харчові продукти, але на одяг уже не вистачає, «середній» – ті, яким вистачає коштів і на їжу, і на одяг, але яким не вистачає на придбання деяких дорогих речей (телевізор тощо), «високий» – ті, які можуть купувати деякі дорогі речі або можуть взагалі дозволити собі все.

Переважає більшість населення, яке принаймні щось знає про реформу (61%), вважає, що вона відбувається повільно / занадто повільно (Діаграма 2.2.2). Лише 17% говорять про нормальні темпи реформи місцевого самоврядування і децентралізації влади в Україні. Лише 4% дотримуються думки, що реформа відбувається швидко або навіть занадто швидко.

Діаграма 2.2.2

Як Ви вважаєте, реформа місцевого самоврядування та децентралізація влади в Україні здійснюється...?

(% серед респондентів, яким *добре* або *дещо відомо* про реформу місцевого самоврядування і децентралізацію влади).

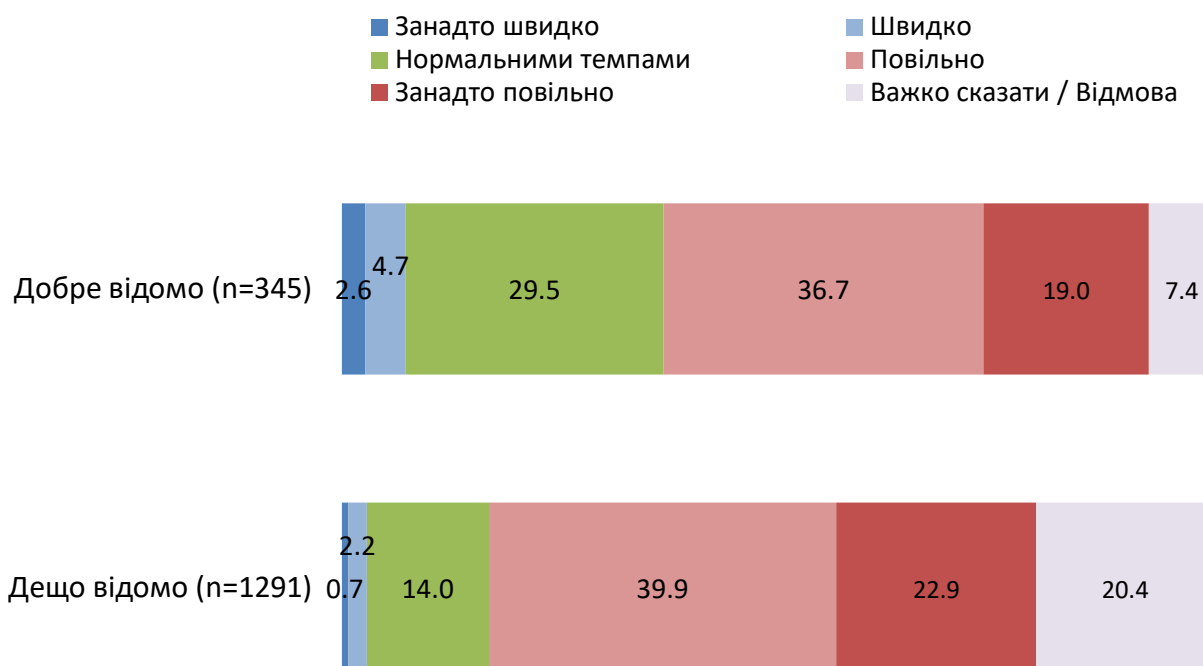

Серед тих, хто (за власною думкою) добре обізнаний з реформою, простежують дещо більш позитивні оцінки темпів – 30% вважають темпи нормальними проти 14% серед тих, хто лише дещо знає / щось чули про реформу (Діаграма 2.2.3). Утім, навіть серед них 56% відзначають, що темпи впровадження реформи є повільними.

Діаграма 2.2.3

Як Ви вважаєте, реформа місцевого самоврядування та децентралізація влади в Україні здійснюється...?

(% серед респондентів, яким *добре* і яким *дещо відомо* про реформу місцевого самоврядування і децентралізацію влади)

Хоча серед жителів ОТГ приблизно стільки ж людей обізнані про кроки з реформування місцевого самоврядування (83% проти 80% серед загального населення), але з них удвічі більше тих, хто вважає себе добре поінформованим (34% проти 17%) (Таблиця 2.2.1а-б). Водночас, і серед жителів ОТГ лише чверть вважають, що реформа відбувається нормальними темпами. Натомість більшість говорить про повільні або занадто повільні темпи.

Таблиця 2.2.1а-б

а. Чи відомо Вам, що в Україні здійснюються певні кроки у реформуванні місцевого самоврядування та децентралізації влади, які повинні привести до збільшення повноважень і ресурсів на місцях? / б. Як Ви вважаєте, реформа місцевого самоврядування та децентралізація влади в Україні здійснюється...?

(% серед респондентів, що належать до відповідної категорії)

100% у рядку	Обізнаність з кроками ▶					Темп реалізації				
	Добре відомо	Деяко відомо	Зовсім невідомо	Важко сказати / Відмова	Занадто швидко	Швидко	Нормальними темпами	Повільно	Занадто повільно	Важко сказати / Відмова
Населення України в цілому										
Усі дорослі жителі України (n=2039)	16.8	62.7	18.4	2.2	1.1	2.7	17.3	39.2	22.1	17.6
Жителі міст не обласного значення, СМТ, сіл (n=930)	16.7	66.3	15.1	2.0	1.8	3.5	17.0	36.8	24.1	16.8
Об'єднані територіальні громади										
Усі дорослі жителі ОТГ (n=400)	33.5	49.5	15.4	1.6	3.9	7.1	24.7	38.2	16.1	10.0
Жителі міст, СМТ і сіл, які стали центрами громади (n=200)	32.5	54.8	11.7	1.1	4.4	8.8	28.8	35.6	13.4	9.0
- в т.ч. жителі міст / СМТ (n=70)	29.8	61.0	9.2	0.0	1.7	0.0	28.5	39.0	11.8	19.0
- в т.ч. жителі сіл, які стали центрами громади (n=130)	34.0	51.4	13.0	1.7	5.9	13.8	29.0	33.6	14.4	3.3
Жителі сіл, які не стали центрами громади (n=200)	34.4	44.2	19.2	2.2	3.3	5.3	20.1	41.2	19.1	11.0
- в т.ч. села, які були приєднані до міст / СМТ (n=70)	47.3	42.4	9.1	1.2	3.4	6.0	23.7	39.1	15.2	12.5
- в т.ч. села, які були приєднані до інших сіл (n=130)	27.5	45.2	24.6	2.7	3.2	4.9	17.8	42.5	21.6	10.0

Практично серед усіх верств населення не більше чверті дуже добре обізнані з реформою і при цьому більшість відзначає повільними темпи реалізації (Таблиця 2.2.2а-б).

Таблиця 2.2.2а-б

а. Чи відомо Вам, що в Україні здійснюються певні кроки у реформуванні місцевого самоврядування та децентралізації влади, які повинні привести до збільшення повноважень і ресурсів на місцях? / б. Як Ви вважаєте, реформа місцевого самоврядування та децентралізація влади в Україні здійснюється...?

(% серед респондентів, що належать до відповідної верстви населення)

100% у рядку	Обізнаність з кроками				Темп реалізації (серед тих, хто знає про реформу)							Потенціал верстви*
	Добре відомо	Деяко відомо	Зовсім невідомо	Важко сказати / Відмова	Занадто швидко	Швидко	Нормальними темпами	Повільно	Занадто повільно	Важко сказати / Відмова		
Тип і розмір населеного пункту												
- село (n=690)	16.3	66.2	15.0	2.5	1.2	3.9	16.3	39.2	22.5	16.8	33.8	
- СМТ / маленьке місто (до 20 тис.) (n=210)	16.7	67.4	15.7	0.3	3.1	2.1	18.9	29.3	28.0	18.6	10.0	
- середнє місто (20-99 тис.) (n=210)	12.5	58.1	25.3	4.0	1.1	2.7	10.0	53.9	18.3	14.0	10.1	
- велике місто (100 тис. і більше) (n=929)	18.0	60.1	19.9	1.9	0.5	1.9	19.1	38.6	21.1	18.7	46.2	
Гендерні верстви												
- чоловік (n=811)	18.6	61.1	18.0	2.3	0.5	2.6	17.0	37.3	26.1	16.4	45.2	
- жінка (n=1228)	15.2	64.0	18.7	2.0	1.6	2.8	17.5	40.8	18.8	18.6	54.8	
Вікові верстви												
- 18-29 років (n=304)	14.6	57.1	26.3	2.0	0.0	3.2	24.1	41.6	16.1	15.1	21.2	
- 30-39 років (n=335)	16.5	65.5	14.8	3.2	1.8	2.9	14.9	41.3	20.7	18.4	18.5	
- 40-49 років (n=339)	22.0	61.0	14.7	2.4	1.4	3.8	14.5	40.1	23.2	17.1	16.6	
- 50-59 років (n=421)	19.4	62.4	15.9	2.3	2.1	1.8	15.6	36.2	26.5	17.8	17.7	
- 60-69 років (n=369)	15.9	67.0	15.7	1.4	0.6	1.9	16.4	39.9	22.6	18.6	12.4	
- 70+ років (n=271)	11.5	66.2	21.1	1.2	0.6	2.2	17.7	35.1	24.6	19.8	13.7	
Освітні верстви												
- неповна середня і нижча (n=142)	7.7	58.5	30.5	3.3	0.0	4.3	9.0	30.0	27.4	29.4	6.9	
- повна середня (n=570)	11.9	62.0	23.3	2.8	0.2	2.7	14.6	36.7	24.1	21.6	27.4	
- середня спеціальна (n=659)	17.2	64.9	15.9	2.0	2.0	2.4	16.1	39.9	23.1	16.6	31.7	
- вища (n=659)	22.2	62.1	14.2	1.6	1.2	2.7	21.0	42.3	18.9	13.9	33.5	

100% у рядку	Обізнаність з кроками				Темп реалізації (серед тих, хто знає про реформу)						Потенціал верстви*
	Добре відомо	Дещо відомо	Зовсім невідомо	Важко сказати / Відмова	Занадто швидко	Швидко	Нормальними темпами	Повільно	Занадто повільно	Важко сказати / Відмова	
Основний рід занять											
- робітник (промисловість, с/г) (n=290)	12.5	63.5	21.3	2.7	0.4	1.7	15.0	34.6	26.8	21.5	16.1
- службовець (n=195)	24.6	58.9	13.7	2.7	4.4	5.8	16.5	38.1	17.9	17.4	9.5
- спеціаліст (n=280)	23.8	64.8	10.4	1.0	1.2	3.6	23.3	38.2	19.7	14.1	14.9
- індивідуальна зайнятість, підприємець, фермер (n=109)	26.9	58.8	10.9	3.3	0.0	1.8	23.5	47.2	16.5	11.0	5.9
- домогосподарка (n=163)	9.7	69.5	18.1	2.8	1.1	1.4	13.1	49.4	13.2	21.8	7.9
- на пенсії (n=744)	13.5	65.3	19.7	1.5	0.7	1.7	16.3	36.7	24.9	19.7	30.8
- учень, студент (n=66)	14.8	45.7	39.5	0.0	0.0	9.2	30.2	37.0	18.1	5.5	4.6
- безробітний (n=132)	15.4	61.3	19.8	3.4	1.3	2.0	8.7	40.3	27.7	20.0	7.0
Рівень добробуту родини**											
- дуже низький (n=407)	12.3	56.8	28.6	2.3	1.1	2.3	11.8	35.3	27.3	22.2	19.1
- низький (n=1073)	17.0	66.2	15.5	1.4	1.2	2.6	17.0	38.7	23.0	17.5	50.9
- середній (n=493)	18.0	62.2	16.6	3.2	1.0	3.5	20.3	44.2	16.6	14.4	26.2
- високий (n=25)	36.8	48.2	11.1	3.9	0.0	0.0	35.4	21.6	35.7	7.2	1.5

* Під потенціалом верстви розуміється частка жителів, яка до неї належить.

** «Дуже низький» – домогосподарства, яким не вистачає коштів навіть на їжу, «низький» – ті, яким вистачає коштів на харчові продукти, але на одяг уже не вистачає, «середній» – ті, яким вистачає коштів і на їжу, і на одяг, але яким не вистачає на придбання деяких дорогих речей (телевізор тощо), «високий» – ті, які можуть купувати деякі дорогі речі або можуть взагалі дозволити собі все.

2.3 Сприйняття результатів зростання доходів місцевих бюджетів

Якщо у 2015 році лише 19% відзначали певні **зміни на краще** у своєму населеному пункті в результаті збільшення місцевих бюджетів, то **зараз таких людей майже в 2.5 рази більше – 46%** (Діаграма 2.3.1). Причому таке істотне зростання простежується у всіх регіонах України.

Ще 21% змін ще не помітили, але чули про них. Тобто **загалом 67% українців або відчули покращення, або очікують на нього**.

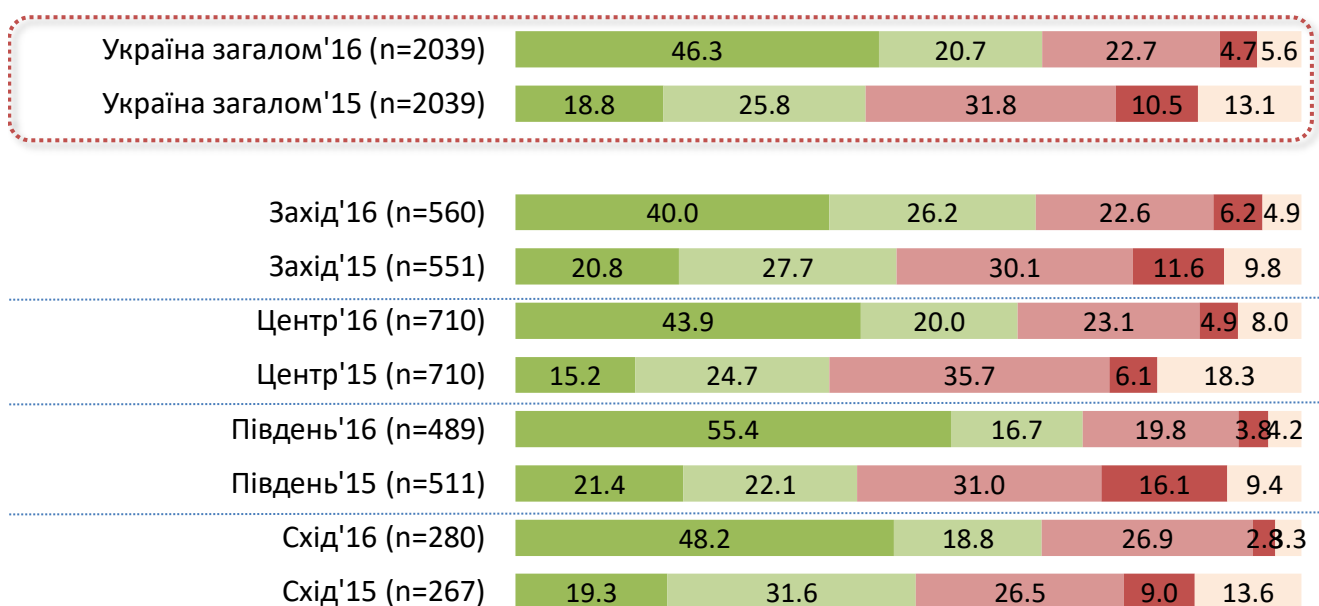
Лише 5% вважають, що все стало навіть гірше.

Діаграма 2.3.1

Цього року, за даними державної статистики, в результаті реформи доходи місцевих бюджетів суттєво зросли. Чи бачите Ви якісь результати використання цих коштів у Вашому місті / селищі / селі, наприклад, збільшення кількості заходів з благоустрою (озеленення, освітлення, ремонт доріг тощо) або покращення їх якості у порівнянні з попередніми роками?

(% серед усіх респондентів)

- Так, є певні зміни на краще
- Змін немає, і ніхто їх не планує
- Важко сказати / Відмова
- Змін немає, але чув (-ла), що вони заплановані
- Стало навіть гірше

Найбільш помітним покращенням ситуації, яке відзначають **71%** тих, хто помітив або почув про певні позитивні зміни у своєму населеному пункті, є **ремонт покриття вулиць, дворів** (Діаграма 2.3.2). Досить багато респондентів відзначили позитивні зміни з освітленням (37%), облаштування соціальної інфраструктури (36%), ремонт бюджетних приміщень (29%).

Діаграма 2.3.2

Які зміни на краще Ви побачили у Вашому місті/ селищі/селі або почули про них?

(% серед респондентів, які побачили або почули про певні зміни на краще, n=1362)

Серед жителів ОТГ 45% відчули певні позитивні зміни внаслідок реформи, і ще 17% знають, що вони заплановані (і ці показники загалом відповідають загальноукраїнським показникам) (Таблиця 2.3.1а-б).

Таблиця 2.3.1а-б

а. Цього року, за даними державної статистики, в результаті реформи доходи місцевих бюджетів суттєво зросли. Чи бачите Ви якісь результати використання цих коштів у Вашому місті / селищі / селі, наприклад, збільшення кількості заходів з благоустрою (озеленення, освітлення, ремонт доріг тощо) або покращення їх якості у порівнянні з попередніми роками? / б. Які зміни на краще Ви побачили у Вашому місті/ селищі/селі або почули про них?

(% серед респондентів, що належать до відповідної категорії / % серед респондентів, що належать до відповідної категорії і які побачили або почули про певні зміни на краще)

100% у стовпчику	Населення в цілому			Центри ОТГ			Села, які не є центрами ОТГ		
	Все доросле населення (n=2039/1362)	Маленькі міста, СМТ, села (n=930/569)	Усе населення ОТГ (n=400/247)	Усе населення (n=200/132)	В т.ч. жителі міст / СМТ (n=70/40)	В т.ч. жителі сіл (n=130/92)	Усе населення (n=200/115)	В т.ч. приєднані до міст / СМТ (n=70/42)	В т.ч. приєднані до інших сіл (n=130/73)
Обізнаність з результатами зростання доходів бюджетів									
Важко сказати / Відмова	5.6	4.8	6.4	4.0	6.0	3.0	8.7	2.2	12.2
Стало навіть гірше	4.7	5.0	3.0	0.8	1.4	0.5	5.3	3.3	6.3
Змін немає, і ніхто їх не планує	22.7	29.3	29.1	29.0	32.6	27.1	29.2	32.4	27.6
Змін немає, але чув, що вони заплановані	20.7	22.1	16.6	15.4	14.6	15.8	17.8	12.0	21.0
Так, є певні зміни на краще	46.3	38.8	44.9	50.8	45.4	53.7	39.0	50.1	32.9
Які зміни на краще хпобачили / почули									
Ремонт покриття вулиць, дворів тощо	70.5	63.5	55.3	70.5	48.7	80.7	37.5	32.3	40.7
Освітлення	36.5	43.2	34.0	37.3	44.0	34.2	30.2	45.7	20.6
Облаштування соціальної інфраструктури	36.4	27.8	22.0	23.1	35.3	17.4	20.7	12.2	26.0
Ремонт бюджетних приміщень	28.9	37.5	42.4	48.3	16.7	63.0	35.5	39.6	33.0
Прокладання чи капітальний ремонт водогонів	12.0	11.7	7.2	11.0	23.2	5.3	2.7	3.9	2.0
Існують інші позитивні зміни	2.6	2.5	3.5	2.4	7.7	0.0	4.8	4.4	5.1
Важко сказати / Відмова	6.1	7.4	7.0	6.4	16.8	1.6	7.7	4.4	9.7

В Таблиці 2.3.2 дані наведені у розрізі окремих соціально-демографічних верств населення.

Таблиця 2.3.2

Цього року, за даними державної статистики, в результаті реформи доходи місцевих бюджетів суттєво зросли. Чи бачите Ви якісь результати використання цих коштів у Вашому місті / селищі / селі, наприклад, збільшення кількості заходів з благоустрою (озеленення, освітлення, ремонт доріг тощо) або покращення їх якості у порівнянні з попередніми роками?

(% серед респондентів, що належать до відповідної верстви населення)

100% у рядку	Так, є певні зміни на краще	Змін немає, але чув, що вони заплановані	Змін немає, і ніхто їх не планує	Стало навіть гірше	Важко сказати / Відмова	Потенціал верстви*
Тип і розмір населеного пункту						
- село (n=690)	36.9	22.4	29.9	5.2	5.6	33.8
- СМТ / маленьке місто (до 20 тис.) (n=210)	43.7	20.5	27.9	5.2	2.7	10.0
- середнє місто (20-99 тис.) (n=210)	55.9	19.2	15.6	3.5	5.9	10.1
- велике місто (100 тис. і більше) (n=929)	51.6	19.8	17.8	4.6	6.2	46.2
Гендерні верстви						
- чоловік (n=811)	45.3	22.3	22.6	4.7	5.1	45.2
- жінка (n=1228)	47.1	19.4	22.7	4.8	6.0	54.8
Вікові верстви						
- 18-29 років (n=304)	48.9	21.5	19.3	5.0	5.3	21.2
- 30-39 років (n=335)	50.5	20.2	21.1	3.4	4.8	18.5
- 40-49 років (n=339)	44.1	22.8	24.9	4.6	3.6	16.6
- 50-59 років (n=421)	46.0	20.0	22.7	5.1	6.2	17.7
- 60-69 років (n=369)	49.1	18.1	20.5	5.1	7.3	12.4
- 70+ років (n=271)	37.0	20.9	29.3	5.5	7.3	13.7
Освітні верстви						
- неповна середня і нижча (n=142)	32.1	21.5	32.2	7.7	6.5	6.9
- повна середня (n=570)	40.7	21.2	25.3	5.9	7.0	27.4
- середня спеціальна (n=659)	46.2	21.1	24.2	4.2	4.3	31.7
- вища (n=659)	54.0	19.5	17.0	3.7	5.7	33.5
Основний рід занять						
- робітник (промисловість, с/г) (n=290)	42.9	19.4	27.9	5.7	4.1	16.1
- службовець (n=195)	51.6	19.0	20.7	3.3	5.4	9.5

100% у рядку	Так, є певні зміни на краще	Змін немає, але чув, що вони заплановані	Змін немає, і ніхто їх не планує	Стало навіть гірше	Важко сказати / Відмова	Потенціал верстви*
- спеціаліст (n=280)	54.3	21.1	15.4	3.4	5.8	14.9
- індивідуальна зайнятість, підприємець, фермер (n=109)	58.9	21.7	14.5	2.5	2.5	5.9
- домогосподарка (n=163)	46.1	21.3	21.8	4.6	6.2	7.9
- на пенсії (n=744)	42.9	20.2	24.2	5.6	7.1	30.8
- учень, студент (n=66)	40.0	30.0	19.5	0.0	10.6	4.6
- безробітний (n=132)	42.1	18.2	26.3	10.7	2.8	7.0
Рівень добробуту родини**						
- дуже низький (n=407)	43.1	20.2	25.3	7.9	3.5	19.1
- низький (n=1073)	46.2	21.3	22.4	4.8	5.3	50.9
- середній (n=493)	47.7	19.7	21.9	2.9	7.8	26.2
- високий (n=25)	63.8	16.7	12.4	0.0	7.1	1.5

* Під потенціалом верстви розуміється частка жителів, яка до неї належить.

** «Дуже низький» – домогосподарства, яким не вистачає коштів навіть на їжу, «низький» – ті, яким вистачає коштів на харчові продукти, але на одяг уже не вистачає, «середній» – ті, яким вистачає коштів і на їжу, і на одяг, але яким не вистачає на придбання деяких дорогих речей (телевізор тощо), «високий» – ті, які можуть купувати деякі дорогі речі або можуть взагалі дозволити собі все.

2.4 Сприйняття можливих наслідків реформи місцевого самоврядування і децентралізації влади в Україні

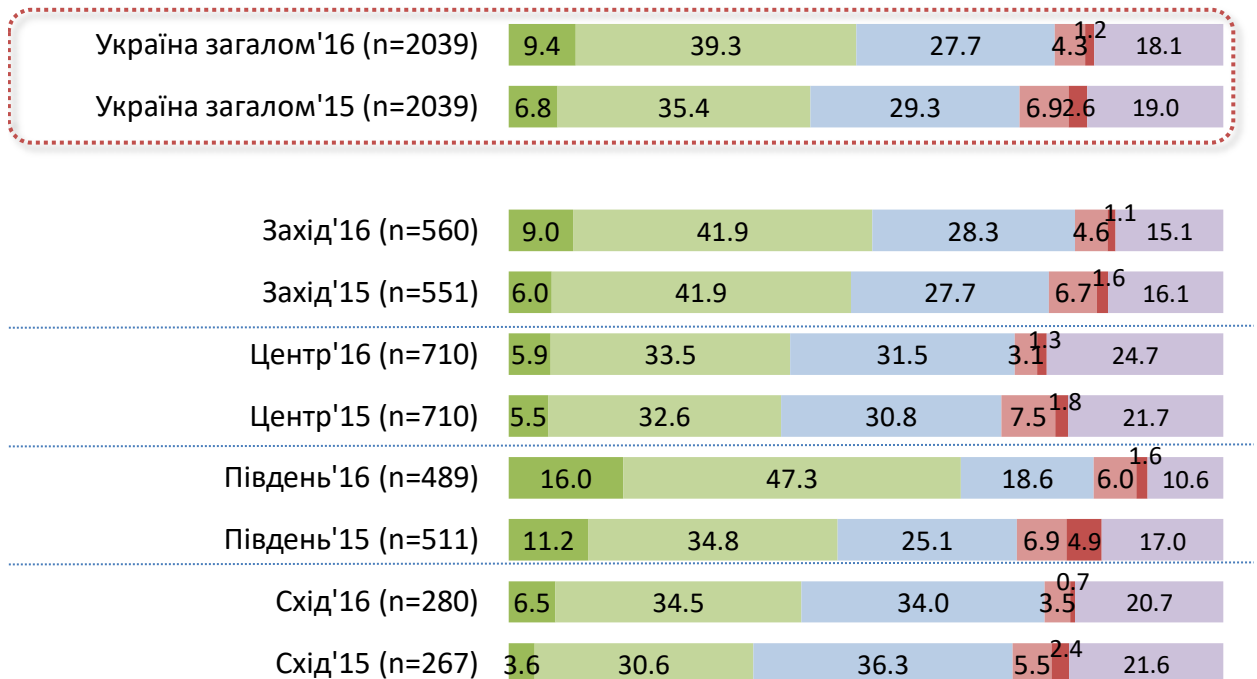
Простежується незначне, але все-таки покращення очікувань від децентралізації влади в Україні. Якщо у 2015 році 42% очікували на покращення ситуації в Україні в цілому внаслідок децентралізації, то зараз уже – 49% (Діаграма 2.4.1). Ще 28% вважають, що нічого не зміниться, і лише 6% вважають, що ситуація погіршиться. Тобто, загалом, очікування населення України є позитивно-нейтральними.

Діаграма 2.4.1

Якщо в процесі децентралізації держава передасть частину своїх владних повноважень, ресурсів і зобов'язань органам місцевого самоврядування (радам), як, на Вашу думку, це може вплинути на ситуацію в Україні в цілому?

(% серед усіх респондентів)

- Безумовно покращиться
- Скоріше покращиться
- Нічого не зміниться
- Скоріше погіршиться
- Безумовно погіршиться
- Важко сказати / Відмова

Разом з цим, **51%** українців вірять, що нинішня реформа місцевого самоврядування і децентралізація сприятиме розвитку громад України, хоча з них лише 8% повністю переконані в цьому (Діаграма 2.4.2). Не вірять у потенціал реформи – 32% населення. Загалом, у всіх регіонах простежується таких «обережний» оптимізм, крім Сходу, де приблизно однакова кількість населення вірять і не вірять у потенціал реформи.

Діаграма 2.4.2

Ви вірите чи не вірите, що нинішня реформа місцевого самоврядування та децентралізація влади сприятиме розвитку громад України?

(% серед усіх респондентів)

- Повністю переконаний, що сприятиме
- Скоріше вважаю, що сприятиме
- Скоріше вважаю, що НЕ сприятиме
- Повністю переконаний, що НЕ сприятиме
- Важко сказати / Відмова

Серед тих, хто не вірить, що нинішня реформа сприятиме розвитку громад, близько половини (43%) не змогли пояснити, чому саме вони так вважають (Діаграма 2.4.2). Водночас, відносно найбільш популярними поясненнями є те, що вони не вірять владі і в «її» реформи (19% дають саме таке пояснення) і те, що нові ресурси будуть розкрадені, а не використані за призначенням (12%).

Діаграма 2.4.2

Чому саме Ви вважаєте, що нинішня реформа НЕ сприятиме розвитку громад?

(% серед респондентів, які не вважають, що реформа сприятиме розвитку громад України)

Серед жителів ОТГ, як і серед загального населення, простежується обережно оптимістичне сприйняття децентралізації: 42% очікують на покращення ситуації в країні (і лише 6% очікують на погіршення), а 49% вважають, що вона сприятиме розвитку громад (не вважають так 35%) (Таблиця 2.4.1а-б).

Таблиця 2.4.1а-б

а. Якщо в процесі децентралізації держава передасть частину своїх владних повноважень, ресурсів і зобов'язань органам місцевого самоврядування (радам), як, на Вашу думку, це може вплинути на ситуацію в Україні в цілому? / б. Ви вірите чи не вірите, що нинішня реформа місцевого самоврядування та децентралізація влади сприятиме розвитку громад України?

(% серед респондентів, що належать до відповідної категорії)

100% у рядку	а. Вплив на ситуацію				б. Розвиток громад		
	Покращиться	Не зміниться	Погіршиться	Важко сказати / Відмова	Сприятиме розвитку	Не сприятиме розвитку	Важко сказати / Відмова
	☺	☹	☹	?	☺	☹	?
Населення України в цілому							
Усі дорослі жителі України (n=2039)	48.7	27.7	5.5	18.1	50.7	31.8	17.5
Жителі міст не обласного значення, СМТ, сіл (n=930)	41.6	33.5	6.2	18.7	45.2	39.0	15.8
Об'єднані територіальні громади							
Усі дорослі жителі ОТГ (n=400)	41.7	37.3	6.0	15.0	49.4	34.8	15.7
Жителі міст, СМТ і сіл, які стали центрами громади (n=200)	46.6	33.4	5.6	14.5	51.2	33.9	14.9
- в т.ч. жителі міст / СМТ (n=70)	36.3	24.3	11.1	28.4	43.7	35.0	21.3
- в т.ч. жителі сіл, які стали центрами громади (n=130)	52.1	38.3	2.6	7.0	55.3	33.3	11.4
Жителі сіл, які не стали центрами громади (n=200)	36.9	41.2	6.4	15.5	47.7	35.7	16.6
- в т.ч. села, які були приєднані до міст / СМТ (n=70)	34.5	37.5	7.0	20.9	46.4	33.0	20.7
- в т.ч. села, які були приєднані до інших сіл (n=130)	38.2	43.2	6.1	12.5	48.4	37.2	14.4

Зі зростанням обізнаності зростає оптимізм щодо результатів реформи з децентралізації. Якщо серед тих, хто нічого не знає про реформу, лише 33% очікують на покращення і 34% вірять у те, що це сприятиме розвитку громад (проти 40%, які не вірять), то у випадку тих, кому вже «дещо відомо» уже 49% очікують на покращення ситуації і 51% вважають, що це сприятиме розвитку громад (проти 32%) (Таблиця 2.4.2а-б). У випадку же тих, кому **добре відомо** про реформу, **68% очікують на покращення** ситуації в Україні в цілому і **69% вірять, що це сприятиме розвитку** громад (проти 25%).

Важливо звернути увагу, що у випадку запитання про вплив на ситуацію в Україні в цілому, не більше 7% очікують на погіршення ситуації. Тобто в найгіршому випадку значна частина населення не стільки «боїться» негативних наслідків реформи, скільки просто мало вірить у її ефективність.

Таблиця 2.4.2а-б

а. Якщо в процесі децентралізації держава передасть частину своїх владних повноважень, ресурсів і зобов'язань органам місцевого самоврядування (радам), як, на Вашу думку, це може вплинути на ситуацію в Україні в цілому? / б. Ви вірите чи не вірите, що нинішня реформа місцевого самоврядування та децентралізація влади сприятиме розвитку громад України?

(% серед респондентів залежно від рівня *обізнаності* з кроками щодо реформування)

100% у стовпчику	Добре відомо (n=345)	Дещо відомо (n=1291)	Зовсім не відомо (n=361)
а. Вплив на ситуацію			
☺ Покращиться	68.0	48.8	33.4
☹ Не зміниться	14.5	28.6	38.2
☹ Погіршиться	5.2	5.1	6.9
? Важко сказати / відмова	12.2	17.5	21.6
б. Розвиток громад			
☺ Сприятиме розвитку	68.7	51.4	33.7
☹ Не сприятиме розвитку	25.4	31.8	39.6
? Важко сказати / відмова	5.9	16.8	26.6

В Таблиці 2.4.3а-б дані наведені для окремих соціально-демографічних верств населення України.

Таблиця 2.4.3а-б

а. Якщо в процесі децентралізації держава передасть частину своїх владних повноважень, ресурсів і зобов'язань органам місцевого самоврядування (радам), як, на Вашу думку, це може вплинути на ситуацію в Україні в цілому? / б. Ви вірите чи не вірите, що нинішня реформа місцевого самоврядування та децентралізація влади сприятиме розвитку громад України?

(% серед респондентів, що належать до відповідної верстви населення)

100% у рядку	а. Вплив на ситуацію ▶				б. Розвиток громад			Потенціал верстви* ↑
	Покращиться ☺	Не зміниться ☹	Погіршиться ☹	Важко сказати / Відмова ?	Сприятиме розвитку ☺	Не сприятиме розвитку ☹	Важко сказати / Відмова ?	
Тип і розмір населеного пункту								
- село (n=690)	39.7	34.3	7.1	18.9	44.1	40.4	15.6	33.8
- СМТ / маленьке місто (до 20 тис.) (n=210)	50.9	26.2	4.0	18.9	46.7	35.2	18.1	10.0
- середнє місто (20-99 тис.) (n=210)	46.7	29.4	3.7	20.1	55.0	22.9	22.1	10.1
- велике місто (100 тис. і більше) (n=929)	55.2	22.9	5.1	16.9	55.5	26.8	17.7	46.2
Гендерні верстви								
- чоловік (n=811)	48.2	28.6	5.7	17.5	52.2	32.0	15.8	45.2
- жінка (n=1228)	49.1	27.0	5.4	18.5	49.5	31.7	18.8	54.8
Вікові верстви								
- 18-29 років (n=304)	50.0	26.9	6.3	16.8	53.7	28.7	17.6	21.2
- 30-39 років (n=335)	45.9	28.5	4.1	21.4	50.2	34.0	15.8	18.5
- 40-49 років (n=339)	49.5	25.8	6.2	18.5	49.2	33.0	17.8	16.6
- 50-59 років (n=421)	47.5	29.8	5.6	17.1	50.2	32.4	17.4	17.7
- 60-69 років (n=369)	51.4	24.8	5.9	18.0	51.4	31.5	17.1	12.4
- 70+ років (n=271)	48.4	30.3	4.9	16.4	48.6	32.0	19.4	13.7
Освітні верстви								
- неповна середня і нижча (n=142)	38.6	35.2	4.8	21.4	39.0	36.1	25.0	6.9
- повна середня (n=570)	42.1	30.0	6.2	21.7	43.5	33.8	22.8	27.4
- середня спеціальна (n=659)	48.1	29.8	5.2	16.9	52.2	33.0	14.8	31.7
- вища (n=659)	56.3	22.7	5.5	15.4	57.4	28.6	14.0	33.5
Основний рід занять								

100% у рядку	а. Вплив на ситуацію ▶				б. Розвиток громад			Потенціал верстви* ↑
	Покращиться	Не зміниться	Погіршиться	Важко сказати / Відмова	Сприятиме розвитку	Не сприятиме розвитку	Важко сказати / Відмова	
	☺	☹	☹	?	☺	☹	?	
- робітник (промисловість, с/г) (n=290)	42.2	30.8	5.6	21.4	48.7	30.0	21.2	16.1
- службовець (n=195)	52.5	26.3	6.1	15.1	54.3	32.1	13.5	9.5
- спеціаліст (n=280)	59.9	23.4	4.0	12.6	60.6	27.1	12.3	14.9
- індивідуальна зайнятість, підприємець, фермер (n=109)	59.5	18.9	9.3	12.3	60.1	30.0	9.9	5.9
- домогосподарка (n=163)	40.3	28.9	5.4	25.3	43.7	32.5	23.8	7.9
- на пенсії (n=744)	48.4	28.5	5.7	17.3	47.9	32.5	19.6	30.8
- учень, студент (n=66)	47.9	31.0	5.7	15.4	57.1	29.4	13.5	4.6
- безробітний (n=132)	37.3	29.3	5.3	28.2	40.0	42.7	17.3	7.0
Рівень добробуту родини**								
- дуже низький (n=407)	53.3	27.4	6.3	13.0	47.6	32.3	20.1	19.1
- низький (n=1073)	44.5	29.5	5.9	20.1	48.6	34.1	17.2	50.9
- середній (n=493)	52.3	26.7	4.4	16.6	56.0	27.9	16.2	26.2
- високий (n=25)	60.0	0.0	8.6	31.4	79.3	6.5	14.1	1.5

* Під потенціалом верстви розуміється частка жителів, яка до неї належить.

** «Дуже низький» – домогосподарства, яким не вистачає коштів навіть на їжу, «низький» – ті, яким вистачає коштів на харчові продукти, але на одяг уже не вистачає, «середній» – ті, яким вистачає коштів і на їжу, і на одяг, але яким не вистачає на придбання деяких дорогих речей (телевізор тощо), «високий» – ті, які можуть купувати деякі дорогі речі або можуть взагалі дозволити собі все.

2.5 Очікувані результати реформи місцевого самоврядування і децентралізації

В першу чергу, як і в 2015 році, жителі України очікують від децентралізації зменшення корупції (67% хотіли б відчувати такий наслідок, а 41% називають це «очікуваним наслідком №1» для них) (Діаграма 2.5.1). Причому актуальність такого наслідку дещо підвищилася порівняно з минулим роком – з 60% до 67% зросла кількість тих, хто назвав цей варіант одним з топ-3 наслідків, і з 33% до 41% зросла кількість тих, хто назвав його найважливішим наслідком.

Другим за рівнем важливості наслідком є поліпшення якості і доступності послуг, причому актуальність такого наслідку також зросла – з 49% до 61% зросла частка тих, хто називає цей наслідок одним з топ-3, і з 16% до 20% зросла частка тих, для кого цей результат є найважливішим.

Іншими важливими наслідками є покращення добробуту громад (відповідно, 46% і 11%), прискорення розв'язання конфлікту на Сході України (29% і 10%) та збільшення можливостей простих громадян впливати на владу (38% і 8%).

Доцільно звернути увагу, що з **47% до 29% зменшилася кількість тих, хто загалом очікує від реформи прискорення розв'язання конфлікту на Сході України** (і з 19% до 10% зменшилася кількість тих, для кого це очікування є №1). Також дещо зменшилося очікування щодо відродження України в цілому (з загалом 32% до 26%). Дещо більше людей загалом очікують на покращення професійності влади (з 17% до 23%).

Які з перелічених на цій картці можливих результатів реформи місцевого самоврядування та децентралізації влади Ви хотіли б відчутти в першу чергу?

(% серед усіх респондентів, n=2039)

2015 рік

2016 рік

Серед жителів ОТГ порівняно з населення України в цілому простежується дещо вищий акцент, крім подолання корупції, на покращенні добробуту громад.

Таблиця 2.5.1

Які з перелічених на цій картці можливих результатів реформи місцевого самоврядування та децентралізації влади Ви хотіли б відчувати в першу чергу?

(% серед респондентів, що належать до відповідної категорії)

% у стовпчику	Населення в цілому			Центри ОТГ			Села, які не є центрами ОТГ		
	Все доросле населення (n=2039)	Маленькі міста, СМТ, села (n=930)	Усе населення ОТГ (n=400)	Усе населення (n=200)	В т.ч. жителі міст / СМТ (n=70)	В т.ч. жителі сіл (n=130)	Усе населення (n=200)	В т.ч. приєднані до міст / СМТ (n=70)	В т.ч. приєднані до інших сіл (n=130)
Один з топ-3 очікуваних результатів									
Зменшення корупції та свавілля чиновників	66.7	66.4	57.0	66.0	70.7	63.4	48.0	62.2	40.3
Поліпшення якості та доступності послуг	61.8	63.3	52.7	52.2	49.9	53.5	53.3	54.5	52.6
Покращення добробуту громад міст, сіл та селищ	45.8	50.9	59.7	58.5	58.8	58.3	61.0	73.6	54.2
Прискорення розв'язання конфлікту на сході України	29.4	25.5	23.0	16.5	12.8	18.5	29.5	26.8	30.9
Збільшення можливостей для простих громадян впливати на рішення влади	38.9	39.6	45.2	50.2	45.6	52.7	40.1	40.5	40.0
Відродження та розвиток України в цілому	25.7	26.3	22.9	19.1	13.3	22.3	26.8	17.9	31.5
Підвищення професійності та ефективності влади	22.6	19.5	18.4	20.6	8.0	27.4	16.3	9.8	19.8
Інше	1.5	1.5	0.8	0.6	0.0	1.0	1.1	0.0	1.6
Важко сказати / Відмова	1.8	1.9	3.6	2.5	7.3	0.0	4.6	3.6	5.1
Очікуваний результат №1									
Зменшення корупції та свавілля чиновників	41.0	39.7	38.3	43.1	42.7	43.3	33.5	46.8	26.4
Поліпшення якості та доступності послуг	19.8	20.7	16.0	15.5	11.8	17.4	16.6	17.0	16.3
Покращення добробуту громад міст, сіл та селищ	10.6	13.7	19.3	18.6	27.0	14.0	20.0	21.3	19.3
Прискорення розв'язання конфлікту на сході України	9.7	7.1	5.8	3.4	1.4	4.5	8.2	1.4	11.8
Збільшення можливостей для простих громадян впливати на рішення влади	7.9	7.6	8.5	9.1	8.9	9.3	7.9	7.4	8.1
Відродження та розвиток України в цілому	5.0	5.9	5.3	5.1	0.0	7.9	5.5	1.1	7.9
Підвищення професійності та ефективності влади	3.5	2.9	2.4	2.0	0.9	2.7	2.7	1.4	3.5
Інше	0.5	0.4	0.8	0.6	0.0	1.0	1.1	0.0	1.6
Важко сказати / Відмова	1.8	1.9	3.6	2.5	7.3	0.0	4.6	3.6	5.1

В Таблиці 2.5.2 і 2.5.3 дані наведені у розрізі окремих верств населення України. Як можна бачити, усі верстви населення очікують на в першу чергу боротьбу з корупцією.

Таблиця 2.5.2

Які з перелічених на цій картці можливих результатів реформи місцевого самоврядування та децентралізації влади Ви хотіли б відчувати в першу чергу?

Один з топ-3 очікуваних результатів

(% серед респондентів, що належать до відповідної верстви населення)

% у рядку	Зменшення корупції	Поліпшення якості та доступності послуг	Покращення добробуту громад	Прискорення розв'язання конфлікту на Сході	Можливість громадян впливати на владу	Відродження України в цілому	Підвищення професійності та ефективності влади	Інше	Потенціал верстви*
Регіони України									
- Захід (n=560)	64.5	58.1	53.4	35.0	35.1	24.2	19.6	2.2	27.0
- Центр (n=710)	68.0	66.7	41.9	12.9	45.5	27.0	23.3	1.3	34.9
- Південь (n=489)	68.4	68.4	43.7	35.9	35.3	22.1	23.0	1.3	25.0
- Схід (n=280)	64.4	43.8	44.9	49.0	36.1	31.8	25.8	0.7	13.1
Тип і розмір населеного пункту									
- село (n=690)	64.2	64.1	50.7	26.5	41.9	23.7	19.2	2.0	33.8
- СМТ / маленьке місто (до 20 тис.) (n=210)	74.3	59.0	50.2	25.5	31.1	33.1	20.5	0.0	10.0
- середнє місто (20-99 тис.) (n=210)	67.5	59.2	46.3	17.0	37.7	29.3	26.1	0.3	10.1
- велике місто (100 тис. і більше) (n=929)	66.6	61.2	41.2	35.0	38.6	24.7	24.7	1.6	46.2
Гендерні верстви									
- чоловік (n=811)	66.9	61.6	44.9	28.5	42.2	26.0	20.7	1.5	45.2
- жінка (n=1228)	66.5	61.9	46.7	30.1	36.2	25.4	24.1	1.4	54.8
Вікові верстви									
- 18-29 років (n=304)	65.3	62.4	41.2	33.0	41.4	25.3	24.2	1.0	21.2
- 30-39 років (n=335)	65.9	60.5	45.8	31.3	37.9	25.5	21.2	2.4	18.5
- 40-49 років (n=339)	65.5	62.3	47.5	24.0	41.9	29.4	22.5	1.7	16.6
- 50-59 років (n=421)	69.7	60.2	47.6	29.2	37.8	21.1	25.4	1.3	17.7
- 60-69 років (n=369)	69.3	61.7	45.0	27.2	35.6	29.2	19.8	1.7	12.4
- 70+ років (n=271)	65.1	63.9	49.7	29.7	37.1	24.6	20.6	0.6	13.7
Освітні верстви									

% у рядку	Зменшення корупції	Поліпшення якості та доступності послуг	Покращення добробуту громад	Прискорення розв'язання конфлікту на Сході	Можливість громадян впливати на владу	Відродження України в цілому	Підвищення професійності та ефективності влади	Інше	Потенціал верстви*
- неповна середня і нижча (n=142)	65.2	58.4	52.4	34.1	30.2	28.2	11.3	3.1	6.9
- повна середня (n=570)	66.8	61.2	53.3	24.6	39.7	26.2	21.6	1.0	27.4
- середня спеціальна (n=659)	64.3	59.9	44.5	30.8	41.6	25.7	22.2	1.9	31.7
- вища (n=659)	69.0	64.5	40.1	30.9	38.0	24.4	25.6	1.1	33.5
Основний рід занять									
- робітник (промисловість, с/г) (n=290)	66.2	59.8	52.3	28.0	38.1	26.4	19.6	2.0	16.1
- службовець (n=195)	64.5	61.7	47.7	29.4	38.7	25.1	20.5	3.2	9.5
- спеціаліст (n=280)	70.9	63.1	37.8	32.8	42.1	23.6	25.7	0.0	14.9
- індивідуальна зайнятість, підприємець, фермер (n=109)	63.9	56.5	39.4	34.9	42.4	30.5	27.4	1.9	5.9
- домогосподарка (n=163)	63.3	60.8	44.4	26.9	41.2	26.2	27.7	2.3	7.9
- на пенсії (n=744)	66.8	62.4	48.4	26.9	37.9	25.5	21.7	1.2	30.8
- учень, студент (n=66)	66.1	68.1	31.6	30.8	43.3	26.7	22.5	1.3	4.6
- безробітний (n=132)	63.5	60.8	52.7	27.8	30.7	28.4	20.1	1.6	7.0
Рівень добробуту родини**									
- дуже низький (n=407)	71.3	63.9	48.2	36.3	36.7	17.9	17.3	2.2	19.1
- низький (n=1073)	65.5	62.7	47.4	25.8	40.0	27.9	21.9	1.1	50.9
- середній (n=493)	65.5	57.5	43.5	29.8	39.0	27.1	25.5	1.6	26.2
- високий (n=25)	77.8	78.6	24.6	24.6	37.7	27.6	29.1	0.0	1.5

* Під потенціалом верстви розуміється частка жителів, яка до неї належить.

** «Дуже низький» – домогосподарства, яким не вистачає коштів навіть на їжу, «низький» – ті, яким вистачає коштів на харчові продукти, але на одяг уже не вистачає, «середній» – ті, яким вистачає коштів і на їжу, і на одяг, але яким не вистачає на придбання деяких дорогих речей (телевізор тощо), «високий» – ті, які можуть купувати деякі дорогі речі або можуть взагалі дозволити собі все.

Які з перелічених на цій картці можливих результатів реформи місцевого самоврядування та децентралізації влади Ви хотіли б відчувати в першу чергу?

Очікуваний результат №1

(% серед респондентів, що належать до відповідної верстви населення)

100% у рядку	Зменшення корупції	Поліпшення якості та доступності послуг	Покращення добробуту громад	Прискорення розв'язання конфлікту на Сході	Можливість громадян впливати на владу	Відродження України в цілому	Підвищення професійності та ефективності влади	Інше	Потенціал верстви*
Регіони України									
- Захід (n=560)	41.8	17.2	13.0	9.9	7.5	4.4	3.1	0.8	27.0
- Центр (n=710)	40.9	22.2	9.6	4.5	10.5	5.3	3.4	0.7	34.9
- Південь (n=489)	42.3	25.0	6.4	11.7	6.1	4.4	4.0	0.0	25.0
- Схід (n=280)	37.4	9.0	16.6	19.5	5.2	6.5	4.0	0.5	13.1
Тип і розмір населеного пункту									
- село (n=690)	37.1	22.5	14.3	7.8	8.0	5.2	2.6	0.6	33.8
- СМТ / маленьке місто (до 20 тис.) (n=210)	50.2	13.0	12.3	6.0	6.1	7.2	3.5	0.0	10.0
- середнє місто (20-99 тис.) (n=210)	42.9	19.9	9.7	6.2	6.4	5.7	4.2	0.3	10.1
- велике місто (100 тис. і більше) (n=929)	41.5	19.3	7.7	12.7	8.6	4.2	4.1	0.7	46.2
Гендерні верстви									
- чоловік (n=811)	42.6	18.9	9.8	8.7	8.3	5.2	3.9	0.7	45.2
- жінка (n=1228)	39.8	20.6	11.3	10.5	7.6	4.8	3.3	0.4	54.8
Вікові верстви									
- 18-29 років (n=304)	38.8	21.6	10.5	11.4	6.8	3.9	5.6	0.0	21.2
- 30-39 років (n=335)	40.4	21.3	8.9	10.6	9.2	3.8	2.3	1.1	18.5
- 40-49 років (n=339)	41.7	19.9	12.7	7.4	7.1	7.0	2.1	0.6	16.6
- 50-59 років (n=421)	43.0	16.3	9.0	11.0	8.6	5.2	4.4	0.7	17.7
- 60-69 років (n=369)	42.4	17.7	11.4	9.4	6.6	5.1	4.4	0.3	12.4
- 70+ років (n=271)	40.7	21.3	11.9	7.2	9.3	5.3	1.9	0.6	13.7
Освітні верстви									
- неповна середня і нижча (n=142)	36.2	15.6	19.7	10.4	7.0	5.1	0.0	1.6	6.9
- повна середня (n=570)	41.2	19.3	12.3	8.7	8.3	5.7	3.0	0.4	27.4
- середня спеціальна (n=659)	40.5	16.8	10.7	10.1	8.2	5.7	5.2	0.6	31.7
- вища (n=659)	42.1	23.9	7.5	10.2	7.6	3.7	3.1	0.4	33.5

100% у рядку	Зменшення корупції	Поліпшення якості та доступності послуг	Покращення добробуту громад	Прискорення розв'язання конфлікту на Сході	Можливість громадян впливати на владу	Відродження України в цілому	Підвищення професійності та ефективності влади	Інше	Потенціал верстви*
Основний рід занять									
- робітник (промисловість, с/г) (n=290)	44.4	16.6	12.7	9.1	7.7	5.4	2.2	0.4	16.1
- службовець (n=195)	38.6	20.9	10.6	9.9	7.7	4.5	4.5	1.1	9.5
- спеціаліст (n=280)	44.0	24.3	4.8	10.8	8.7	2.7	3.9	0.0	14.9
- індивідуальна зайнятість, підприємець, фермер (n=109)	37.2	20.2	6.8	14.4	11.4	4.8	2.8	1.2	5.9
- домогосподарка (n=163)	32.7	19.3	15.0	11.0	10.1	6.6	2.4	0.6	7.9
- на пенсії (n=744)	42.4	18.0	11.5	8.7	7.8	5.3	3.5	0.6	30.8
- учень, студент (n=66)	33.7	25.4	6.3	11.5	4.0	10.4	7.0	0.0	4.6
- безробітний (n=132)	37.3	21.3	17.3	5.9	6.3	3.7	3.6	1.1	7.0
Рівень добробуту родини**									
- дуже низький (n=407)	47.7	20.8	6.1	11.7	5.7	3.7	2.9	0.2	19.1
- низький (n=1073)	39.0	20.8	12.9	8.8	7.4	5.4	3.1	0.6	50.9
- середній (n=493)	39.5	17.3	9.9	10.8	10.1	5.0	4.2	0.8	26.2
- високий (n=25)	49.2	18.1	11.3	0.0	8.6	9.7	3.2	0.0	1.5

* Під потенціалом верстви розуміється частка жителів, яка до неї належить.

** «Дуже низький» – домогосподарства, яким не вистачає коштів навіть на їжу, «низький» – ті, яким вистачає коштів на харчові продукти, але на одяг уже не вистачає, «середній» – ті, яким вистачає коштів і на їжу, і на одяг, але яким не вистачає на придбання деяких дорогих речей (телевізор тощо), «високий» – ті, які можуть купувати деякі дорогі речі або можуть взагалі дозволити собі все.

Загалом, **не більше 15% українців очікують на погіршення якості послуг** в окремих сферах внаслідок реформи місцевого самоврядування і децентралізації (Діаграма 2.5.2). Тобто українці в найгіршому випадку скоріше не вірять у зміни, а не «боятися» негативних наслідків.

Найбільш позитивні очікування стосуються **ремонті і утримання доріг, тротуарів (52% вважають, що якість покращиться, 30% вважають, що нічого не зміниться) і благоустрою (50% і 31%)**. Але при цьому лише, відповідно, 11% і 10% вірять у *значне* покращення ситуації. Тобто в даному випадку коректніше говорити про «обережний» оптимізм.

У випадку інших сфер від чверті до третини очікують на покращення якості, і від третини до половини вважають, що змін не буде, тобто настрої є скоріше нейтрально-позитивні.

Діаграма 2.5.2

**На Вашу думку, як нинішня реформа місцевого самоврядування та децентралізація влади вплине на якість надання послуг у таких сферах?
Якість...**

(% серед усіх респондентів)

Нижче в Таблиці 2.5.4 дані наведені у регіональному розрізі.

Таблиця 2.5.4

**На Вашу думку, як нинішня реформа місцевого самоврядування та децентралізація влади вплине на якість надання послуг у таких сферах?
Якість...**

(% серед респондентів відповідного регіону)

100% у стовпчику	Захід (n=560)	Центр (n=710)	Південь (n=489)	Схід (n=280)
Охорона здоров'я				
☺ Покращиться	26.3	30.9	39.0	26.9
☹ Не зміниться	44.9	42.3	37.6	50.4
☹ Погіршиться	19.0	11.3	18.0	8.9
? Важко сказати / Відмова	9.7	15.6	5.4	13.8
Освіта				
☺ Покращиться	26.6	35.2	39.7	26.8
☹ Не зміниться	50.7	37.7	37.8	51.4
☹ Погіршиться	11.7	10.9	15.7	5.9
? Важко сказати / Відмова	11.0	16.3	6.8	15.9
Ремонт і утримання доріг, тротуарів				
☺ Покращиться	51.9	48.7	59.8	46.0
☹ Не зміниться	31.2	28.8	24.5	39.5
☹ Погіршиться	8.6	8.2	9.0	4.3
? Важко сказати / Відмова	8.2	14.3	6.6	10.2
Соціальний захист населення				
☺ Покращиться	29.6	34.2	37.7	29.2
☹ Не зміниться	46.3	39.2	36.7	45.5
☹ Погіршиться	11.2	7.1	17.6	10.7
? Важко сказати / Відмова	12.9	19.5	8.0	14.5
Надання адміністративних послуг				
☺ Покращиться	39.6	36.8	39.0	31.8
☹ Не зміниться	36.5	35.8	39.9	46.5
☹ Погіршиться	12.9	9.4	14.1	8.6
? Важко сказати / Відмова	11.1	18.0	7.0	13.1
Благоустрій				
☺ Покращиться	47.9	46.0	55.6	52.4
☹ Не зміниться	32.9	31.6	26.4	36.5
☹ Погіршиться	10.1	8.1	12.0	3.7
? Важко сказати / Відмова	9.2	14.3	6.0	7.4
Охорона навколишнього середовища				
☺ Покращиться	27.5	31.4	36.4	25.0
☹ Не зміниться	43.0	42.4	43.8	53.2
☹ Погіршиться	14.8	6.8	9.7	3.8
? Важко сказати / Відмова	14.7	19.4	10.1	18.0
Правоохоронні органи				

100% у стовпчику	Захід (n=560)	Центр (n=710)	Південь (n=489)	Схід (n=280)
☺ Покращиться	21.8	30.7	30.5	17.8
☹ Не зміниться	50.4	42.5	45.3	58.0
☹ Погіршиться	10.0	6.9	12.9	6.8
? Важко сказати / Відмова	17.8	19.9	11.4	17.5
Культура, спорт				
☺ Покращиться	29.5	34.4	44.8	34.9
☹ Не зміниться	47.2	39.2	36.8	44.5
☹ Погіршиться	9.2	6.4	8.3	3.6
? Важко сказати / Відмова	14.2	20.0	10.0	16.9

Населення ОТГ, які і жителі України загалом, мають обережно оптимістичні очікування щодо ефекту реформи місцевого самоврядування в окремих сферах; і абсолютна меншість очікує на погіршення ситуації (Таблиця 2.5.5).

Таблиця 2.5.5

**На Вашу думку, як нинішня реформа місцевого самоврядування та децентралізація влади вплине на якість надання послуг у таких сферах?
Якість...**

(% серед респондентів, що належать до відповідної категорії)

100% у стовпчику	Населення в цілому			Центри ОТГ			Села, які не є центрами ОТГ		
	Все доросле населення (n=2039) Маленькі міста, СМТ, села (n=930)	Усе населення ОТГ (n=400)	Усе населення (n=200)	В т.ч. жителі міст / СМТ (n=70)	В т.ч. жителі сіл (n=130)	Усе населення (n=200)	В т.ч. приєднані до міст / СМТ (n=70)	В т.ч. приєднані до інших сіл (n=130)	
Охорона здоров'я									
☺ Покращиться	31.2	27.9	19.0	23.1	22.3	23.5	14.8	13.7	15.4
☹ Не зміниться	42.9	41.6	60.4	60.2	53.5	63.9	60.6	50.3	66.2
☹ Погіршиться	14.7	18.7	11.7	8.5	7.5	9.1	14.9	21.0	11.6
? Важко сказати / Відмова	11.2	11.8	8.9	8.1	16.6	3.6	9.7	15.1	6.8
Освіта									
☺ Покращиться	32.9	30.2	24.7	28.4	31.2	27.0	21.0	23.6	19.5
☹ Не зміниться	43.0	42.4	57.8	55.1	47.4	59.2	60.5	56.2	62.7
☹ Погіршиться	11.7	14.5	8.6	8.7	4.8	10.8	8.6	5.0	10.5
? Важко сказати / Відмова	12.4	12.9	8.9	7.8	16.6	3.0	10.0	15.2	7.2
Ремонт і утримання доріг, тротуарів									
☺ Покращиться	52.0	45.6	45.9	48.7	50.0	48.0	43.1	45.3	41.9
☹ Не зміниться	29.8	32.9	40.7	37.9	27.7	43.4	43.4	40.9	44.7
☹ Погіршиться	8.0	10.5	5.6	6.0	3.2	7.5	5.2	1.4	7.2
? Важко сказати / Відмова	10.2	11.0	7.9	7.4	19.1	1.1	8.4	12.4	6.2
Соціальний захист населення									
☺ Покращиться	33.2	27.1	26.8	33.9	22.7	39.9	19.6	25.6	16.4
☹ Не зміниться	41.3	43.7	55.6	52.9	53.1	52.7	58.4	48.3	63.8
☹ Погіршиться	11.3	14.1	9.0	6.1	4.8	6.7	11.9	9.9	12.9
? Важко сказати / Відмова	14.2	15.1	8.6	7.2	19.4	0.6	10.1	16.2	6.8
Надання адміністративних послуг									
☺ Покращиться	37.4	31.6	21.9	23.9	22.7	24.5	19.9	24.3	17.5
☹ Не зміниться	38.4	39.6	55.1	59.2	44.7	67.1	51.0	42.5	55.6
☹ Погіршиться	11.4	16.1	14.2	8.5	11.5	6.9	19.9	17.4	21.3

100% у стовпчику		Населення в цілому			Центри ОТГ			Села, які не є центрами ОТГ		
		Все доросле населення (n=2039) Маленькі міста, СМТ, села (n=930)	Усе населення ОТГ (n=400)	Усе населення (n=200)	В т.ч. жителі міст / СМТ (n=70)	В т.ч. жителі сіл (n=130)	Усе населення (n=200)	В т.ч. приєднані до міст / СМТ (n=70)	В т.ч. приєднані до інших сіл (n=130)	
?	Важко сказати / Відмова	12.7	12.6	8.8	8.4	21.1	1.6	9.2	15.7	5.7
Благоустрій										
☺	Покращиться	49.8	42.7	43.8	45.6	51.8	42.3	41.9	44.1	40.7
☹	Не зміниться	31.3	34.0	42.4	44.8	27.7	54.0	40.1	37.2	41.7
☹	Погіршиться	9.0	12.1	4.6	2.4	3.9	1.7	6.7	2.6	9.0
?	Важко сказати / Відмова	9.9	11.2	9.2	7.2	16.6	2.1	11.2	16.1	8.6
Охорона навколишнього середовища										
☺	Покращиться	30.8	24.0	16.3	19.8	20.1	19.7	12.8	14.4	11.9
☹	Не зміниться	44.3	48.4	69.1	69.9	56.6	77.1	68.3	69.2	67.8
☹	Погіршиться	9.3	10.9	4.1	2.7	5.8	1.1	5.5	1.4	7.8
?	Важко сказати / Відмова	15.6	16.6	10.5	7.6	17.5	2.2	13.4	15.0	12.5
Правоохоронні органи										
☺	Покращиться	26.6	20.3	17.5	20.4	17.1	22.2	14.6	11.8	16.1
☹	Не зміниться	47.3	49.0	65.5	65.1	58.2	68.9	65.9	64.8	66.5
☹	Погіршиться	9.2	11.6	5.2	4.7	5.8	4.1	5.7	6.0	5.5
?	Важко сказати / Відмова	16.9	19.2	11.8	9.8	18.9	4.8	13.8	17.4	11.9
Культура, спорт										
☺	Покращиться	35.7	28.4	26.1	28.1	24.6	30.0	24.1	27.6	22.2
☹	Не зміниться	41.5	45.7	57.6	60.1	51.6	64.7	55.0	53.8	55.6
☹	Погіршиться	7.3	8.5	4.4	2.8	4.9	1.7	6.1	2.8	7.8
?	Важко сказати / Відмова	15.5	17.4	11.9	9.0	19.0	3.6	14.9	15.9	14.3

2.6 Готовність органів місцевого самоврядування до використання нових повноважень

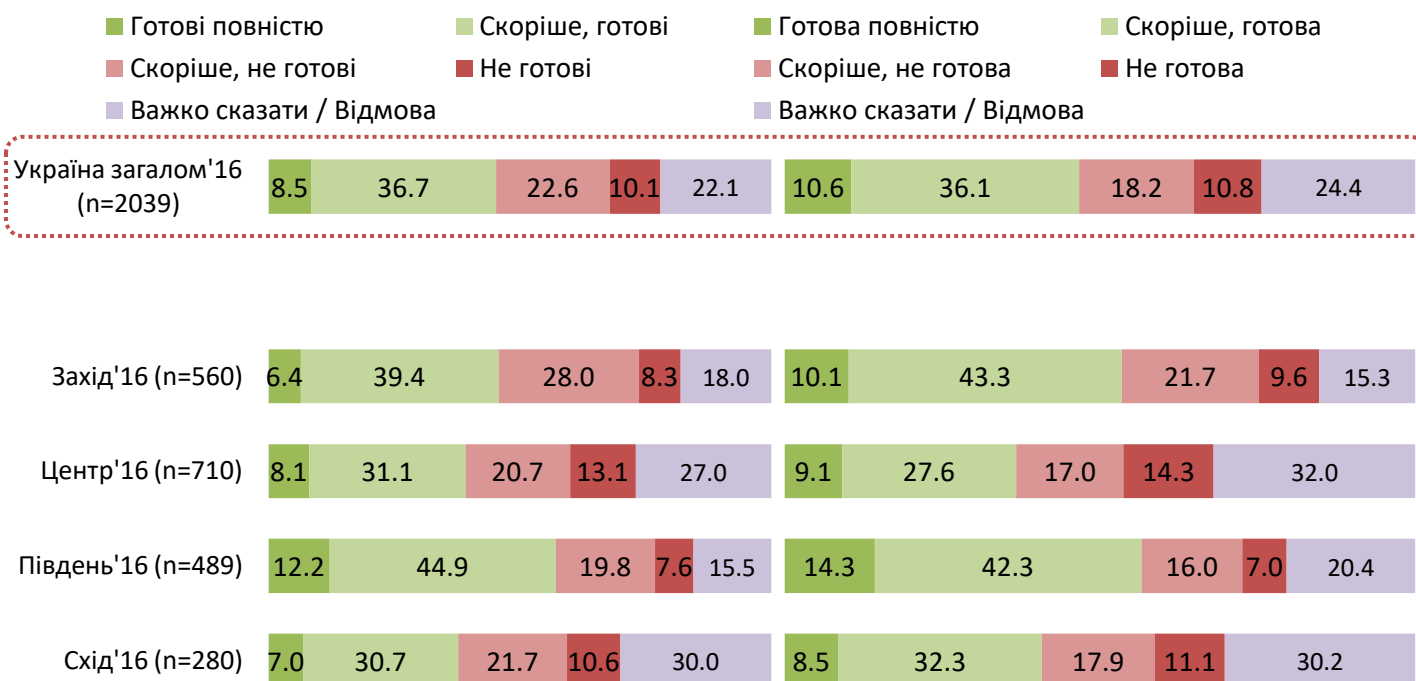
Близько половини населення (45%) вважають, що органи місцевого самоврядування загалом готові використати надані їм нові повноваження на благо громади, хоча з них лише 9% повністю переконані в цьому (Діаграма 2.6.1а-б). При цьому кожен третій українець (33%) дотримується протилежної думки. Подібні показники простежують і у випадку готовності своєї місцевої ради – 47% вважають, що «їхня» місцева рада готова до цього, не вважають так – 29%.

Діаграма 2.6.1а-б

а. Як Ви вважаєте, чи загалом готові органи місцевого самоврядування (місцеві ради) використати надані їм нові повноваження та ресурси у повній мірі на благо громади?

б. А чи готова Ваша сільська / селищна / міська рада використати надані їй нові повноваження та ресурси у повній мірі на благо Вашої громади?

(% серед усіх респондентів)

Серед жителів ОТГ, загалом, 52% вважають, що їхні органи влади готові до нових повноважень, хоча цей показник варіює від лише 38% у містах / СМТ до 68% у селах, що стали центрами громади (Таблиця 2.6.1а-б).

Таблиця 2.6.1а-б

а. Як Ви вважаєте, чи загалом готові органи місцевого самоврядування (місцеві ради) використати надані їм нові повноваження та ресурси у повній мірі на благо громади? / б. А чи готова Ваша сільська / селищна / міська рада використати надані їй нові повноваження та ресурси у повній мірі на благо Вашої громади?

(% серед респондентів, що належать до відповідної категорії)

100% у рядку	а. Готовність місцевих рад у цілому			б. Готовність своєї ради		
	Готова	Не готова	Важко сказати / Відмова	Готова	Не готова	Важко сказати / Відмова
	😊	☹️	?	😊	☹️	?
Населення України в цілому						
Усі дорослі жителі України (n=2039)	45.3	32.7	22.1	46.7	28.9	24.4
Жителі міст не обласного значення, СМТ, сіл (n=930)	43.4	32.3	24.3	46.2	29.2	24.7
Об'єднані територіальні громади						
Усі дорослі жителі ОТГ (n=400)	50.6	28.8	20.7	51.9	26.9	21.2
Жителі міст, СМТ і сіл, які стали центрами громади (n=200)	54.9	24.8	20.3	57.2	21.7	21.2
- в т.ч. жителі міст / СМТ (n=70)	29.1	39.0	31.9	37.6	30.5	31.9
- в т.ч. жителі сіл, які стали центрами громади (n=130)	68.9	17.1	14.0	67.7	16.9	15.4
Жителі сіл, які не стали центрами громади (n=200)	46.2	32.7	21.0	46.7	32.1	21.2
- в т.ч. села, які були приєднані до міст / СМТ (n=70)	52.7	34.9	12.3	46.4	40.3	13.3
- в т.ч. села, які були приєднані до інших сіл (n=130)	42.7	31.6	25.7	46.8	27.7	25.5

В Таблиці 2.6.2а-б дані наведені для окремих соціально-демографічних верств населення України.

Таблиця 2.6.2а-б

а. Як Ви вважаєте, чи загалом готові органи місцевого самоврядування (місцеві ради) використати надані їм нові повноваження та ресурси у повній мірі на благо громади? / б. А чи готова Ваша сільська / селищна / міська рада використати надані їй нові повноваження та ресурси у повній мірі на благо Вашої громади?

(% серед респондентів, що належать до відповідної верстви населення)

100% у рядку	а. Готовність місцевих рад у цілому			б. Готовність своєї ради			Потенціал верстви*
	Готова 😊	Не готова ☹️	Важко сказати / Відмова ?	Готова 😊	Не готова ☹️	Важко сказати / Відмова ?	
Тип і розмір населеного пункту							
- село (n=690)	42.0	33.8	24.1	44.8	31.2	23.9	33.8
- СМТ / маленьке місто (до 20 тис.) (n=210)	47.6	25.6	26.8	49.2	21.7	29.1	10.0
- середнє місто (20-99 тис.) (n=210)	46.8	30.2	23.0	48.8	22.5	28.7	10.1
- велике місто (100 тис. і більше) (n=929)	46.8	33.9	19.4	47.1	30.2	22.7	46.2
Гендерні верстви							
- чоловік (n=811)	47.1	31.9	21.0	47.9	28.8	23.3	45.2
- жінка (n=1228)	43.8	33.2	23.0	45.7	29.0	25.2	54.8
Вікові верстви							
- 18-29 років (n=304)	42.5	34.8	22.7	45.7	31.7	22.6	21.2
- 30-39 років (n=335)	46.9	31.5	21.6	49.8	27.6	22.6	18.5
- 40-49 років (n=339)	45.8	32.4	21.8	49.0	27.1	23.9	16.6
- 50-59 років (n=421)	47.7	34.0	18.4	46.3	31.3	22.5	17.7
- 60-69 років (n=369)	45.2	31.5	23.3	45.8	26.1	28.1	12.4
- 70+ років (n=271)	43.7	30.5	25.8	42.9	28.0	29.1	13.7
Освітні верстви							
- неповна середня і нижча (n=142)	40.7	21.1	38.2	41.7	19.9	38.4	6.9
- повна середня (n=570)	41.7	33.7	24.6	39.7	31.6	28.7	27.4
- середня спеціальна (n=659)	46.6	33.4	20.1	50.1	29.9	20.0	31.7
- вища (n=659)	47.9	33.2	18.9	50.2	27.5	22.3	33.5
Основний рід занять							
- робітник (промисловість, с/г)	46.1	29.6	24.3	46.9	30.2	22.8	16.1

100% у рядку	а. Готовність місцевих рад у цілому			б. Готовність своєї ради			Потенціал верстви*
	Готова ☺	Не готова ☹	Важко сказати / Відмова ?	Готова ☺	Не готова ☹	Важко сказати / Відмова ?	
(n=290)							
- службовець (n=195)	49.7	34.3	16.0	49.1	32.4	18.5	9.5
- спеціаліст (n=280)	49.1	34.6	16.3	54.2	24.9	20.9	14.9
- індивідуальна зайнятість, підприємець, фермер (n=109)	52.0	30.1	17.8	57.1	28.1	14.8	5.9
- домогосподарка (n=163)	38.7	31.6	29.7	43.0	28.5	28.5	7.9
- на пенсії (n=744)	43.7	32.4	23.9	43.7	29.0	27.3	30.8
- учень, студент (n=66)	38.9	36.3	24.8	38.8	37.6	23.6	4.6
- безробітний (n=132)	45.3	31.1	23.7	43.3	24.6	32.2	7.0
Рівень добробуту родини**							
- дуже низький (n=407)	51.6	29.9	18.4	49.8	26.6	23.6	19.1
- низький (n=1073)	42.3	33.0	24.7	45.3	29.8	25.0	50.9
- середній (n=493)	48.1	32.7	19.2	49.0	28.3	22.7	26.2
- високий (n=25)	38.5	47.3	14.1	54.3	27.7	18.0	1.5

* Під потенціалом верстви розуміється частка жителів, яка до неї належить.

** «Дуже низький» – домогосподарства, яким не вистачає коштів навіть на їжу, «низький» – ті, яким вистачає коштів на харчові продукти, але на одяг уже не вистачає, «середній» – ті, яким вистачає коштів і на їжу, і на одяг, але яким не вистачає на придбання деяких дорогих речей (телевізор тощо), «високий» – ті, які можуть купувати деякі дорогі речі або можуть взагалі дозволити собі все.

2.7 Динаміка якості послуг, які надаються у громаді

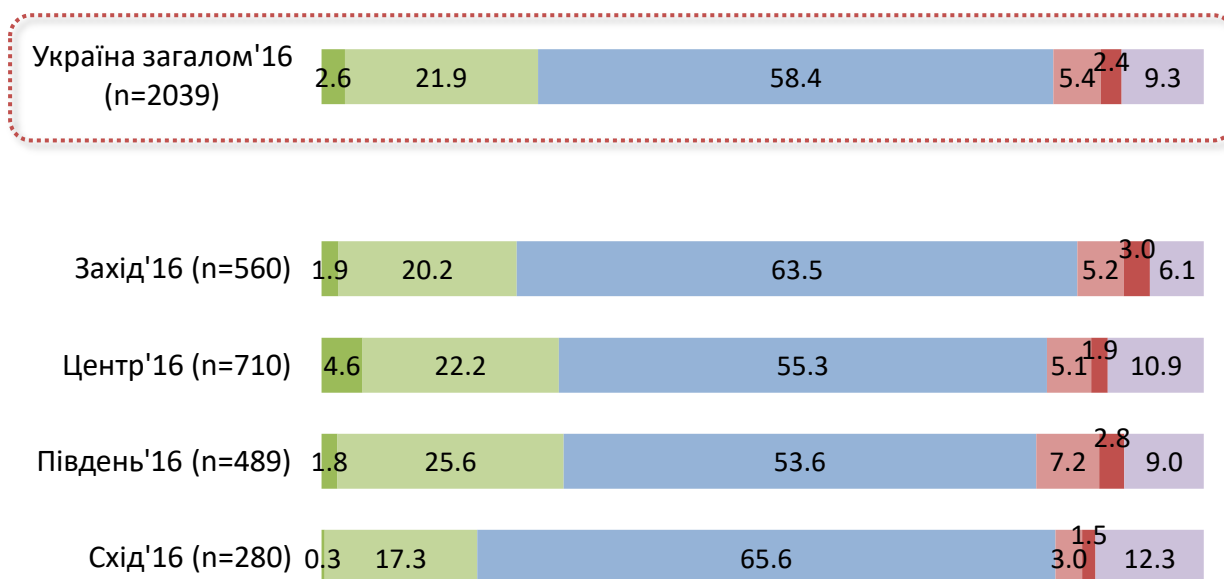
Більшість українців (58%) вважають, що за останній рік у їхній громаді якість послуг не змінилася (Діаграма 2.7.1). Разом з цим **кожен четвертий українець (25%) відзначає покращення надання якості послуг**. Утрічі менше респондентів (8%) говорять про погіршення якості.

Діаграма 2.7.1

Як за останній рік, у цілому, змінилася якість послуг, які надаються у Вашій громаді?

(% серед усіх респондентів)

- Значно покращилася
- Не змінилася
- Значно погіршилася
- Трохи покращилася
- Трохи погіршилася
- Важко сказати / Відмова

Серед жителів ОТГ більшість (63%) зазначають, що за останній рік якість надання послуг в їхньому населеному пункті не змінилася (Таблиця 2.7.1). При цьому 20% відзначають покращення ситуації, і лише 11% – погіршення. Утім, якщо серед населених пунктів, які стали центрами громади, 25% бачать покращення і лише 5% – погіршення, то серед тих, хто не став центром – 16% бачать покращення і стільки ж – погіршення.

Таблиця 2.7.1

Як за останній рік, у цілому, змінилася якість послуг, які надаються у Вашій громаді?

(% серед респондентів, що належать до відповідної категорії)

100% у рядку	По- кращилася 	Не змінилися 	По- гіршилася 	Важко сказати / Відмова ?
Населення України в цілому				
Усі дорослі жителів України (n=2039)	24.5	58.4	7.7	9.3
Жителі міст не обласного значення, СМТ, сіл (n=930)	21.8	63.6	7.0	7.6
Об'єднані територіальні громади				
Усі дорослі жителі ОТГ (n=400)	20.3	62.6	10.6	6.6
Жителі міст, СМТ і сіл, які стали центрами громади (n=200)	24.6	64.5	4.8	6.1
- в т.ч. жителі міст / СМТ (n=70)	21.5	67.9	1.4	9.2
- в т.ч. жителі сіл, які стали центрами громади (n=130)	26.3	62.7	6.6	4.4
Жителі сіл, які не стали центрами громади (n=200)	16.0	60.6	16.3	7.1
- в т.ч. села, які були приєднані до міст / СМТ (n=70)	12.3	64.0	16.4	7.4
- в т.ч. села, які були приєднані до інших сіл (n=130)	18.0	58.8	16.3	6.9

Якщо ж у жителів ОТГ запитувати про зміну якості послуг *після* створення об'єднаної територіальної громади, то загалом 23% відзначають покращення, 9% – погіршення (Таблиця 2.7.2). Утім, серед жителів населених пунктів, які стали центрами громади, співвідношення 29% до 3%, а серед жителів населених пунктів, які не стали центрами – 17% до 15%.

Таблиця 2.7.2

Як з моменту входження Вашого міста / селища / села в об'єднану територіальну громаду, у цілому, змінилася якість послуг, які надаються у Вашій громаді?

(% серед респондентів, що належать до відповідної категорії)

100% у рядку	По-кращилася 	Не змінилися 	По-гіршилася 	Важко сказати / Відмова ?
Об'єднані територіальні громади				
Усі дорослі жителі ОТГ (n=400)	22.7	61.0	9.0	7.3
Жителі міст, СМТ і сіл, які стали центрами громади (n=200)	28.6	62.1	2.7	6.6
- в т.ч. жителі міст / СМТ (n=70)	35.0	55.8	2.3	6.9
- в т.ч. жителі сіл, які стали центрами громади (n=130)	25.2	65.5	2.9	6.4
Жителі сіл, які не стали центрами громади (n=200)	16.7	60.0	15.2	8.0
- в т.ч. села, які були приєднані до міст / СМТ (n=70)	6.4	76.2	7.0	10.4
- в т.ч. села, які були приєднані до інших сіл (n=130)	22.3	51.3	19.7	6.7

В Таблиці 2.7.3 дані наведені для окремих соціально-демографічних верств населення України.

Таблиця 2.7.3

Як за останній рік, у цілому, змінилася якість послуг, які надаються у Вашій громаді?

(% серед респондентів, що належать до відповідної верстви населення)

100% у рядку	Покращилася ☺	Не змінилися ☹	Погіршилася ☹	Важко сказати / Відмова ?	Потенціал верстви* ↑
Тип і розмір населеного пункту					
- село (n=690)	21.5	64.0	7.2	7.2	33.8
- СМТ / маленьке місто (до 20 тис.) (n=210)	25.1	58.6	6.7	9.6	10.0
- середнє місто (20-99 тис.) (n=210)	23.0	63.7	5.5	7.7	10.1
- велике місто (100 тис. і більше) (n=929)	26.9	53.1	8.8	11.1	46.2
Гендерні верстви					
- чоловік (n=811)	24.1	57.5	8.0	10.4	45.2
- жінка (n=1228)	24.9	59.2	7.5	8.5	54.8
Вікові верстви					
- 18-29 років (n=304)	27.9	56.1	5.5	10.5	21.2
- 30-39 років (n=335)	23.5	57.9	8.8	9.8	18.5
- 40-49 років (n=339)	26.5	57.8	8.8	6.9	16.6
- 50-59 років (n=421)	23.4	60.6	8.4	7.6	17.7
- 60-69 років (n=369)	22.9	59.1	8.6	9.4	12.4
- 70+ років (n=271)	21.2	60.0	6.9	11.9	13.7
Освітні верстви					
- неповна середня і нижча (n=142)	10.8	69.9	8.1	11.2	6.9
- повна середня (n=570)	26.7	54.5	8.3	10.5	27.4
- середня спеціальна (n=659)	21.9	63.2	6.6	8.2	31.7
- вища (n=659)	27.9	54.6	8.3	9.1	33.5
Основний рід занять					
- робітник (промисловість, с/г) (n=290)	22.0	57.2	9.6	11.2	16.1
- службовець (n=195)	26.4	58.0	6.5	9.1	9.5
- спеціаліст (n=280)	27.6	55.4	9.7	7.3	14.9
- індивідуальна зайнятість, підприємець, фермер (n=109)	34.9	53.0	6.6	5.6	5.9
- домогосподарка (n=163)	18.5	65.5	5.6	10.4	7.9
- на пенсії (n=744)	22.3	59.3	7.4	10.9	30.8
- учень, студент (n=66)	29.1	59.0	7.2	4.6	4.6

100% у рядку	Покращилася ☺	Не змінилися ☹	Погіршилася ☹	Важко сказати / Відмова ?	Потенціал верстви*
- безробітний (n=132)	28.3	55.4	7.3	9.0	7.0
Рівень добробуту родини**					
- дуже низький (n=407)	21.4	56.1	9.4	13.1	19.1
- низький (n=1073)	25.3	58.2	8.2	8.3	50.9
- середній (n=493)	24.0	60.9	6.0	9.1	26.2
- високий (n=25)	46.7	37.4	12.1	3.9	1.5

* Під потенціалом верстви розуміється частка жителів, яка до неї належить.

** «Дуже низький» – домогосподарства, яким не вистачає коштів навіть на їжу, «низький» – ті, яким вистачає коштів на харчові продукти, але на одяг уже не вистачає, «середній» – ті, яким вистачає коштів і на їжу, і на одяг, але яким не вистачає на придбання деяких дорогих речей (телевізор тощо), «високий» – ті, які можуть купувати деякі дорогі речі або можуть взагалі дозволити собі все.

2.8 Фактори, які мають враховуватися реформаторами

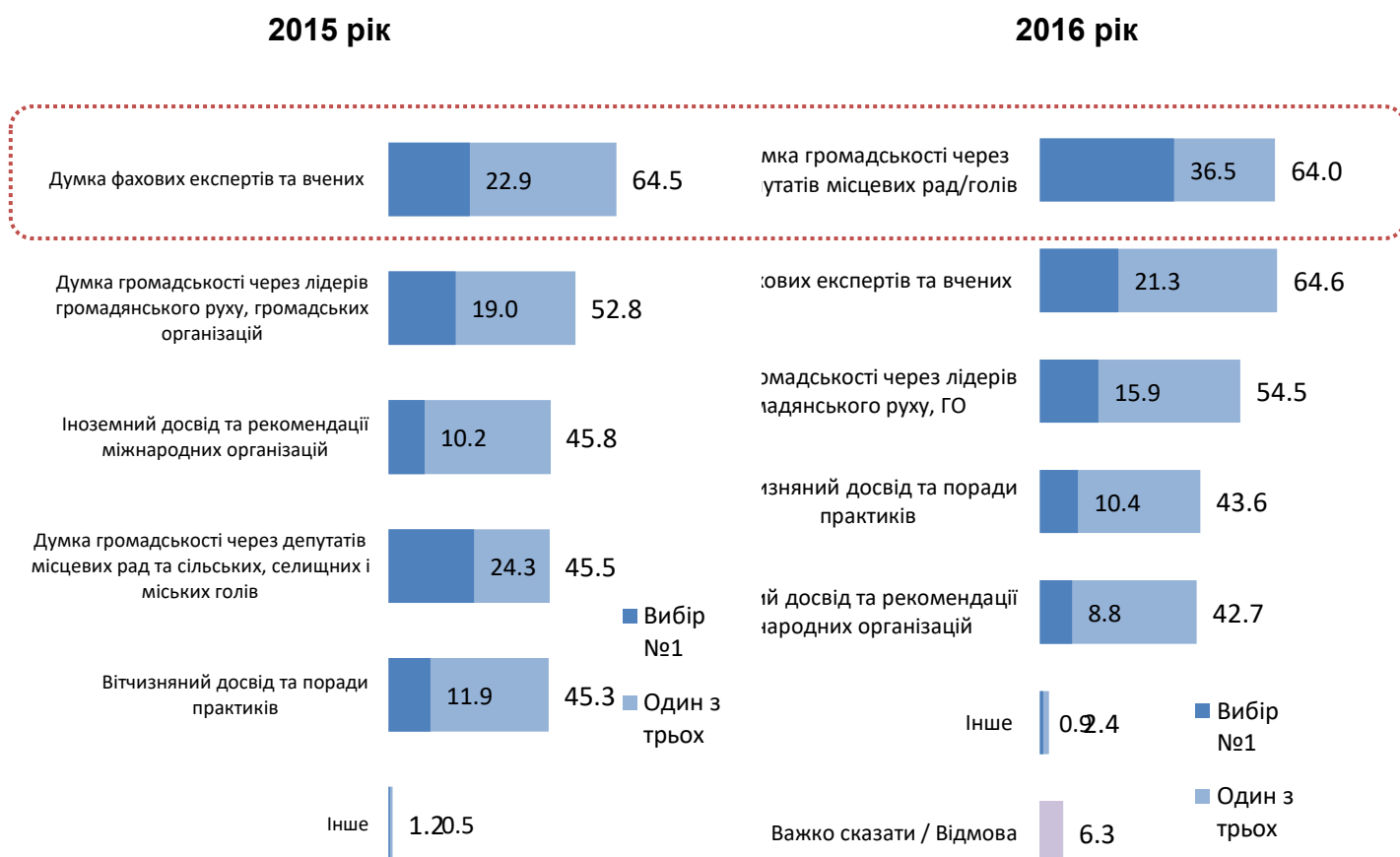
Якщо в 2015 році найбільш поширеною думкою було те, що реформатори повинні враховувати думку кваліфікованих експертів і науковців, то **зараз найбільш популярною думкою є те, що насамперед треба враховувати думку громадськості через місцевих депутатів/голів**. Такий варіант як один з найважливіших **обрали 64%**, як найбільш важливий – 37% (Діаграма 2.8.1). У минулому році, відповідно, 46% і 24% обрали цей варіант. Причому, у випадку інших варіантів істотна динаміка не простежується.

Другою за популярністю опцією є врахування думки фахових експертів і вчених (відповідно, 65% і 21%). Іншим важливим фактором є думка громадськості через лідерів громадянських рухів, громадських організацій (55% і 16%). Вітчизняний та іноземний досвід рідше обиралися респондентами.

Діаграма 2.8.1

Як Ви вважаєте, що повинні враховувати реформатори в першу чергу для більш успішного проведення реформ?

(% серед усіх респондентів, n=2039)

Жителі ОТГ децю більше акцентують увагу на ролі місцевої влади (депутатів місцевих рад, голів), фахових експертів і іноземного досвіду; і меншою мірою - на лідерах громадянського руху і громадських організаціях (Таблиця 2.8.1).

Таблиця 2.8.1

Як Ви вважаєте, що повинні враховувати реформатори в першу чергу для більш успішного проведення реформ?

(% серед респондентів, що належать до відповідної категорії)

% у стовпчику	Населення в цілому			Центри ОТГ			Села, які не є центрами ОТГ		
	Все доросле населення (n=2039) Маленькі міста, СМТ, села (n=930)	Усе населення ОТГ (n=400)	Усе населення (n=200)	В т.ч. жителі міст / СМТ (n=70)	В т.ч. жителі сіл (n=130)	Усе населення (n=200)	В т.ч. приєднані до міст / СМТ (n=70)	В т.ч. приєднані до інших сіл (n=130)	
Один з топ-3 факторів, які мають враховуватися									
Думка громадськості через депутатів місцевих рад та сільських, селищних і міських голів	64.0	72.5	77.7	80.7	84.3	78.8	74.7	70.5	76.9
Думка фахових експертів та вчених	64.6	59.7	61.9	74.9	59.6	83.1	48.9	50.6	47.9
Думка громадськості через лідерів громадянського руху, громадських організацій	54.5	52.9	40.0	40.3	54.1	32.8	39.8	27.6	46.4
Вітчизняний досвід та поради практиків	43.6	47.6	39.7	34.5	27.8	38.1	44.9	37.2	49.0
Іноземний досвід та рекомендації міжнародних організацій	42.7	41.2	45.9	52.3	38.9	59.5	39.5	39.4	39.6
Інше	2.4	2.2	1.5	0.8	0.0	1.2	2.2	5.1	0.6
Важко сказати / Відмова	13.0	11.6	16.3	7.9	12.8	5.3	24.7	30.8	21.3
Фактор №1, який має враховуватися									
Думка громадськості через депутатів місцевих рад та сільських, селищних і міських голів	36.5	46.2	48.9	46.2	50.1	44.2	51.5	49.4	52.7
Думка фахових експертів та вчених	21.3	17.6	17.1	24.0	24.3	23.9	10.2	9.7	10.4
Думка громадськості через лідерів громадянського руху, громадських організацій	15.9	11.7	8.9	7.4	3.5	9.4	10.3	7.0	12.1
Вітчизняний досвід та поради практиків	10.4	10.4	9.4	6.6	7.3	6.2	12.1	11.3	12.5
Іноземний досвід та рекомендації міжнародних організацій	8.8	8.3	7.5	11.6	4.3	15.5	3.5	3.6	3.4
Інше	0.9	0.8	1.1	0.5	0.0	0.7	1.8	4.0	0.6
Важко сказати / Відмова	6.2	5.0	7.1	3.7	10.5	0.0	10.6	15.0	8.2

В Таблиці 2.8.3 і 2.8.4 дані наведені серед окремих верств населення.

Таблиця 2.8.3

Як Ви вважаєте, що повинні враховувати реформатори в першу чергу для більш успішного проведення реформ?

Один з топ-3 факторів, які мають враховуватися

(% серед респондентів, що належать до відповідної верстви населення)

100% у рядку	Думка фахових експертів та вчених	Думка громадськості через депутатів місцевих рад	Думка громадськості через лідерів ГО	Вітчизняний досвід та поради практиків	Іноземний досвід та рекомендації	Інше	Потенціал верстви*
Регіони України							
- Захід (n=560)	61.6	67.3	53.0	40.2	51.2	3.4	27.0
- Центр (n=710)	58.8	61.1	59.3	36.4	46.2	0.6	34.9
- Південь (n=489)	71.0	63.3	53.9	51.1	36.6	2.8	25.0
- Схід (n=280)	74.1	66.2	46.1	55.6	27.3	4.5	13.1
Тип і розмір населеного пункту							
- село (n=690)	56.0	74.5	53.3	47.7	40.4	2.5	33.8
- СМТ / маленьке місто (до 20 тис.) (n=210)	70.6	64.0	51.5	48.3	43.2	1.5	10.0
- середнє місто (20-99 тис.) (n=210)	75.1	61.0	49.8	35.0	41.3	0.0	10.1
- велике місто (100 тис. і більше) (n=929)	67.4	56.9	57.1	41.5	44.5	3.0	46.2
Гендерні верстви							
- чоловік (n=811)	65.8	62.8	54.0	45.1	45.3	2.2	45.2
- жінка (n=1228)	63.7	64.9	55.0	42.4	40.5	2.6	54.8
Вікові верстви							
- 18-29 років (n=304)	62.8	62.1	56.9	42.2	46.8	2.4	21.2
- 30-39 років (n=335)	67.7	64.4	54.3	41.6	40.7	2.7	18.5
- 40-49 років (n=339)	63.6	61.0	56.4	45.9	47.2	4.4	16.6
- 50-59 років (n=421)	65.9	66.2	54.8	45.1	40.5	1.1	17.7
- 60-69 років (n=369)	69.1	62.9	54.3	44.2	42.0	1.8	12.4
- 70+ років (n=271)	58.8	68.1	48.6	43.5	36.6	2.0	13.7
Освітні верстви							
- неповна середня і нижча (n=142)	54.2	69.8	43.1	43.6	32.1	3.3	6.9
- повна середня (n=570)	60.0	62.2	56.7	41.1	43.7	1.7	27.4
- середня спеціальна (n=659)	65.7	67.3	53.7	41.8	41.3	3.4	31.7
- вища (n=659)	69.4	61.7	56.3	47.0	44.7	1.8	33.5
Основний рід занятя							

100% у рядку	Думка фахових експертів та вчених	Думка громадськості через депутатів місцевих рад	Думка громадськості через лідерів ГО	Вітчизняний досвід та поради практиків	Іноземний досвід та рекомендації	Інше	Потенціал верстви*
- робітник (промисловість, с/г) (n=290)	65.6	62.4	49.9	44.6	46.7	2.7	16.1
- службовець (n=195)	70.2	65.9	57.4	44.2	40.2	3.8	9.5
- спеціаліст (n=280)	67.5	57.8	59.2	45.5	47.1	1.1	14.9
- індивідуальна зайнятість, підприємець, фермер (n=109)	71.6	65.0	55.0	43.8	50.7	2.4	5.9
- домогосподарка (n=163)	56.5	61.7	59.8	43.1	42.2	7.1	7.9
- на пенсії (n=744)	64.1	64.2	51.2	42.8	39.4	1.5	30.8
- учень, студент (n=66)	60.7	73.1	58.1	38.7	41.2	1.1	4.6
- безробітний (n=132)	60.3	72.2	59.6	41.6	33.8	1.5	7.0
Рівень добробуту родини**							
- дуже низький (n=407)	65.9	61.4	51.5	43.8	34.8	2.8	19.1
- низький (n=1073)	64.8	67.1	53.9	42.4	40.5	3.1	50.9
- середній (n=493)	64.0	61.3	56.4	45.8	50.8	1.0	26.2
- високий (n=25)	65.0	57.5	59.7	44.0	65.4	0.0	1.5

* Під потенціалом верстви розуміється частка жителів, яка до неї належить.

** «Дуже низький» – домогосподарства, яким не вистачає коштів навіть на їжу, «низький» – ті, яким вистачає коштів на харчові продукти, але на одяг уже не вистачає, «середній» – ті, яким вистачає коштів і на їжу, і на одяг, але яким не вистачає на придбання деяких дорогих речей (телевізор тощо), «високий» – ті, які можуть купувати деякі дорогі речі або можуть взагалі дозволити собі все.

Як Ви вважаєте, що повинні враховувати реформатори в першу чергу для більш успішного проведення реформ?

Фактор №1, який має враховуватися

(% серед респондентів, що належать до відповідної верстви населення)

100% у рядку	Думка фахових експертів та вчених	Думка громадськості через депутатів місцевих рад	Думка громадськості через лідерів ГО	Вітчизняний досвід та поради практиків	Іноземний досвід та рекомендації	Інше	Потенціал верстви*
Регіони України							
- Захід (n=560)	17.6	43.3	16.3	7.3	9.4	1.0	27.0
- Центр (n=710)	15.6	38.4	18.1	7.7	12.1	0.1	34.9
- Південь (n=489)	30.6	29.2	15.3	14.6	4.5	0.9	25.0
- Схід (n=280)	26.3	31.0	10.6	16.1	7.0	2.5	13.1
Тип і розмір населеного пункту							
- село (n=690)	15.0	50.2	10.1	11.1	7.7	0.8	33.8
- СМТ / маленьке місто (до 20 тис.) (n=210)	24.3	34.5	16.3	9.1	9.6	0.7	10.0
- середнє місто (20-99 тис.) (n=210)	30.1	27.7	12.9	11.0	9.4	0.0	10.1
- велике місто (100 тис. і більше) (n=929)	23.3	28.7	20.8	10.1	9.3	1.2	46.2
Гендерні верстви							
- чоловік (n=811)	20.8	34.6	15.9	11.6	10.1	1.0	45.2
- жінка (n=1228)	21.7	38.0	16.0	9.4	7.7	0.8	54.8
Вікові верстви							
- 18-29 років (n=304)	19.0	34.1	17.8	10.2	11.8	1.0	21.2
- 30-39 років (n=335)	20.8	37.0	15.7	9.4	10.4	0.9	18.5
- 40-49 років (n=339)	23.7	30.6	19.3	12.1	8.0	1.0	16.6
- 50-59 років (n=421)	22.1	37.1	15.6	12.4	6.6	0.5	17.7
- 60-69 років (n=369)	23.0	35.9	12.6	11.8	9.5	0.8	12.4
- 70+ років (n=271)	19.8	46.0	12.6	6.4	5.2	1.1	13.7
Освітні верстви							
- неповна середня і нижча (n=142)	17.2	44.0	11.4	10.4	4.7	1.6	6.9
- повна середня (n=570)	20.6	35.5	14.2	11.3	9.3	1.1	27.4
- середня спеціальна (n=659)	18.6	40.1	15.8	10.0	8.1	1.0	31.7
- вища (n=659)	24.9	32.5	18.7	9.8	9.9	0.4	33.5
Основний рід занять							
- робітник (промисловість, с/г) (n=290)	19.8	37.4	15.3	8.7	9.9	1.1	16.1
- службовець (n=195)	21.7	33.1	18.3	13.3	8.5	1.0	9.5

100% у рядку	Думка фахових експертів та вчених	Думка громадськості через депутатів місцевих рад	Думка громадськості через лідерів ГО	Вітчизняний досвід та поради практиків	Іноземний досвід та рекомендації	Інше	Потенціал верстви*
- спеціаліст (n=280)	20.9	30.5	22.2	12.3	9.4	0.0	14.9
- індивідуальна зайнятість, підприємець, фермер (n=109)	20.6	36.7	16.9	10.6	13.3	0.8	5.9
- домогосподарка (n=163)	18.7	36.1	18.3	10.0	9.3	2.2	7.9
- на пенсії (n=744)	22.3	39.6	12.8	9.9	6.8	0.6	30.8
- учень, студент (n=66)	21.8	41.2	13.9	7.3	9.4	0.0	4.6
- безробітний (n=132)	22.2	37.5	14.3	12.2	5.0	1.5	7.0
Рівень добробуту родини**							
- дуже низький (n=407)	21.8	31.9	18.3	12.1	5.6	1.0	19.1
- низький (n=1073)	21.4	38.6	12.8	10.9	9.1	1.2	50.9
- середній (n=493)	21.0	36.3	20.1	7.9	9.5	0.3	26.2
- високий (n=25)	14.1	25.4	20.2	7.6	32.6	0.0	1.5

* Під потенціалом верстви розуміється частка жителів, яка до неї належить.

** «Дуже низький» – домогосподарства, яким не вистачає коштів навіть на їжу, «низький» – ті, яким вистачає коштів на харчові продукти, але на одяг уже не вистачає, «середній» – ті, яким вистачає коштів і на їжу, і на одяг, але яким не вистачає на придбання деяких дорогих речей (телевізор тощо), «високий» – ті, які можуть купувати деякі дорогі речі або можуть взагалі дозволити собі все.

2.9 Провідники і опоненти реформи місцевого самоврядування і децентралізації

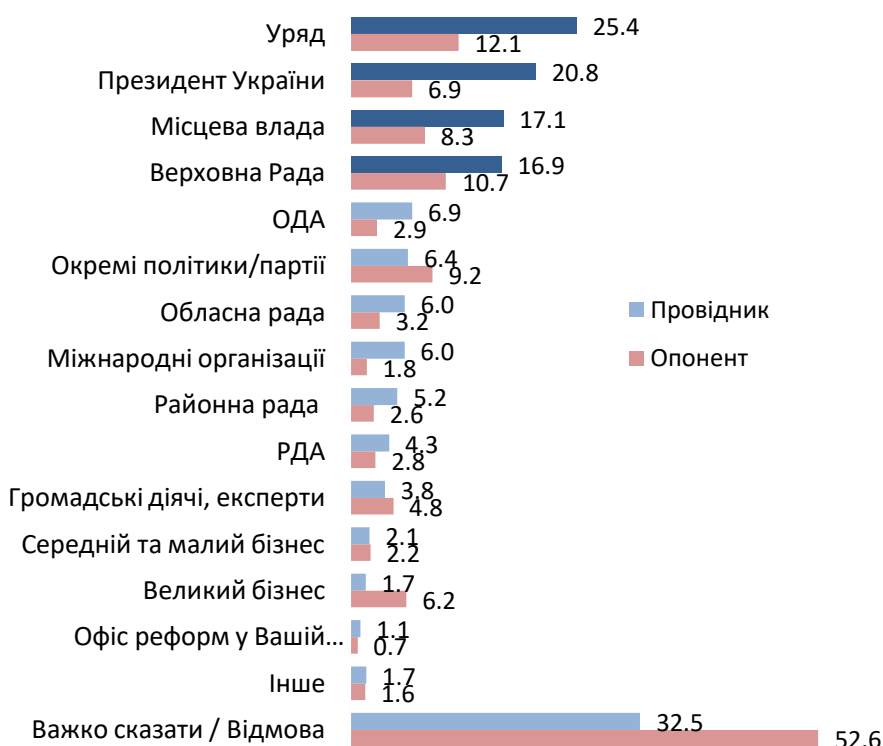
Найчастіше серед найбільших провідників реформи місцевого самоврядування і децентралізації влади респондентами називався **Уряд (25%** респондентів обрали цей варіант) (Діаграма 2.9.1а-б). **При цьому Президента України дещо менше людей (21%) вважають одним з головних провідників реформи.** Ще по 17% говорили про місцеву владу і Верховну Раду. Третина респондентів не змогли відповісти на це запитання.

У випадку ж опонентів 53% респондентів не змогли відповісти на запитання. Відносно ж найчастіше називалися той же Уряд (12% вважають його опонентом реформи) і Верховна Рада (11%).

Діаграма 2.9.1

Хто, на Вашу думку, є найбільшими провідниками / опонентами реформи місцевого самоврядування та децентралізації влади?

(% серед усіх респондентів)

В Таблиці 2.9.1 дані наведені у регіональному розрізі.

Таблиця 2.9.1

Хто, на Вашу думку, є найбільшими провідниками / опонентами реформи місцевого самоврядування та децентралізації влади?

(% серед респондентів відповідного регіону)

% у стовпчику	Захід (n=560)		Центр (n=710)		Південь (n=489)		Схід (n=280)	
	Провідники	Опоненти	Провідники	Опоненти	Провідники	Опоненти	Провідники	Опоненти
	👍	👎	👍	👎	👍	👎	👍	👎
Провідники / опоненти реформи								
Уряд	31.0	14.1	24.4	8.8	26.5	13.7	14.2	13.6
Президент України	32.5	7.5	19.4	6.0	17.7	7.6	6.0	6.2
Місцева влада (сільська, селищна, міська рада) (вашої громади)	16.7	11.3	19.2	7.0	17.7	10.4	11.3	1.7
Верховна Рада України	26.9	16.0	16.1	11.6	14.2	5.8	3.6	6.5
Обласна державна адміністрація (вашої області)	5.7	4.1	6.1	1.5	11.4	5.0	2.7	0.4
Окремі політичні лідери чи партії	7.6	10.1	4.5	10.8	7.8	8.0	6.5	5.4
Обласна рада (вашої області)	4.8	4.2	3.8	2.3	13.2	5.2	0.9	0.0
Міжнародні організації/проекти/програми	9.4	3.8	2.6	1.0	8.9	1.6	2.8	0.0
Районна рада (вашого району)	5.4	2.6	6.4	1.8	5.2	4.5	1.7	0.8
Районна державна адміністрація (вашого району)	4.6	2.6	5.3	1.7	3.9	5.3	1.8	1.1
Громадські діячі, експерти	5.9	9.4	3.6	2.3	3.1	5.5	1.2	0.4
Середній та малий бізнес	3.4	1.8	1.5	2.3	2.4	2.8	0.3	1.5
Великий бізнес	1.5	7.9	1.9	5.5	1.4	7.5	1.8	2.4
Офіс реформ у Вашій області	1.9	0.1	1.0	0.5	0.9	2.2	0.0	0.0
Інше	1.8	2.1	1.7	1.6	0.4	0.0	4.3	3.3
Важко сказати / Відмова	25.2	44.8	36.5	56.1	24.9	48.4	51.6	67.4

В Таблиці 2.9.2 дані наведені серед жителів ОТГ.

Таблиця 2.9.2

Хто, на Вашу думку, є найбільшими провідниками / опонентами реформи місцевого самоврядування та децентралізації влади?

(% серед респондентів, що належать до відповідної категорії)

% у стовпчику	Населення в цілому			Центри ОТГ			Села, які не є центрами ОТГ		
	Все доросле населення (n=2039)	Маленькі міста, СМТ, села (n=930)	Усе населення ОТГ (n=400)	Усе населення (n=200)	В т.ч. жителі міст / СМТ (n=70)	В т.ч. жителі сіл (n=130)	Усе населення (n=200)	В т.ч. приєднані до міст / СМТ (n=70)	В т.ч. приєднані до інших сіл (n=130)
Провідники реформи									
Верховна Рада України	16.9	18.9	17.9	19.5	13.1	23.0	16.2	10.3	19.4
Місцева влада (сільська, селищна, міська рада) (вашої громади)	17.1	21.3	16.8	17.3	11.8	20.2	16.2	17.1	15.8
Уряд	25.4	26.4	14.2	15.7	17.5	14.8	12.6	16.7	10.4
Президент України	20.8	23.8	13.5	13.0	10.8	14.2	13.9	12.2	14.8
Обласна державна адміністрація (вашої області)	6.9	4.6	4.6	4.3	6.7	3.0	5.0	4.2	5.4
Районна державна адміністрація (вашого району)	4.3	5.6	4.6	1.2	1.4	1.1	8.0	8.9	7.6
Районна рада (вашого району)	5.2	8.0	4.2	3.7	2.3	4.4	4.7	9.3	2.3
Громадські діячі, експерти	3.8	1.8	3.8	6.1	0.9	9.0	1.6	0.0	2.4
Обласна рада (вашої області)	6.0	4.0	3.7	3.5	7.2	1.5	3.9	3.6	4.0
Окремі політичні лідери чи партії	6.4	6.3	3.7	1.4	2.7	0.7	5.9	3.8	7.0
Міжнародні організації/проекти/програми	6.0	3.0	3.3	2.9	1.0	4.0	3.7	5.3	2.9
Середній та малий бізнес	2.1	1.0	2.0	2.6	0.0	4.1	1.4	2.7	0.6
Великий бізнес	1.7	0.8	0.7	0.3	0.0	0.5	1.1	0.0	1.7
Офіс реформ у Вашій області	1.1	0.5	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Інше	1.7	1.4	0.4	0.4	0.0	0.6	0.4	0.0	0.6
Важко сказати / Відмова	32.5	33.6	38.9	36.2	52.1	27.7	41.5	44.1	40.1
Опоненти реформ									
Верховна Рада України	10.7	6.0	9.0	7.9	10.6	6.5	10.1	7.2	11.6
Місцева влада (сільська, селищна, міська рада) (вашої громади)	8.3	10.6	7.9	8.5	5.8	10.0	7.4	4.5	8.9
Президент України	6.9	3.4	6.9	5.8	9.4	3.9	8.0	4.7	9.7
Окремі політичні лідери чи партії	9.2	9.9	6.7	9.4	8.1	10.1	4.0	0.0	6.2
Уряд	12.1	4.8	6.0	6.2	3.6	7.6	5.7	6.9	5.1
Районна державна адміністрація (вашого району)	2.8	3.3	3.3	0.0	0.0	0.0	6.5	3.7	8.1
Обласна рада (вашої області)	3.2	2.7	2.9	2.6	4.0	1.9	3.2	5.0	2.3
Обласна державна адміністрація (вашої області)	2.9	1.9	2.6	1.5	2.7	0.9	3.8	6.4	2.3
Великий бізнес	6.2	6.9	2.5	4.2	0.0	6.4	0.8	0.0	1.2

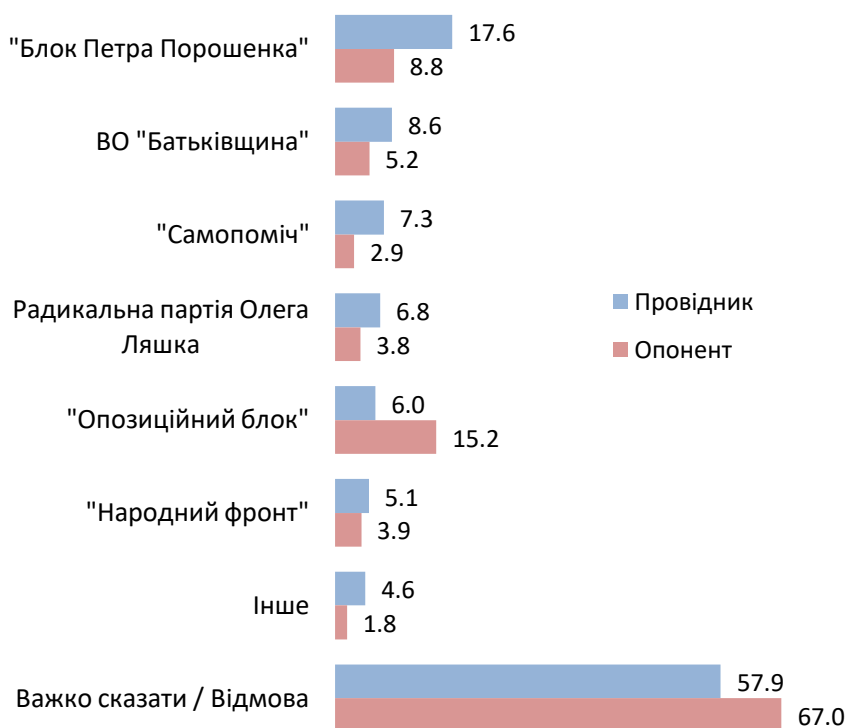
% у стовпчику	Населення в цілому			Центри ОТГ			Села, які не є центрами ОТГ		
	Все доросле населення (n=2039)	Маленькі міста, СМТ, села (n=930)	Усе населення ОТГ (n=400)	Усе населення (n=200)	В т.ч. жителі міст / СМТ (n=70)	В т.ч. жителі сіл (n=130)	Усе населення (n=200)	В т.ч. приєднані до міст / СМТ (n=70)	В т.ч. приєднані до інших сіл (n=130)
Середній та малий бізнес	2.2	2.1	2.2	3.6	0.0	5.5	0.9	1.6	0.5
Районна рада (вашого району)	2.6	3.1	2.1	2.2	0.9	2.9	1.9	3.4	1.1
Громадські діячі, експерти	4.8	3.2	0.7	1.3	0.0	2.0	0.0	0.0	0.0
Міжнародні організації/проекти/програми	1.8	0.9	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Офіс реформ у Вашій області	0.7	0.4	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Інше	1.6	2.0	4.9	6.1	3.2	7.7	3.8	3.5	4.0
Важко сказати / Відмова	52.6	58.8	58.6	54.5	63.9	49.4	62.8	70.0	58.9

Більшість українців не можуть сказати, які партіє є провідниками / опонентами реформи місцевого самоврядування (58% завагалися з відповіддю у випадку провідників, 67% – у випадку опонентів) (Діаграма 2.9.2). Водночас, у випадку провідників відносно найчастіше називався «Блок П. Порошенка» (18% вважають його провідником), інші партії називали не більше 9%. Водночас у випадку опонентів відносно найчастіше називався «Опозиційний блок» (15% українців вважають цю партію опонентом), інші партії обирали не більше 9% респондентів.

Діаграма 2.9.2

Вкажіть, які політичні партії (або їх представники) є найбільшими провідниками / опонентами реформи місцевого самоврядування та децентралізації влади?

(% серед усіх респондентів)

В Таблиці 2.9.3 дані наведені у регіональному розрізі.

Таблиця 2.9.3

Вкажіть, які політичні партії (або їх представники) є найбільшими провідниками / опонентами реформи місцевого самоврядування та децентралізації влади?

(% серед респондентів відповідного регіону)

% у стовпчику	Захід (n=560)		Центр (n=710)		Південь (n=489)		Схід (n=280)	
	Провідники	Опоненти	Провідники	Опоненти	Провідники	Опоненти	Провідники	Опоненти
								
Провідники / опоненти реформи								
«Блок Петра Порошенка»	26.3	7.5	16.1	5.6	13.2	13.3	11.7	11.8
ВО «Батьківщина»	8.6	3.2	3.5	3.4	5.1	2.6	1.8	9.6
«Самопоміч»	5.7	27.0	1.6	12.1	10.7	10.8	9.7	7.3
Радикальна партія Олега Ляшка	15.5	5.3	4.5	2.2	5.0	2.2	2.4	1.1
«Опозиційний блок»	12.9	7.2	4.6	3.5	5.4	1.3	2.7	2.5
"Народний фронт"	9.4	8.7	8.3	4.0	10.5	4.6	3.6	1.9
Інше	7.1	1.7	4.6	2.8	3.2	0.9	1.7	1.0
Важко сказати / Відмова	39.3	52.1	61.7	71.7	64.8	71.1	72.8	77.2

РОЗДІЛ III. КОНСТИТУЦІЙНА РЕФОРМА

3.1 Актуальність внесення змін до Конституції і можливість реформи місцевого самоврядування і децентралізації без внесення змін

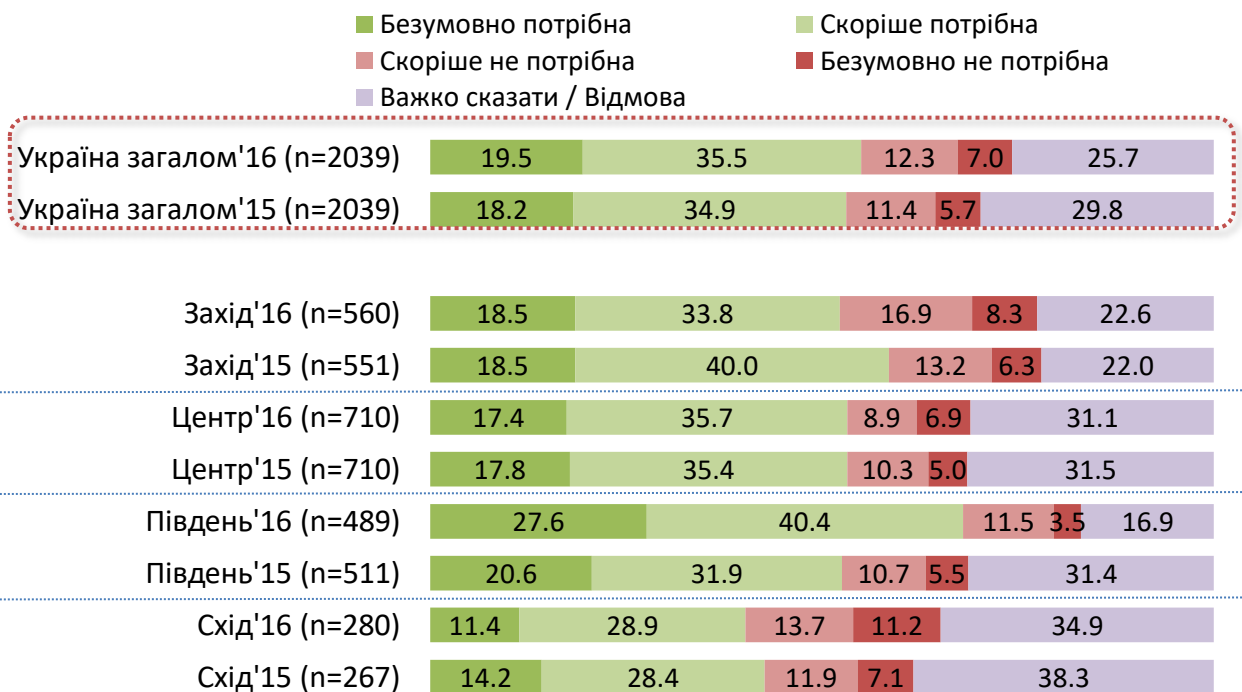
Трохи більше половини населення (55%) вважають, що **вносити зміни до Конституції потрібно** (хоча з них лише 20% цілком упевнені в цьому), виступають проти – 19% (Діаграма 3.1.1). Порівняно з 2015 роком ситуація практично не змінилася.

При цьому думки населення щодо можливості реформи місцевого самоврядування і децентралізації без внесення змін до Конституції розділилися: **32% вважають, що реформа можлива без конституційних змін**, 39% не вважають так. Ще 29% не змогли відповісти на це запитання (Діаграма 3.1.2).

Діаграма 3.1.1

Як Ви вважаєте, потрібно чи не потрібно вносити зміни до Конституції України?

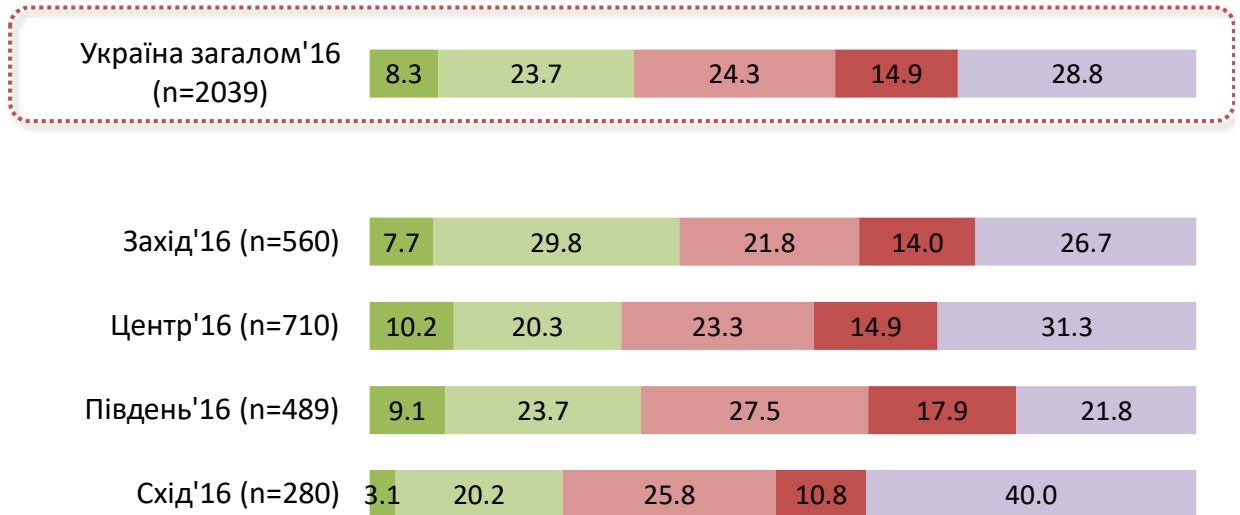
(% серед усіх респондентів)

Як Ви вважаєте, чи можна здійснити реформу місцевого самоврядування та децентралізацію влади без внесення змін до Конституції?

(% серед усіх респондентів)

■ Так, безумовно ■ Скоріше, так ■ Скоріше, ні ■ Ні ■ Важко сказати / Відмова

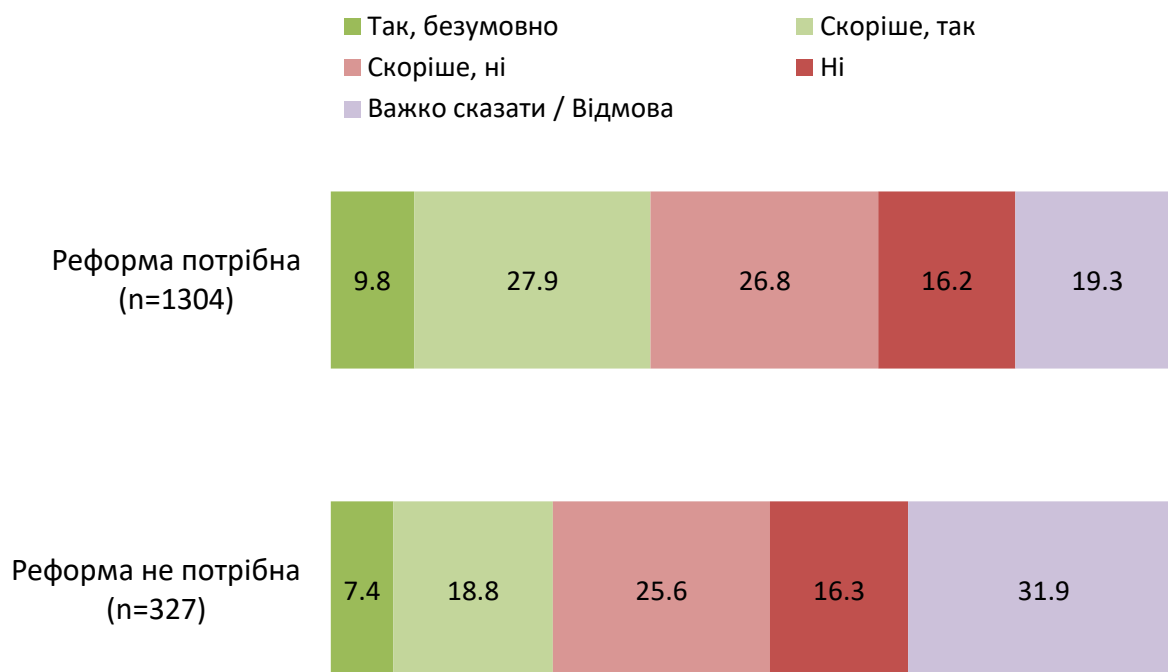

Серед тих, хто вважає потрібною реформу місцевого самоврядування, 43% вважають за неможливе здійснення реформи без змін в Основному Законі, хоча при цьому 38% дотримується протилежної думки (Діаграма 3.1.3).

Діаграма 3.1.3

Як Ви вважаєте, чи можна здійснити реформу місцевого самоврядування та децентралізацію влади без внесення змін до Конституції?

(% серед респондентів, які вважають потрібною і не потрібною реформу місцевого самоврядування)

Як і населення України загалом, жителі ОТГ скоріше підтримують внесення змін до Конституції і водночас вважають, що реформа місцевого самоврядування скоріше неможлива без змін в Основному Законі (Таблиця 3.1.1а-б).

Таблиця 3.1.1а-б

а. Як Ви вважаєте, потрібно чи не потрібно вносити зміни до Конституції України? / б. Як Ви вважаєте, чи можна здійснити реформу місцевого самоврядування та децентралізацію влади без внесення змін до Конституції?

(% серед респондентів, що належать до відповідної категорії)

100% у рядку	а. Потреба змін до Конституції			б. Можливість реформи		
	Потрібно	Не потрібно	Важко сказати / Відмова	Так	Ні	Важко сказати / Відмова
						
Населення України в цілому						
Усі дорослі жителів України (n=2039)	55.0	19.3	25.7	32.0	39.2	28.8
Жителі міст не обласного значення, СМТ, сіл (n=930)	49.5	22.0	28.5	28.7	39.6	31.7
Об'єднані територіальні громади						
Усі дорослі жителі ОТГ (n=400)	48.7	18.6	32.7	18.4	42.0	39.5
Жителі міст, СМТ і сіл, які стали центрами громади (n=200)	53.6	22.2	24.3	17.7	44.9	37.4
- в т.ч. жителі міст / СМТ (n=70)	40.5	17.5	41.9	9.5	29.5	61.0
- в т.ч. жителі сіл, які стали центрами громади (n=130)	60.6	24.7	14.7	22.2	53.2	24.7
Жителі сіл, які не стали центрами громади (n=200)	43.8	15.0	41.2	19.2	39.2	41.6
- в т.ч. села, які були приєднані до міст / СМТ (n=70)	48.1	13.8	38.1	25.3	27.5	47.2
- в т.ч. села, які були приєднані до інших сіл (n=130)	41.5	15.7	42.9	15.8	45.5	38.6

Нижче в Таблиці 3.1.2а-б ставлення до внесення зміни до Конституції і можливість реформи без внесення таких змін наводиться серед окремих соціально-демографічних верств населення.

Таблиця 3.1.2

Розподіл населення України за наявністю думки щодо внесення змін до Конституції і за думкою щодо необхідності такої реформи

(% серед респондентів, що належать до відповідної верстви населення)

100% у рядку	а. Потреба змін до Конституції			б. Можливість реформи			Потенціал верстви*
	Потрібно 👍	Не потрібно 👎	Важко сказати / Відмова ?	Потрібно 👍	Не потрібно 👎	Важко сказати / Відмова ?	
Тип і розмір населеного пункту							
- село (n=690)	49.4	22.6	28.0	27.0	40.4	32.6	33.8
- СМТ / маленьке місто (до 20 тис.) (n=210)	51.9	18.5	29.6	34.0	38.9	27.1	10.0
- середнє місто (20-99 тис.) (n=210)	56.9	19.7	23.4	32.3	32.9	34.8	10.1
- велике місто (100 тис. і більше) (n=929)	59.3	17.0	23.7	35.1	39.7	25.2	46.2
Гендерні верстви							
- чоловік (n=811)	56.8	20.1	23.1	33.8	42.0	24.1	45.2
- жінка (n=1228)	53.4	18.7	27.9	30.5	36.8	32.7	54.8
Вікові верстви							
- 18-29 років (n=304)	56.9	19.6	23.5	32.6	41.9	25.5	21.2
- 30-39 років (n=335)	52.3	17.0	30.7	32.4	36.6	31.0	18.5
- 40-49 років (n=339)	57.3	18.2	24.5	36.8	35.6	27.6	16.6
- 50-59 років (n=421)	54.1	21.0	24.9	30.5	41.2	28.3	17.7
- 60-69 років (n=369)	59.4	19.1	21.4	32.1	42.5	25.4	12.4
- 70+ років (n=271)	49.8	21.1	29.1	26.6	37.2	36.3	13.7
Освітні верстви							
- неповна середня і нижча (n=142)	35.7	18.7	45.6	16.1	31.0	53.0	6.9
- повна середня (n=570)	48.6	22.5	28.9	32.6	35.9	31.5	27.4
- середня спеціальна (n=659)	58.4	16.6	25.0	29.9	41.1	29.1	31.7
- вища (n=659)	60.5	19.3	20.2	37.1	41.4	21.5	33.5
Основний рід занять							
- робітник (промисловість, с/г) (n=290)	53.0	16.4	30.6	27.9	38.2	33.9	16.1
- службовець (n=195)	61.9	17.6	20.5	33.8	42.0	24.2	9.5
- спеціаліст (n=280)	62.7	16.4	20.9	38.7	40.9	20.3	14.9
- індивідуальна зайнятість, підприємець,	53.8	25.9	20.2	37.8	44.0	18.2	5.9

100% у рядку	а. Потреба змін до Конституції			б. Можливість реформи			Потенціал верстви*
	Потрібно 👍	Не потрібно 👎	Важко сказати / Відмова ?	Потрібно 👍	Не потрібно 👎	Важко сказати / Відмова ?	
фермер (n=109)							
- домогосподарка (n=163)	50.4	16.7	32.9	29.3	33.1	37.6	7.9
- на пенсії (n=744)	54.7	19.4	25.9	28.6	39.6	31.8	30.8
- учень, студент (n=66)	46.7	33.8	19.5	40.6	42.0	17.5	4.6
- безробітний (n=132)	46.8	22.7	30.5	33.8	34.7	31.5	7.0
Рівень добробуту родини**							
- дуже низький (n=407)	57.2	22.3	20.5	34.6	39.2	26.2	19.1
- низький (n=1073)	53.6	18.0	28.4	28.7	39.8	31.5	50.9
- середній (n=493)	56.4	18.9	24.7	35.7	38.7	25.6	26.2
- високий (n=25)	52.4	31.6	16.0	41.1	44.6	14.3	1.5

* Під потенціалом верстви розуміється частка жителів, яка до неї належить.

** «Дуже низький» – домогосподарства, яким не вистачає коштів навіть на їжу, «низький» – ті, яким вистачає коштів на харчові продукти, але на одяг уже не вистачає, «середній» – ті, яким вистачає коштів і на їжу, і на одяг, але яким не вистачає на придбання деяких дорогих речей (телевізор тощо), «високий» – ті, які можуть купувати деякі дорогі речі або можуть взагалі дозволити собі все.

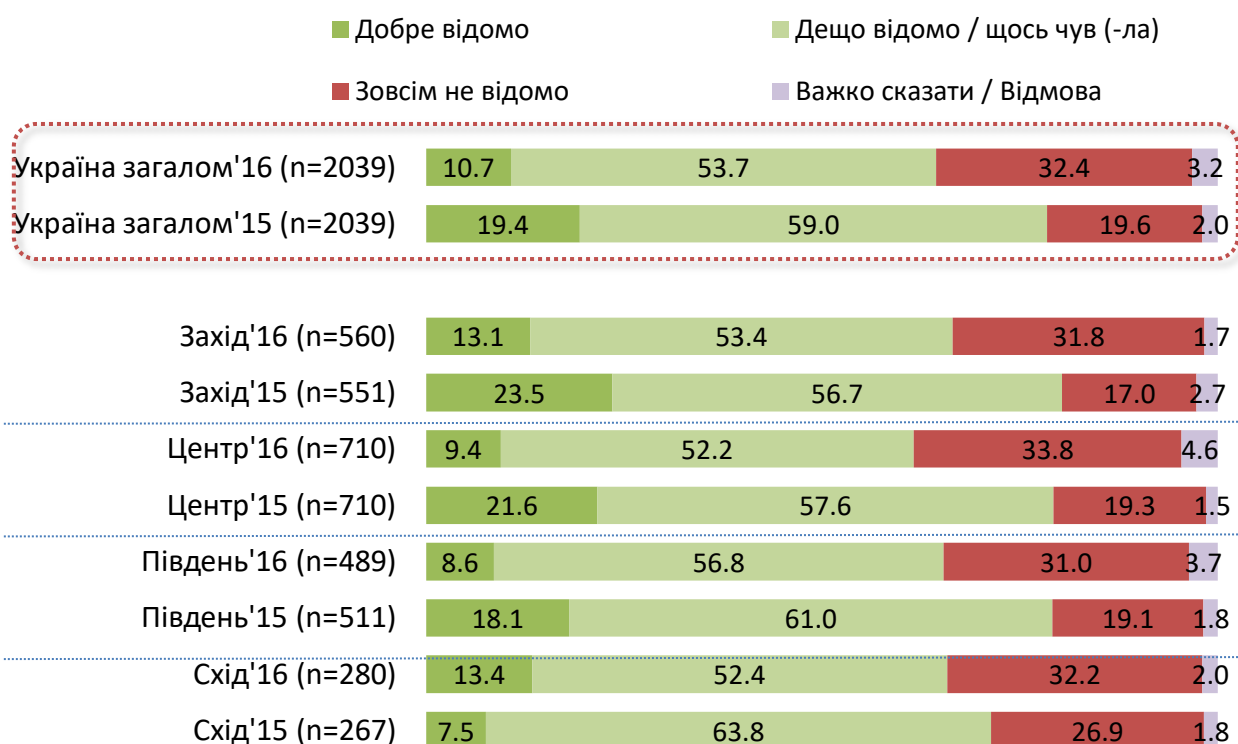
3.2 Обізнаність з внесенням змін до Конституції України щодо децентралізації

Якщо у 2015 році 78% українців знали принаймні що-небудь про внесення змін до Конституції, то **зараз їхня частка зменшилася до 64%** (в т.ч. лише 11% добре обізнані з ними) (Діаграма 3.2.1). Можливо, це пов'язано з тим, що у 2015 році опитування проводилося у вересні-жовтні, коли ще «свіжими» були події кінця серпня з голосування в парламенті за зміни до Конституції. Натомість перед нинішнім опитуванням в питанні «конституційного» процесу мало місце певне затишшя, що могло і вплинути на зниження рівня обізнаності з цього питання.

Діаграма 3.2.1

Чи відомо Вам, що в Україні планується внесення змін до Конституції з метою децентралізації влади?

(% серед усіх респондентів)

Рівень обізнаності серед жителів ОТГ практично такий же, як і серед населення України загалом (59% проти 64%), в т.ч. практично стільки ж вважають себе добре обізнаними (Таблиця 3.2.1).

Таблиця 3.2.1

Чи відомо Вам, що в Україні планується внесення змін до Конституції з метою децентралізації влади?

(% серед респондентів, що належать до відповідної категорії)

100% у рядку	Добре відомо	Дещо відомо	Зовсім невідомо	Важко сказати / Відмова
Населення України в цілому				
Усі дорослі жителів України (n=2039)	10.7	53.7	32.4	3.2
Жителі міст не обласного значення, СМТ, сіл (n=930)	11.4	52.4	33.3	2.9
Об'єднані територіальні громади				
Усі дорослі жителі ОТГ (n=400)	12.3	46.9	36.1	4.7
Жителі міст, СМТ і сіл, які стали центрами громади (n=200)	11.8	57.9	26.1	4.2
- в т.ч. жителі міст / СМТ (n=70)	13.1	41.5	41.2	4.2
- в т.ч. жителі сіл, які стали центрами громади (n=130)	11.2	66.7	17.9	4.2
Жителі сіл, які не стали центрами громади (n=200)	12.8	35.9	46.2	5.2
- в т.ч. села, які були приєднані до міст / СМТ (n=70)	20.6	40.5	34.3	4.6
- в т.ч. села, які були приєднані до інших сіл (n=130)	8.5	33.4	52.5	5.6

В Таблиці 3.2.2 дані наведені серед окремих верств населення.

Таблиця 3.2.2

Чи відомо Вам, що в Україні планується внесення змін до Конституції з метою децентралізації влади?

(% серед респондентів, що належать до відповідної верстви населення)

100% у рядку	Добре відомо	Дещо відомо	Зовсім невідомо	Важко сказати / Відмова	Потенціал верстви*
Тип і розмір населеного пункту					
- село (n=690)	9.7	52.5	34.7	3.1	33.8
- СМТ / маленьке місто (до 20 тис.) (n=210)	18.0	49.3	30.0	2.7	10.0
- середнє місто (20-99 тис.) (n=210)	9.7	54.2	34.1	1.9	10.1
- велике місто (100 тис. і більше) (n=929)	10.1	55.4	30.8	3.8	46.2
Гендерні верстви					
- чоловік (n=811)	11.2	56.5	29.2	3.1	45.2
- жінка (n=1228)	10.3	51.4	35.0	3.4	54.8
Вікові верстви					
- 18-29 років (n=304)	6.7	53.9	38.0	1.4	21.2
- 30-39 років (n=335)	11.8	49.0	34.8	4.3	18.5
- 40-49 років (n=339)	13.2	56.4	27.3	3.1	16.6
- 50-59 років (n=421)	12.7	56.5	27.5	3.3	17.7
- 60-69 років (n=369)	11.9	58.9	25.5	3.6	12.4
- 70+ років (n=271)	8.8	47.9	38.9	4.4	13.7
Освітні верстви					
- неповна середня і нижча (n=142)	4.1	39.0	51.1	5.8	6.9
- повна середня (n=570)	8.4	44.8	43.1	3.7	27.4
- середня спеціальна (n=659)	9.3	59.7	28.3	2.7	31.7
- вища (n=659)	15.3	58.7	23.1	2.9	33.5
Основний рід занять					
- робітник (промисловість, с/г) (n=290)	7.9	57.2	32.9	2.0	16.1
- службовець (n=195)	15.2	51.1	31.7	2.0	9.5
- спеціаліст (n=280)	13.4	60.4	22.6	3.6	14.9
- індивідуальна зайнятість, підприємець, фермер (n=109)	18.7	60.5	19.2	1.6	5.9
- домогосподарка (n=163)	6.7	54.8	35.4	3.1	7.9
- на пенсії (n=744)	10.1	51.8	33.6	4.4	30.8
- учень, студент (n=66)	6.6	49.5	42.5	1.4	4.6
- безробітний (n=132)	9.8	40.5	43.3	6.3	7.0
Рівень добробуту родини**					
- дуже низький (n=407)	8.5	51.7	35.1	4.7	19.1

100% у рядку	Добре відомо	Дещо відомо	Зовсім невідомо	Важко сказати / Відмова	Потенціал верстви*
- низький (n=1073)	10.4	53.7	32.6	3.2	50.9
- середній (n=493)	11.7	55.7	30.9	1.8	26.2
- високий (n=25)	34.8	37.9	24.1	3.2	1.5

* Під потенціалом верстви розуміється частка жителів, яка до неї належить.

** «Дуже низький» – домогосподарства, яким не вистачає коштів навіть на їжу, «низький» – ті, яким вистачає коштів на харчові продукти, але на одяг уже не вистачає, «середній» – ті, яким вистачає коштів і на їжу, і на одяг, але яким не вистачає на придбання деяких дорогих речей (телевізор тощо), «високий» – ті, які можуть купувати деякі дорогі речі або можуть взагалі дозволити собі все.

3.3 Можливість зміни думки щодо реформи самоврядування, децентралізації, змін до Конституції у разі отримання додаткових роз'яснень

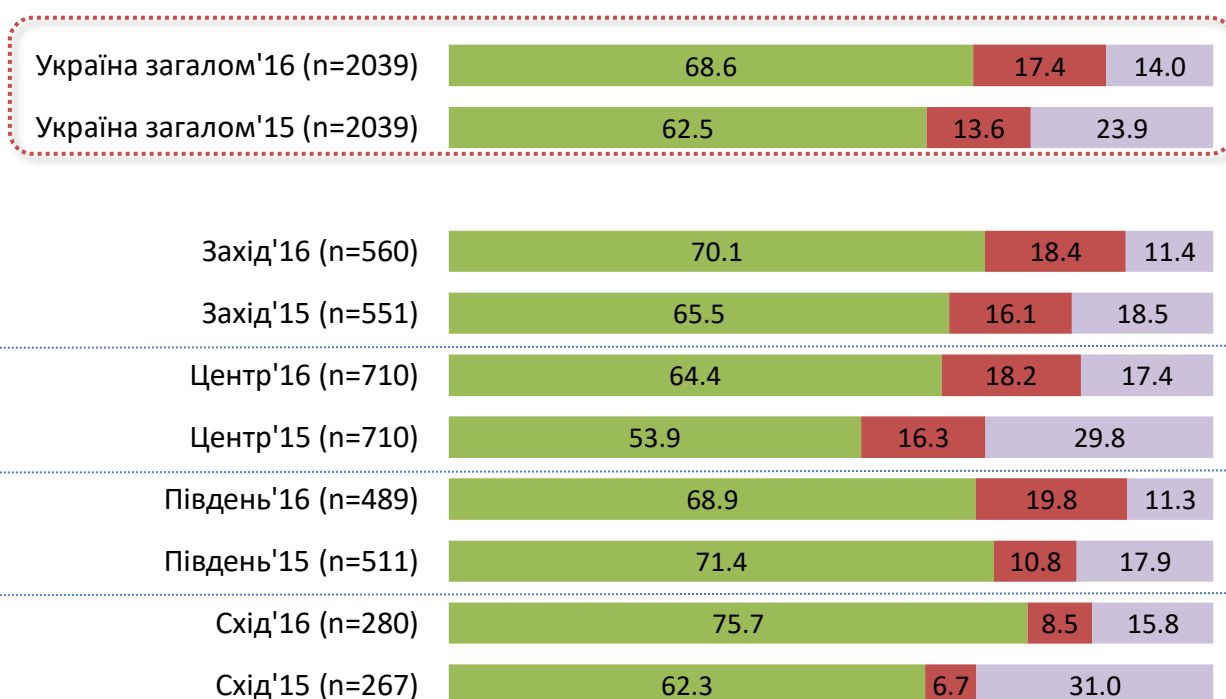
Більшість українців (69%) допускає, що за умови надання додаткових роз'яснень вони можуть змінити свою думку щодо ставлення до планованих реформ (Діаграма 3.3.1). Лише 17% відкидають такий варіант.

Діаграма 3.3.1

Чи допускаєте Ви зміну Вашої думки щодо підтримки або не підтримки запланованих у країні реформ у разі отримання додаткових ґрунтовних роз'яснень?

(% серед усіх респондентів)

■ Так, допускаю ■ Ні, не допускаю ■ Важко сказати / Відмова

І серед тих, хто підтримує, і серед тих, хто не підтримує внесення змін до Конституції, переважна більшість допускають зміни думки у разі отримання додаткових ґрунтовних роз'яснень (Діаграма 3.3.2).

Діаграма 3.3.2

Чи допускаєте Ви зміну Вашої думки щодо підтримки або не підтримки запланованих у країні реформ у разі отримання додаткових ґрунтовних роз'яснень?

(% серед респондентів, які підтримують і не підтримують внесення змін до Конституції, а також серед тих, хто не визначився зі своєю думкою)

Дві третини жителів ОТГ (69%) допускають зміну своєї думки щодо змін до Конституції, і за цим показником немає істотних відмінностей порівняно з населення України в цілому (Таблиця 3.3.1).

Таблиця 3.3.1

Чи допускаєте Ви зміну Вашої думки щодо підтримки або не підтримки запланованих у країні реформ у разі отримання додаткових ґрунтовних роз'яснень?

(% серед респондентів, що належать до відповідної категорії)

100% у рядку	Так, допускаю	Ні, не допускаю	Важко сказати / Відмова
Населення України в цілому			
Усі дорослі жителів України (n=2039)	68.6	17.4	14.0
Жителі міст не обласного значення, СМТ, сіл (n=930)	66.7	17.7	15.6
Об'єднані територіальні громади			
Усі дорослі жителі ОТГ (n=400)	68.6	21.3	10.1
Жителі міст, СМТ і сіл, які стали центрами громади (n=200)	73.2	19.6	7.2
- в т.ч. жителі міст / СМТ (n=70)	90.1	3.8	6.1
- в т.ч. жителі сіл, які стали центрами громади (n=130)	64.1	28.2	7.7
Жителі сіл, які не стали центрами громади (n=200)	64.1	22.9	13.0
- в т.ч. села, які були приєднані до міст / СМТ (n=70)	68.8	20.0	11.2
- в т.ч. села, які були приєднані до інших сіл (n=130)	61.5	24.5	14.0

В Таблиці 3.3.2 розподіли відповідей наведені у розрізі окремих соціально-демографічних верств населення.

Таблиця 3.3.2

Чи допускаєте Ви зміну Вашої думки щодо підтримки або не підтримки запланованих у країні реформ у разі отримання додаткових ґрунтовних роз'яснень?

(% серед респондентів, що належать до відповідної верстви населення)

100% у рядку	Так, допускаю	Ні, не допускаю	Важко сказати / Відмова	Потенціал верстви* ↑
Тип і розмір населеного пункту				
- село (n=690)	67.6	16.0	16.4	33.8
- СМТ / маленьке місто (до 20 тис.) (n=210)	66.3	19.5	14.2	10.0
- середнє місто (20-99 тис.) (n=210)	67.6	21.4	11.0	10.1
- велике місто (100 тис. і більше) (n=929)	70.0	17.1	13.0	46.2
Гендерні верстви				
- чоловік (n=811)	67.4	19.0	13.6	45.2
- жінка (n=1228)	69.5	16.0	14.4	54.8
Вікові верстви				
- 18-29 років (n=304)	72.3	14.4	13.3	21.2
- 30-39 років (n=335)	65.2	20.5	14.3	18.5
- 40-49 років (n=339)	70.6	17.7	11.7	16.6
- 50-59 років (n=421)	69.3	17.7	13.0	17.7
- 60-69 років (n=369)	70.0	16.1	14.0	12.4
- 70+ років (n=271)	62.7	18.3	19.0	13.7
Освітні верстви				
- неповна середня і нижча (n=142)	62.4	14.9	22.7	6.9
- повна середня (n=570)	67.8	17.9	14.3	27.4
- середня спеціальна (n=659)	72.0	15.0	13.0	31.7
- вища (n=659)	67.0	20.0	13.0	33.5
Основний рід занять				
- робітник (промисловість, с/г) (n=290)	69.8	15.8	14.3	16.1
- службовець (n=195)	70.8	19.5	9.6	9.5
- спеціаліст (n=280)	71.2	17.9	10.9	14.9
- індивідуальна зайнятість, підприємець, фермер (n=109)	69.6	22.0	8.4	5.9
- домогосподарка (n=163)	68.0	14.4	17.7	7.9
- на пенсії (n=744)	65.6	17.6	16.8	30.8
- учень, студент (n=66)	66.8	17.3	15.9	4.6
- безробітний (n=132)	69.6	16.5	13.9	7.0

100% у рядку	Так, допускаю	Ні, не допускаю	Важко сказати / Відмова	Потенціал верстви*
Рівень добробуту родини**				
- дуже низький (n=407)	67.7	18.7	13.6	19.1
- низький (n=1073)	65.8	17.7	16.5	50.9
- середній (n=493)	73.8	15.8	10.4	26.2
- високий (n=25)	74.4	21.7	3.9	1.5

* Під потенціалом верстви розуміється частка жителів, яка до неї належить.

** «Дуже низький» – домогосподарства, яким не вистачає коштів навіть на їжу, «низький» – ті, яким вистачає коштів на харчові продукти, але на одяг уже не вистачає, «середній» – ті, яким вистачає коштів і на їжу, і на одяг, але яким не вистачає на придбання деяких дорогих речей (телевізор тощо), «високий» – ті, які можуть купувати деякі дорогі речі або можуть взагалі дозволити собі все.

РОЗДІЛ IV. ОБ'ЄДНАННЯ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

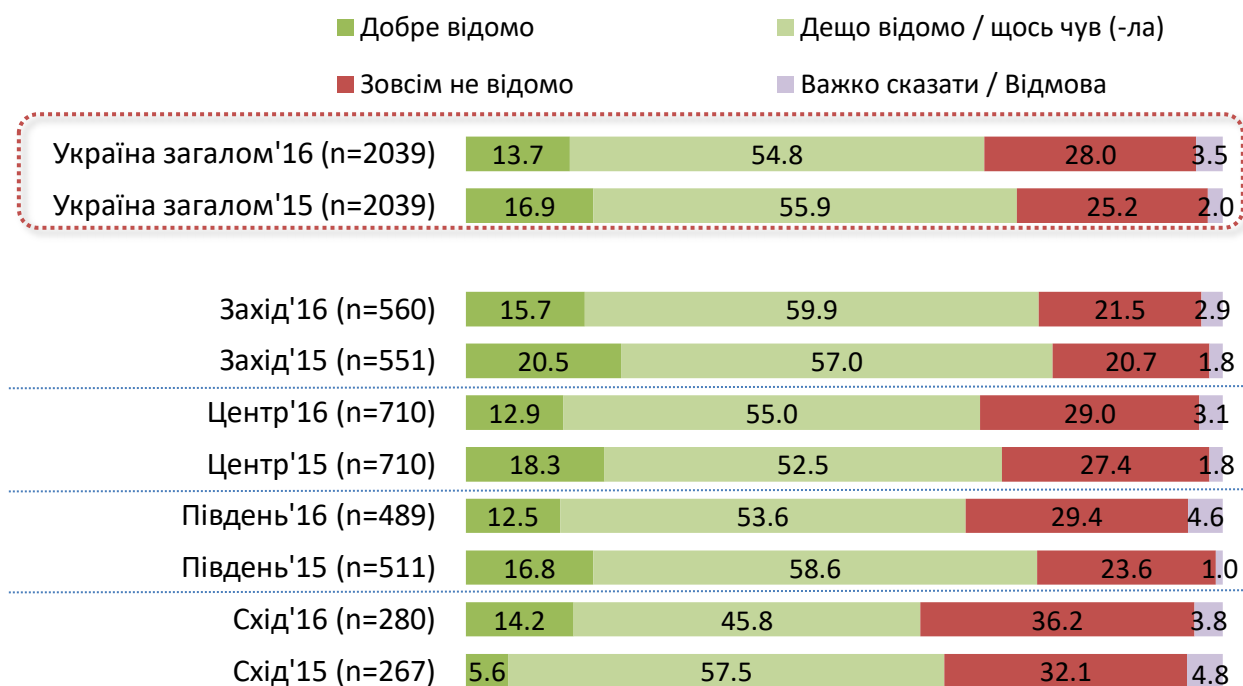
4.1 Обізнаність щодо об'єднання територіальних громад. Обізнаність з заходами, пов'язаними з об'єднанням територіальних громад

Більшість українців (69%) знає про об'єднання територіальних громад, але з них лише 14% дуже добре обізнані з цим, решта ж лише «дещо чули» (Діаграма 4.1.1). При цьому частка тих, хто принаймні щось знає про це, трохи зменшилася з 2015 року – з 73%.

Діаграма 4.1.1

Чи відомо Вам про плани або хід об'єднання територіальних громад в Україні?

(% серед усіх респондентів)

Жителі ОТГ помітно краще обізнані про хід об'єднання територіальних громад – серед них 88% принаймні дещо знають (проти 69% серед населення України загалом), в т.ч. 43% добре обізнані (проти лише 14%) (Таблиця 4.1.1). Утім, усе одно варто звернути увагу, що 11% жителів зазначають, що їм зовсім про це нічого не відомо.

Таблиця 4.1.1

Чи відомо Вам про плани або хід об'єднання територіальних громад в Україні?

(% серед респондентів, що належать до відповідної категорії)

100% у рядку	Добре відомо	Дещо відомо	Зовсім невідомо	Важко сказати / Відмова
Населення України в цілому				
Усі дорослі жителів України (n=2039)	13.7	54.8	28.0	3.5
Жителі міст не обласного значення, СМТ, сіл (n=930)	19.0	60.1	18.6	2.3
Об'єднані територіальні громади				
Усі дорослі жителі ОТГ (n=400)	42.7	44.9	10.8	1.6
Жителі міст, СМТ і сіл, які стали центрами громади (n=200)	39.1	48.8	10.4	1.7
- в т.ч. жителі міст / СМТ (n=70)	32.0	48.5	16.3	3.2
- в т.ч. жителі сіл, які стали центрами громади (n=130)	42.9	49.0	7.3	0.9
Жителі сіл, які не стали центрами громади (n=200)	46.2	41.1	11.2	1.5
- в т.ч. села, які були приєднані до міст / СМТ (n=70)	62.4	30.4	6.0	1.2
- в т.ч. села, які були приєднані до інших сіл (n=130)	37.5	46.8	14.0	1.7

В Таблиці 4.1.2 рівень обізнаності наводиться серед окремих верств населення України.

Таблиця 4.1.2

Чи відомо Вам про плани або хід об'єднання територіальних громад в Україні?

(% серед респондентів, що належать до відповідної верстви населення)

100% у рядку	Добре відомо	Дещо відомо	Зовсім невідомо	Важко сказати / Відмова	Потенціал верстви*
Тип і розмір населеного пункту					
- село (n=690)	18.4	61.5	17.9	2.1	33.8
- СМТ / маленьке місто (до 20 тис.) (n=210)	19.0	57.7	20.3	3.1	10.0
- середнє місто (20-99 тис.) (n=210)	16.7	49.0	33.5	0.7	10.1
- велике місто (100 тис. і більше) (n=929)	8.5	50.5	35.8	5.2	46.2
Гендерні верстви					
- чоловік (n=811)	13.9	56.8	25.4	3.9	45.2
- жінка (n=1228)	13.6	53.1	30.1	3.2	54.8
Вікові верстви					
- 18-29 років (n=304)	8.0	55.6	31.5	4.8	21.2
- 30-39 років (n=335)	15.2	55.1	27.7	2.0	18.5
- 40-49 років (n=339)	17.5	55.7	23.6	3.2	16.6
- 50-59 років (n=421)	18.0	52.3	26.3	3.4	17.7
- 60-69 років (n=369)	13.6	56.4	26.9	3.1	12.4
- 70+ років (n=271)	10.4	53.7	31.3	4.6	13.7
Освітні верстви					
- неповна середня і нижча (n=142)	11.5	52.3	33.4	2.9	6.9
- повна середня (n=570)	12.4	53.6	31.6	2.4	27.4
- середня спеціальна (n=659)	11.4	57.2	26.8	4.6	31.7
- вища (n=659)	17.4	53.9	25.2	3.5	33.5
Основний рід занять					
- робітник (промисловість, с/г) (n=290)	5.9	61.2	30.0	2.9	16.1
- службовець (n=195)	20.7	46.7	30.7	1.9	9.5
- спеціаліст (n=280)	18.1	57.5	22.7	1.7	14.9
- індивідуальна зайнятість, підприємець, фермер (n=109)	16.9	60.2	18.6	4.3	5.9
- домогосподарка (n=163)	13.2	51.4	25.7	9.8	7.9
- на пенсії (n=744)	13.1	53.6	29.9	3.5	30.8
- учень, студент (n=66)	5.7	46.8	42.4	5.1	4.6
- безробітний (n=132)	20.3	53.2	25.1	1.4	7.0
Рівень добробуту родини**					

100% у рядку	Добре відомо	Дещо відомо	Зовсім невідомо	Важко сказати / Відмова	Потенціал верстви*
- дуже низький (n=407)	9.2	55.0	32.2	3.6	19.1
- низький (n=1073)	15.4	55.2	25.9	3.5	50.9
- середній (n=493)	13.4	55.2	28.0	3.3	26.2
- високий (n=25)	25.8	49.6	18.1	6.5	1.5

* Під потенціалом верстви розуміється частка жителів, яка до неї належить.

** «Дуже низький» – домогосподарства, яким не вистачає коштів навіть на їжу, «низький» – ті, яким вистачає коштів на харчові продукти, але на одяг уже не вистачає, «середній» – ті, яким вистачає коштів і на їжу, і на одяг, але яким не вистачає на придбання деяких дорогих речей (телевізор тощо), «високий» – ті, які можуть купувати деякі дорогі речі або можуть взагалі дозволити собі все.

Якщо у 2015 році 24% українців були обізнані про певні заходи у своєму населеному пункті, пов'язані з реформою, то у 2016 році їх уже в 1.5 разу більше – 36% (Діаграма 4.1.3).

Діаграма 4.1.3

Про які заходи, пов'язані з реформою місцевого самоврядування, об'єднанням територіальних громад або децентралізацією, що відбувалися у Вашому місті / селищі / селі, Вам відомо?

(% серед усіх респондентів, $n=2039$)

Серед жителів ОТГ 40% знають про які-небудь заходи, пов'язані з реформою місцевого самоврядування, об'єднанням територіальних громад або децентралізацією у своєму населеному пункті, і за цим показником відмінностей з населенням України в цілому відмінностей практично немає (Таблиця 4.1.4).

Таблиця 4.1.4

Про які заходи, пов'язані з реформою місцевого самоврядування, об'єднанням територіальних громад або децентралізацією, що відбувалися у Вашому місті / селищі / селі, Вам відомо?

(% серед респондентів, що належать до відповідної категорії)

100% у рядку	Заходи, організовані місцевою владою	Заходи, організовані громадськими активістами	Заходи, організовані партіями	Заходи, організовані центральною владою	Стихійні зібрання, мітинги	Інше	Не відомо про жодні заходи	Важко сказати / Відмова
Населення України в цілому								
Усі дорослі жителі України (n=2039)	21.4	9.2	7.8	6.1	4.5	0.7	58.1	5.9
Жителі міст не обласного значення, СМТ, сіл (n=930)	28.3	8.5	3.7	6.3	3.6	0.6	58.2	4.3
Об'єднані територіальні громади								
Усі дорослі жителі ОТГ (n=400)	30.4	3.6	0.7	1.2	4.9	0.9	58.6	1.7
Жителі міст, СМТ і сіл, які стали центрами громади (n=200)	26.5	5.0	0.3	1.2	6.4	1.9	59.5	1.0
- в т.ч. жителі міст / СМТ (n=70)	24.6	1.6	0.9	1.4	1.6	0.0	67.1	2.7
- в т.ч. жителі сіл, які стали центрами громади (n=130)	27.6	6.9	0.0	1.1	9.1	2.9	55.4	0.0
Жителі сіл, які не стали центрами громади (n=200)	34.2	2.2	1.2	1.1	3.3	0.0	57.7	2.5
- в т.ч. села, які були приєднані до міст / СМТ (n=70)	48.2	0.0	0.0	1.2	0.0	0.0	50.6	1.2
- в т.ч. села, які були приєднані до інших сіл (n=130)	26.7	3.5	1.8	1.1	5.1	0.0	61.5	3.3

В Таблиці 4.1.5 дані наведені серед окремих верств населення. Відзначимо, що якщо в селах в 2015 році 21% знали про якісь заходи, то зараз серед жителів сільської місцевості про них знають уже 41%.

Таблиця 4.1.5

Про які заходи, пов'язані з реформою місцевого самоврядування, об'єднанням територіальних громад або децентралізацією, що відбувалися у Вашому місті / селищі / селі, Вам відомо?

(% серед респондентів, що належать до відповідної верстви населення)

100% у рядку	Заходи, організовані центральною владою	Заходи, організовані місцевою владою	Заходи, організовані партіями	Заходи, організовані громадськими активістами	Стихійні зібрання, мітинги	Інше	Не відомо про жодні заходи	Важко сказати / Відмова	Потенціал верстви* 'Y'
Регіони України									
- Захід (n=560)	5.3	21.8	12.1	11.4	3.7	1.3	55.6	5.3	27.0
- Центр (n=710)	6.5	24.6	6.4	8.1	4.1	0.1	54.1	8.4	34.9
- Південь (n=489)	9.2	25.5	9.2	12.8	5.4	0.5	53.9	2.9	25.0
- Схід (n=280)	0.5	4.1	0.0	1.1	5.4	1.7	82.4	5.9	13.1
Тип і розмір населеного пункту									
- село (n=690)	7.2	32.7	3.1	7.9	3.3	0.9	54.5	4.7	33.8
- СМТ / маленьке місто (до 20 тис.) (n=210)	4.0	17.3	6.0	11.5	5.0	0.0	65.0	3.3	10.0
- середнє місто (20-99 тис.) (n=210)	6.2	9.0	5.8	8.6	2.7	0.5	68.6	7.1	10.1
- велике місто (100 тис. і більше) (n=929)	5.7	16.7	12.0	9.9	5.6	0.9	57.0	7.0	46.2
Гендерні верстви									
- чоловік (n=811)	7.3	22.1	8.5	9.3	5.1	1.0	55.4	4.8	45.2
- жінка (n=1228)	5.0	20.8	7.2	9.2	3.9	0.5	60.4	6.7	54.8
Вікові верстви									
- 18-29 років (n=304)	6.3	20.8	12.4	11.4	5.4	0.6	56.8	4.6	21.2
- 30-39 років (n=335)	5.2	21.4	7.8	8.5	2.9	0.7	59.1	7.1	18.5
- 40-49 років (n=339)	7.3	22.0	9.7	10.2	5.7	2.1	52.5	5.0	16.6
- 50-59 років (n=421)	6.1	21.4	4.3	8.3	5.0	0.0	59.2	5.8	17.7
- 60-69 років (n=369)	6.3	22.0	5.4	7.5	5.4	0.7	58.0	8.7	12.4
- 70+ років (n=271)	5.3	20.9	5.1	8.4	2.0	0.4	64.5	4.6	13.7
Освітні верстви									
- неповна середня і нижча	3.2	16.0	3.5	9.9	5.3	1.3	63.2	6.5	6.9

100% у рядку	Заходи, організовані центральною владою	Заходи, організовані місцевою владою	Заходи, організовані партіями	Заходи, організовані громадськими активістами	Стихійні зібрання, мітинги	Інше	Не відомо про жодні заходи	Важко сказати / Відмова	Потенціал верстви* ‘у’
<i>(n=142)</i>									
- повна середня (<i>n=570</i>)	2.8	20.2	6.1	7.3	5.4	0.3	62.4	6.6	27.4
- середня спеціальна (<i>n=659</i>)	7.0	21.1	6.8	9.6	3.6	1.1	58.0	6.8	31.7
- вища (<i>n=659</i>)	7.8	23.1	10.7	10.4	4.3	0.7	54.3	4.3	33.5
Основний рід занять									
- робітник (промисловість, с/г) (<i>n=290</i>)	4.4	17.2	5.8	9.5	3.0	1.6	64.0	5.2	16.1
- службовець (<i>n=195</i>)	7.8	14.9	7.0	8.0	4.1	0.5	57.6	9.5	9.5
- спеціаліст (<i>n=280</i>)	11.5	26.5	8.2	13.7	4.2	0.7	50.9	4.9	14.9
- індивідуальна зайнятість, підприємець, фермер (<i>n=109</i>)	8.4	30.7	20.8	14.2	3.9	0.0	45.1	4.3	5.9
- домогосподарка (<i>n=163</i>)	3.9	22.5	10.2	8.9	4.6	0.0	53.1	8.6	7.9
- на пенсії (<i>n=744</i>)	5.2	20.6	4.9	7.5	4.2	0.5	62.7	6.0	30.8
- учень, студент (<i>n=66</i>)	5.7	22.1	19.6	7.2	8.4	0.0	49.4	4.4	4.6
- безробітний (<i>n=132</i>)	1.8	23.5	5.9	7.8	8.7	2.2	60.0	4.2	7.0
Рівень добробуту родини**									
- дуже низький (<i>n=407</i>)	3.7	18.4	9.0	10.1	8.2	1.2	58.8	7.4	19.1
- низький (<i>n=1073</i>)	7.2	22.4	7.0	7.9	3.8	0.9	57.8	5.4	50.9
- середній (<i>n=493</i>)	5.9	21.2	7.9	10.4	2.8	0.2	59.2	5.5	26.2
- високий (<i>n=25</i>)	5.1	36.6	17.5	10.2	3.5	0.0	43.9	8.9	1.5

* Під потенціалом верстви розуміється частка жителів, яка до неї належить.

** «Дуже низький» – домогосподарства, яким не вистачає коштів навіть на їжу, «низький» – ті, яким вистачає коштів на харчові продукти, але на одяг уже не вистачає, «середній» – ті, яким вистачає коштів і на їжу, і на одяг, але яким не вистачає на придбання деяких дорогих речей (телевізор тощо), «високий» – ті, які можуть купувати деякі дорогі речі або можуть взагалі дозволити собі все.

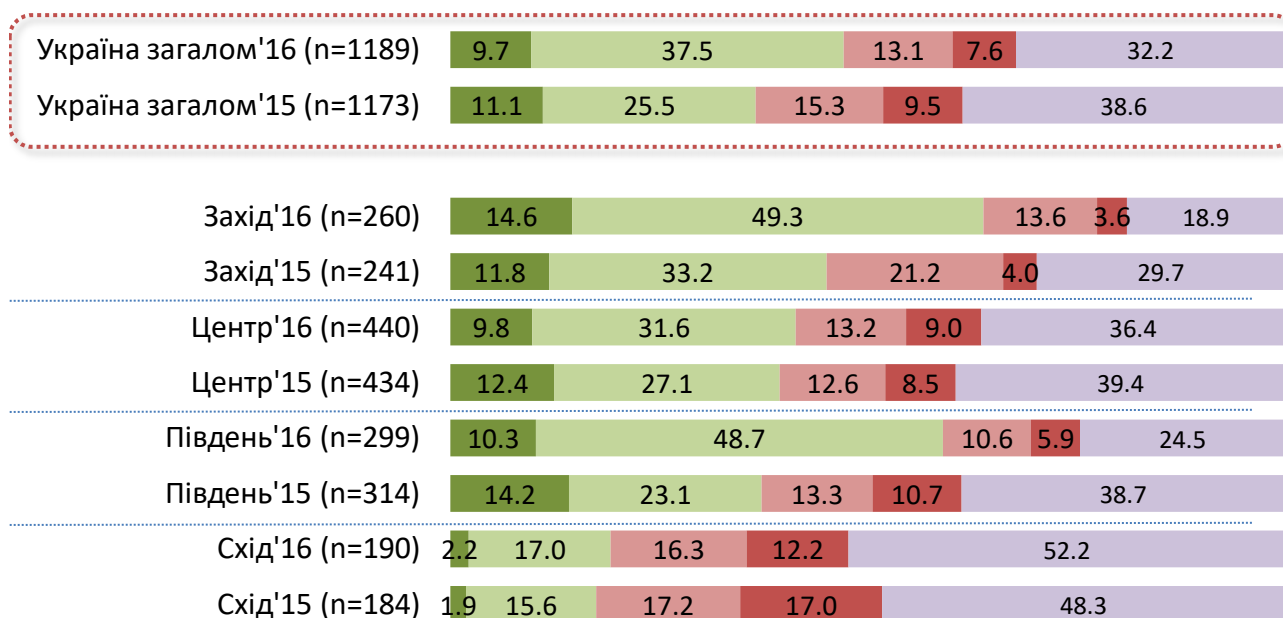
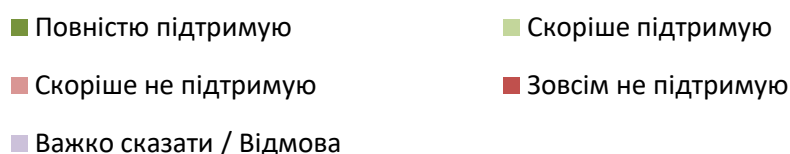
4.2 Підтримка об'єднання територіальних громад серед жителів міст

Серед жителів міст з 2015 помітно зросла підтримка процесу об'єднання громад – якщо раніше 37% скоріше або повністю підтримували цей процес, то зараз – уже 47% (Діаграма 4.2.1). Кількість противників цього процесу серед міського населення зменшилася з 25% до 21%. Утім, досі третина жителів міст (32%) не мають визначеної думки з цього питання.

Діаграма 4.2.1

Чи підтримуєте Ви об'єднання територіальних громад?

(% серед жителів міст, які не проходили процес об'єднання з іншими населеними пунктами в одну ОТГ*)

* Для 2015 року дані розраховувалися для респондентів з усіх міських населених пунктів. Для 2016 року для відповідних обчислень бралися лише міські населені пункти, які не об'єднувалися з іншими населеними пунктами в одну ОТГ. Враховуючи, що у вибірці було лише 1 маленьке місто, яке проходить процес об'єднання, то його виключення з розрахунків ніяк не впливає на можливість коректного зіставлення поточних результатів з результатами 1-ї хвили.

В Таблиці 4.2.1 дані наведені серед окремих верств міського населення.

Таблиця 4.2.1

Чи підтримуєте Ви об'єднання територіальних громад?

(% серед жителів міст, які не проходили процес об'єднання з іншими населеними пунктами в одну ОТГ і які належать до відповідної верстви населення)

100% у рядку	Підтримую 	Не підтримую 	Важко сказати / Відмова ?	Потенціал верстви*
Тип і розмір населеного пункту				
- Маленьке місто (до 20 тис.) (n=50)	40.5	11.2	48.3	4.0
- середнє місто (20-99 тис.) (n=210)	45.1	20.2	34.8	17.3
- велике місто (100 тис. і більше) (n=929)	47.9	21.3	30.8	78.8
Гендерні верстви				
- чоловік (n=474)	47.9	23.8	28.3	44.9
- жінка (n=715)	46.5	18.1	35.3	55.1
Вікові верстви				
- 18-29 років (n=206)	41.2	25.9	32.9	22.9
- 30-39 років (n=205)	52.5	18.4	29.1	19.3
- 40-49 років (n=183)	52.5	17.4	30.1	15.9
- 50-59 років (n=220)	46.6	24.5	29.0	16.9
- 60-69 років (n=206)	49.6	16.9	33.5	12.5
- 70+ років (n=169)	41.1	17.6	41.3	12.4
Освітні верстви				
- неповна середня і нижча (n=50)	33.4	34.5	32.1	3.9
- повна середня (n=286)	39.5	21.5	39.0	23.7
- середня спеціальна (n=371)	48.4	20.4	31.2	30.7
- вища (n=475)	52.0	19.2	28.8	41.3
Основний рід занять				
- робітник (промисловість, с/г) (n=158)	40.3	28.4	31.2	14.7
- службовець (n=125)	53.7	21.8	24.5	11.0
- спеціаліст (n=196)	53.6	18.8	27.6	17.8
- індивідуальна діяльність, підприємець, фермер (n=70)	62.0	14.0	24.0	6.6
- домогосподарка (n=74)	41.0	14.1	44.9	6.5
- на пенсії (n=435)	43.7	19.8	36.5	30.1
- учень, студент (n=44)	45.6	24.8	29.6	5.0
- безробітний (n=51)	41.0	18.5	40.6	4.8
Рівень добробуту родини**				
- дуже низький (n=255)	45.2	18.9	35.9	20.2
- низький (n=545)	45.0	24.1	31.0	44.1

100% у рядку	Підтримую 	Не підтримую 	Важко сказати / Відмова ?	Потенціал верстви*
- середній (n=338)	52.3	17.7	30.0	30.7
- високий (n=18)	65.2	9.1	25.7	1.8

* Під потенціалом верстви розуміється частка жителів, яка до неї належить.

** «Дуже низький» – домогосподарства, яким не вистачає коштів навіть на їжу, «низький» – ті, яким вистачає коштів на харчові продукти, але на одяг уже не вистачає, «середній» – ті, яким вистачає коштів і на їжу, і на одяг, але яким не вистачає на придбання деяких дорогих речей (телевізор тощо), «високий» – ті, які можуть купувати деякі дорогі речі або можуть взагалі дозволити собі все.

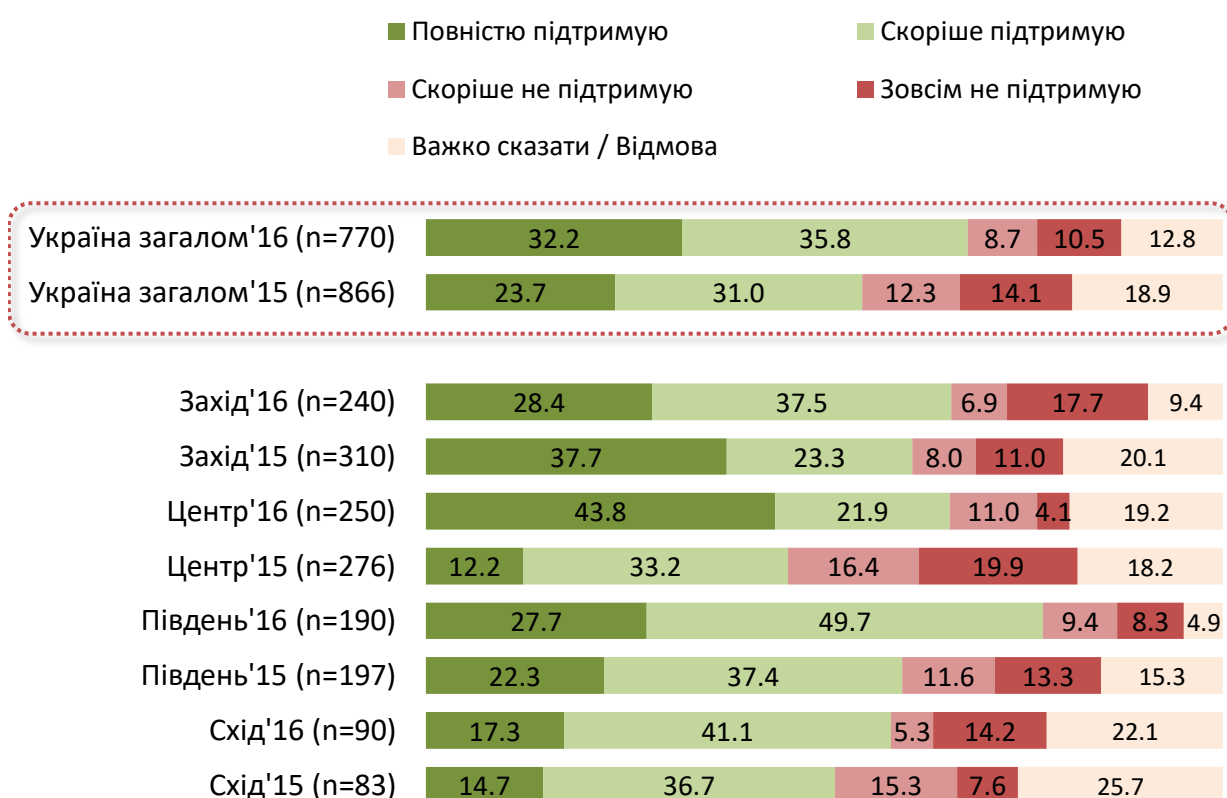
4.3 Ставлення до об'єднання територіальних громад серед жителів сіл і селищ міського типу

Серед жителів сіл і СМТ, які не проходили процес об'єднання, **68% підтримають об'єднання в тому випадку, якщо їхнє село / селище стане центром нової громади**, виступають проти – 19% (Діаграма 4.3.1). Причому, порівняно з 2015 роком підтримка процесу об'єднання стала помітно вищою – торік 55% респондентів стверджували, що підтримали об'єднання свого населеного пункту.

Діаграма 4.3.1

Чи підтримаєте Ви об'єднання територіальних громад, якщо Ваша громада стане центром нової об'єднаної громади?

(% серед респондентів, які проживають у селах або селищах міського типу, які не проходили процес об'єднання з іншими населеними пунктами в одну ОТГ*)

* Для 2015 року дані розраховувалися для респондентів з усіх сільських населених пунктів і СМТ. Для 2016 року для відповідних обчислень бралися лише населені пункти, які не об'єднувалися з іншими населеними пунктами в одну ОТГ. Враховуючи, що у вибірці було лише 7 таких сіл / СМТ, які проходили процес об'єднання, то їхнє виключення з розрахунків істотно не впливає на можливість коректного зіставлення поточних результатів з результатами 1-ї хвили.

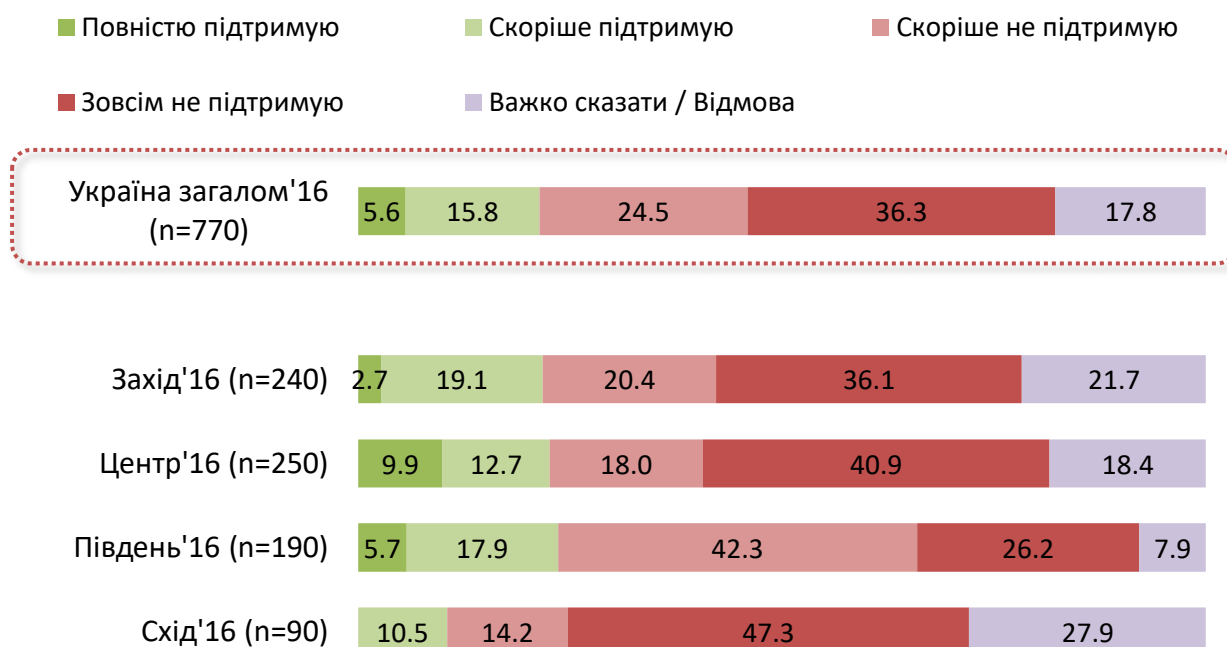
Ситуація стає дзеркально протилежною, **якщо село / селище не стає центром** громад: **61% не підтримають** таке об'єднання, підтримають – лише 21% (Діаграма 4.3.2). Якщо ж **додати уточнення**, що внаслідок такого об'єднання **якість послуг навіть підвищиться**, то все одно **підтримують об'єднання 33%**, не підтримають – 45% (Діаграма 4.3.3).

Водночас, треба звернути увагу на два позитивних тренди. По-перше, в будь-якому випадку акцент на підвищенні якості послуг приводить до 1.5 разового підвищення частки тих, хто готовий підтримати таке об'єднання (з 21% до 33%), і розрив між прихильниками і противниками такого об'єднання істотно скорочується. По-друге, порівняно з 2015 роком мають місце помітні позитивні зрушення: частка тих, хто готовий підтримати об'єднання свого села / СМТ, якщо воно *не* стане центром нової громади, але при цьому якість послуг покращиться, зросла з 22% до 33%. Водночас, частка противників знизилася з 56% до 45%.

Діаграма 4.3.2

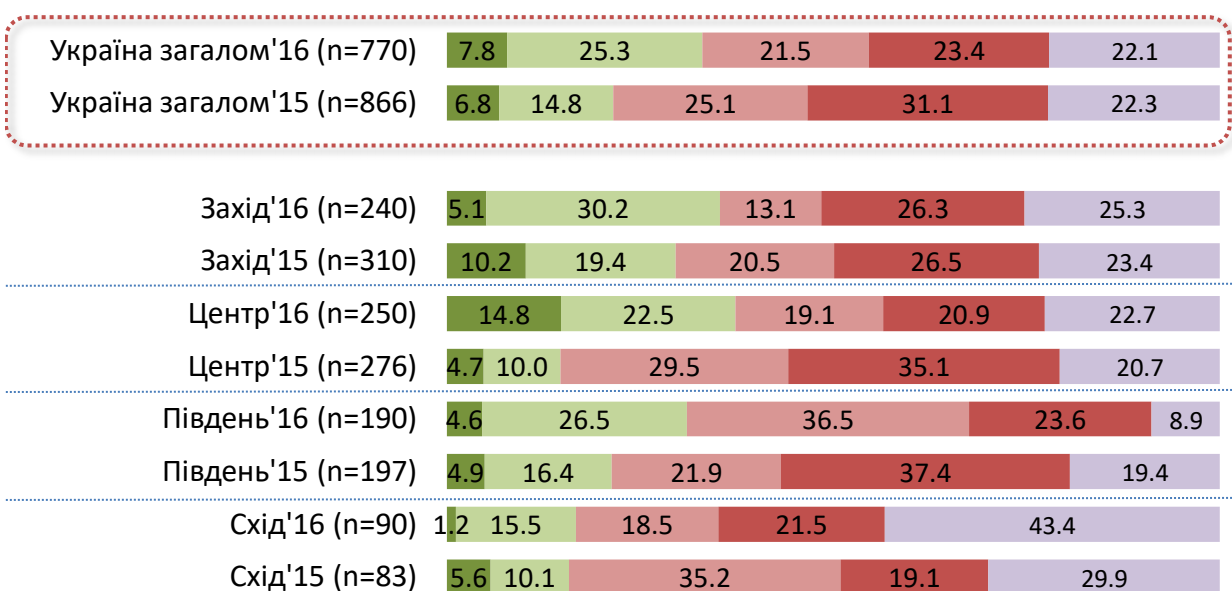
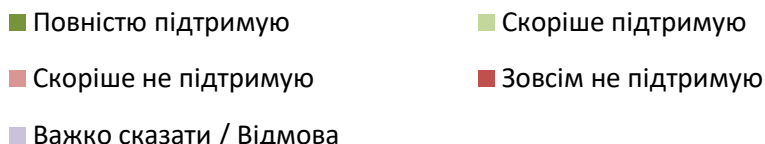
Чи підтримаєте Ви об'єднання територіальних громад, якщо Ваш населений пункт не стане центром нової об'єднаної громади?

(% серед респондентів, які проживають у селах або селищах міського типу, які не проходили процес об'єднання з іншими населеними пунктами в одну ОТГ)

Чи підтримаєте Ви об'єднання територіальних громад, якщо Ваш населений пункт не стане центром нової об'єднаної громади, Ваша сільська / селищна рада буде ліквідована, а Ваше село / селище разом з декількома іншими увійде до складу нової об'єднаної громади, проте якість послуг, які Ви отримуєте від місцевої влади, значно поліпшиться?

(% серед респондентів, які проживають у селах або селищах міського типу, які не проходили процес об'єднання з іншими населеними пунктами в одну ОТГ)

В Таблиці 4.3.1 дані наведені серед окремих верств населення сіл та СМТ.

Таблиця 4.3.1

Чи підтримаєте Ви об'єднання територіальних громад, якщо Ваша громада стане центром нової об'єднаної громади? / Чи підтримаєте Ви об'єднання територіальних громад, якщо Ваш населений пункт не стане центром нової об'єднаної громади, Ваша сільська / селищна рада буде ліквідована, а Ваше село / селище разом з декількома іншими увійде до складу нової об'єднаної громади, проте якість послуг, які Ви отримуєте від місцевої влади, значно поліпшиться?

(% серед респондентів, які проживають у селах або селищах міського типу, які не проходили процес об'єднання з іншими населеними пунктами в одну ОТГ і які належать до відповідної верстви населення)

100% у рядку	Громада стане центром			Громада не стане центром			Громада не стане центром, але якість послуг покращиться			Потенціал верстви* (%)
	Підтримують	Не підтримують	Важко сказати / Відмова	Підтримують	Не підтримують	Важко сказати / Відмова	Підтримують	Не підтримують	Важко сказати / Відмова	
Тип і розмір населеного пункту										
- село (n=640)	65.7	20.7	13.6	21.8	58.9	19.3	32.8	44.0	23.2	83.6
- СМТ (n=130)	79.7	12.1	8.2	19.3	70.6	10.1	34.6	49.0	16.4	16.4
Гендерні верстви										
- чоловік (n=297)	68.1	17.7	14.2	23.9	58.3	17.7	38.0	39.2	22.8	44.8
- жінка (n=473)	67.9	20.5	11.6	19.3	62.9	17.8	29.0	49.5	21.5	55.2
Вікові верстви										
- 18-29 років (n=90)	78.0	17.0	5.0	30.8	50.7	18.5	45.6	32.2	22.2	18.9
- 30-39 років (n=114)	72.0	14.0	14.0	24.3	52.8	22.9	39.6	40.7	19.7	16.6
- 40-49 років (n=142)	62.1	20.9	17.0	14.0	69.0	17.0	27.7	51.1	21.2	17.3
- 50-59 років (n=178)	63.0	20.3	16.6	19.1	62.8	18.1	29.0	50.3	20.7	18.5
- 60-69 років (n=152)	68.6	21.0	10.4	23.6	63.0	13.3	34.0	42.5	23.5	12.6
- 70+ років (n=94)	63.6	22.9	13.4	16.0	68.3	15.7	21.3	52.9	25.8	16.0
Освітні верстви										
- неповна середня і нижча (n=85)	57.0	15.7	27.3	15.5	58.1	26.4	24.1	35.8	40.1	11.5
- повна середня (n=266)	67.2	19.8	13.0	19.8	65.1	15.1	35.2	46.3	18.5	33.7
- середня спеціальна	70.8	18.9	10.3	22.8	56.4	20.8	34.2	43.4	22.4	32.3

100% у рядку	Громада стане центром			Громада не стане центром			Громада не стане центром, але якість послуг покращиться			Потенціал верстви* ↑
	Підтримують	Не підтримують	Важко сказати / Відмова	Підтримують	Не підтримують	Важко сказати / Відмова	Підтримують	Не підтримують	Важко сказати / Відмова	
(n=254)										
- вища (n=163)	70.0	21.3	8.6	22.9	63.8	13.3	31.3	50.6	18.2	22.0
Основний рід занять										
- робітник (промисловість, с/г) (n=126)	67.7	14.5	17.7	18.8	54.3	27.0	32.0	39.1	28.9	19.3
- службовець (n=54)	69.1	16.5	14.4	25.0	57.2	17.8	35.6	50.9	13.5	6.0
- спеціаліст (n=66)	68.7	23.9	7.4	15.2	69.3	15.5	33.9	50.2	15.9	9.3
- індивідуальна діяльність, підприємець, фермер (n=36)	64.9	29.3	5.8	31.4	62.6	6.0	43.4	49.5	7.0	5.0
- домогосподарка (n=86)	69.1	17.8	13.0	23.1	55.1	21.8	39.4	42.1	18.5	10.5
- на пенсії (n=292)	66.0	21.4	12.6	18.3	66.8	14.9	27.3	48.0	24.7	33.2
- безробітний (n=72)	63.3	22.5	14.2	22.4	61.7	15.9	34.9	42.3	22.8	9.6
Рівень добробуту родини**										
- дуже низький (n=143)	54.5	27.3	18.1	13.2	59.3	27.5	19.7	48.8	31.5	18.3
- низький (n=474)	71.9	15.6	12.5	22.1	62.3	15.7	33.7	45.4	20.9	60.4
- середній (n=141)	67.6	22.7	9.7	24.4	58.8	16.8	41.6	39.4	19.0	19.6

* Під потенціалом верстви розуміється частка жителів, яка до неї належить.

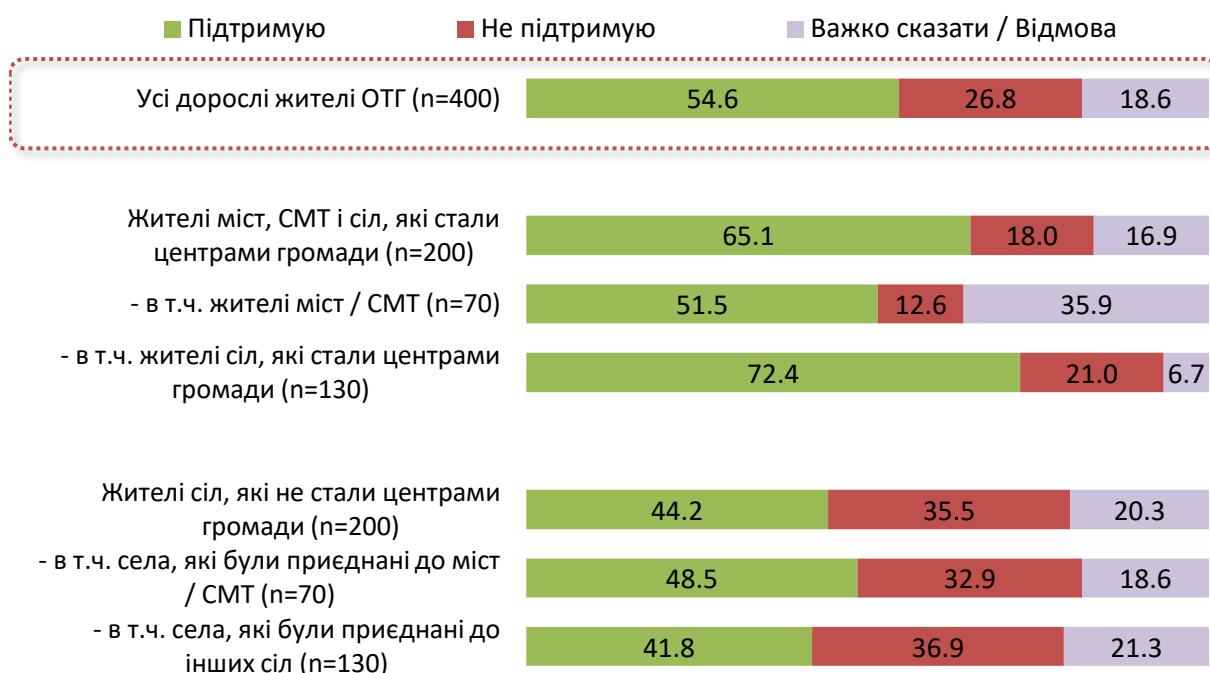
** «Дуже низький» – домогосподарства, яким не вистачає коштів навіть на їжу, «низький» – ті, яким вистачає коштів на харчові продукти, але на одяг уже не вистачає, «середній» – ті, яким вистачає коштів і на їжу, і на одяг, але яким не вистачає на придбання деяких дорогих речей (телевізор тощо), «високий» – ті, які можуть купувати деякі дорогі речі або можуть взагалі дозволити собі все.

Якщо говорити про жителів громад, які вже об'єдналися, то серед них загалом цей процес підтримують 55%, не підтримують – 27% (Діаграма 4.3.3). Причому, помітно більша підтримка простежується якраз у випадку, коли «свій» населений пункт став центром – серед таких жителів загалом 65% підтримують процес (проти 18%, які не підтримують). І особливо висока підтримка серед жителів сіл, які стали центрами громад – 72% проти 21% (у той час, як серед жителів міст / СМТ співвідношення 52% до 13%). Натомість серед жителів сіл, які не стали центром громади, підтримують процес 44%, не підтримують – 36%.

Діаграма 4.3.3

Чи підтримаєте Ви об'єднання територіальних громад?

(% серед респондентів, які проживають в громадах, що вже пройшли процес об'єднання)

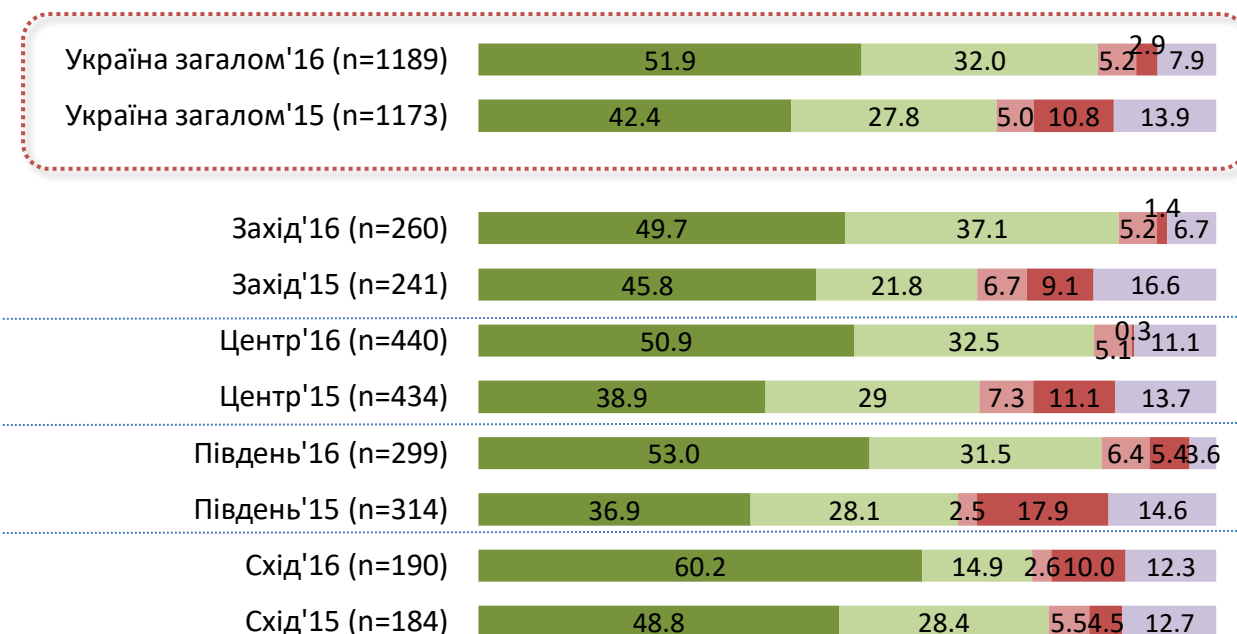
Порівняно з 2015 роком з 70% до 84% зросла частка респондентів, які вважають, що староста має обиратися жителями села (Діаграма 4.3.4). Як і раніше, найбільше респонденти (52%) підтримують варіант обрання на загальних зборах. Також з 11% до 3% зменшилася кількість тих, хто вважає, що староста взагалі не потрібен.

Діаграма 4.3.4

Після об'єднання у селах та селищах, які не стануть центрами нових об'єднаних громад, замість сільрад, буде працювати староста, який буде представляти інтереси жителів села / селища, сприяти у видачі необхідних документів, довідок тощо. Яким чином, на Вашу думку, повинен обиратися чи призначатися цей староста?

(% серед респондентів, які проживають у селах або селищах міського типу, які не проходили процес об'єднання з іншими населеними пунктами в одну ОТГ)

- Обиратися жителями села на загальних зборах
- Обиратися шляхом загального таємного голосування
- Обиратися або призначатися радою об'єднаної громади
- Староста не потрібен
- Важко сказати / Відмова

В Таблиці 4.3.2 дані наведені для окремих соціально-демографічних верств населення сіл і СМТ України.

Таблиця 4.3.2

Після об'єднання у селах та селищах, які не стануть центрами нових об'єднаних громад, замість сільрад, буде працювати староста, який буде представляти інтереси жителів села / селища, сприяти у видачі необхідних документів, довідок тощо. Яким чином, на Вашу думку, повинен обиратися чи призначатися цей староста?

(% серед респондентів, які проживають у селах або селищах міського типу, які не проходили процес об'єднання з іншими населеними пунктами в одну ОТГ і які належать до відповідної верстви населення)

100% у рядку	Обрання старости					Потенціал верстви*
	Загальні збори	Таємне голосування	Призначення	Старости непотрібні	Важко сказати / Відмова	
Тип і розмір населеного пункту						
- село (n=640)	49.7	33.1	5.5	2.9	8.7	83.6
- СМТ (n=130)	63.3	26.2	3.7	2.8	4.1	16.4
Гендерні верстви						
- чоловік (n=297)	51.0	32.1	5.0	3.9	8.0	44.8
- жінка (n=473)	52.7	31.9	5.4	2.1	7.9	55.2
Вікові верстви						
- 18-29 років (n=90)	47.5	38.6	6.2	1.2	6.5	18.9
- 30-39 років (n=114)	51.3	31.8	3.5	1.0	12.4	16.6
- 40-49 років (n=142)	49.2	31.6	6.6	5.4	7.2	17.3
- 50-59 років (n=178)	55.2	30.9	3.7	4.5	5.7	18.5
- 60-69 років (n=152)	61.5	23.9	4.7	1.9	8.0	12.6
- 70+ років (n=94)	49.6	32.4	6.5	3.2	8.3	16.0
Освітні верстви						
- неповна середня і нижча (n=85)	59.8	27.3	5.2	1.8	5.9	11.5
- повна середня (n=266)	52.4	27.5	4.3	5.3	10.6	33.7
- середня спеціальна (n=254)	48.2	33.4	6.6	2.8	9.0	32.3
- вища (n=163)	52.4	39.2	4.8	0.0	3.6	22.0
Основний рід занять						
- робітник (промисловість, с/г) (n=126)	55.9	32.1	4.8	0.7	6.6	19.3
- службовець (n=54)	43.8	36.1	6.5	8.0	5.7	6.0
- спеціаліст (n=66)	50.8	32.6	5.5	0.0	11.0	9.3
- індивідуальна діяльність,	51.9	29.0	4.1	6.7	8.4	5.0

100% у рядку	Обрання старости					Потенціал верстви*
	Загальні збори	Таємне голосування	Призначення	Старости непотрібні	Важко сказати / Відмова	
підприємець, фермер (n=36)						
- домогосподарка (n=86)	50.6	33.2	8.1	3.1	5.1	10.5
- на пенсії (n=292)	52.9	28.7	6.3	3.7	8.4	33.2
- безробітний (n=72)	59.3	30.5	0.0	1.7	8.5	9.6
Рівень добробуту родини**						
- дуже низький (n=143)	45.6	36.0	5.3	4.6	8.5	18.3
- низький (n=474)	53.5	29.4	5.9	2.8	8.5	60.4
- середній (n=141)	52.8	35.2	3.6	1.9	6.5	19.6

* Під потенціалом верстви розуміється частка жителів, яка до неї належить.

** «Дуже низький» – домогосподарства, яким не вистачає коштів навіть на їжу, «низький» – ті, яким вистачає коштів на харчові продукти, але на одяг уже не вистачає, «середній» – ті, яким вистачає коштів і на їжу, і на одяг, але яким не вистачає на придбання деяких дорогих речей (телевізор тощо), «високий» – ті, які можуть купувати деякі дорогі речі або можуть взагалі дозволити собі все.

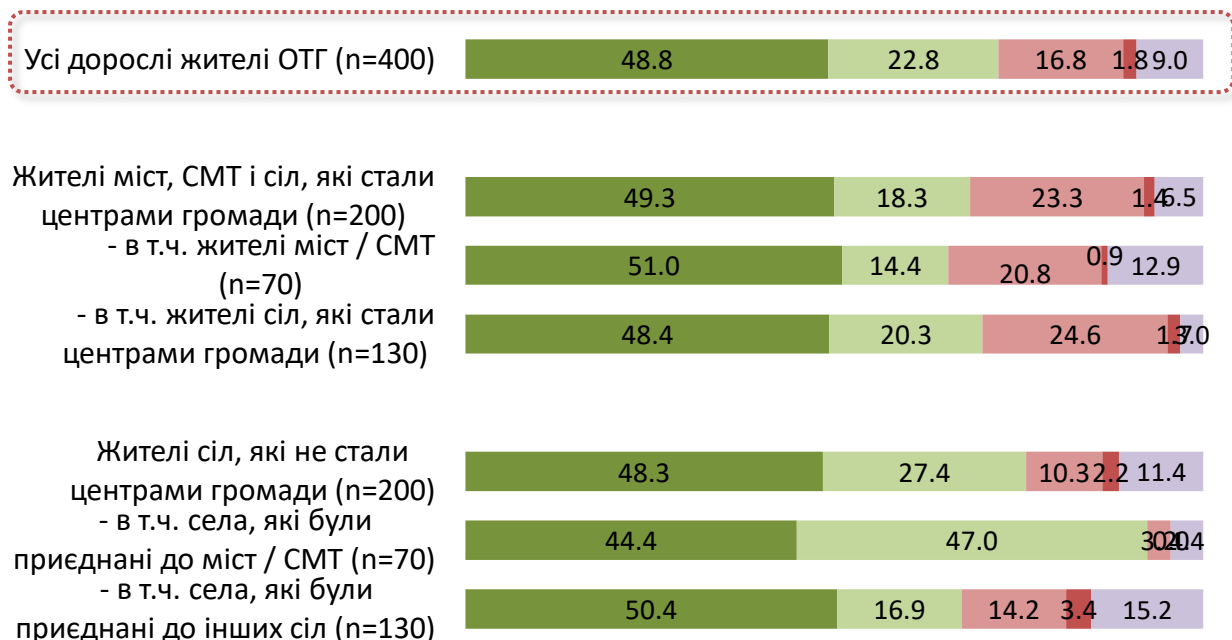
Як і у випадку громад, що ще не об'єдналися, у вже створених ОТГ більшість виступає за «виборність» старост, в т.ч. 49% підтримують обирання шляхом загальних зборів (Діаграма 4.3.5).

Діаграма 4.3.5

Після об'єднання у селах та селищах, які не є центрами нових об'єднаних громад, замість сільрад, має працювати староста, який має представляти інтереси жителів села / селища, сприяти у видачі необхідних документів, довідок тощо. Яким чином, на Вашу думку, повинен обиратися чи призначатися цей староста?

(% серед респондентів, які проживають в громадах, що вже пройшли процес об'єднання)

- Обиратися жителями села на загальних зборах
- Обиратися шляхом загального таємного голосування
- Обиратися або призначатися радою об'єднаної громади
- Староста не потрібен

4.4 Метод об'єднання територіальних громад

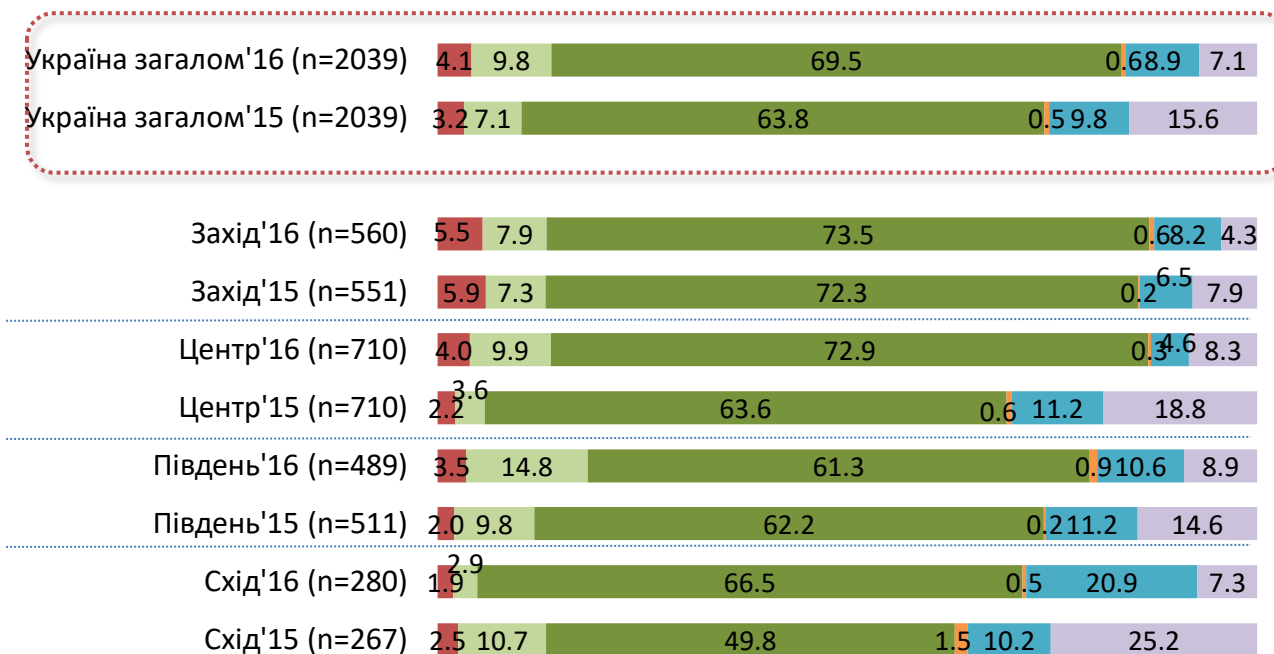
За останній рік з 71% до 79% зросла частка українців, які вважають, що об'єднання громад має відбуватися на добровільних засадах (Діаграма 4.4.1). Як і раніше, серед таких людей безумовно домінує думка (70%), що вирішувати це питання має населення громад. Тільки 4% вважають, що об'єднання має відбуватися примусово за рішенням держави (у минулому році було 3%).

Діаграма 4.4.1

Як, на Вашу думку, має відбуватись об'єднання територіальних громад?

(% серед усіх респондентів)

- Примусово за рішенням держави, якщо це визнано раціональним
- Добровільно за рішенням депутатів місцевих рад
- Добровільно за рішенням населення громад, що планують об'єднатися
- В інший спосіб
- Не потрібне об'єднання за жодних умов
- Важко сказати / Відмова

В Таблиці 4.4.1 дані наведені для окремих верств населення.

Таблиця 4.4.1

Як, на Вашу думку, має відбуватись об'єднання територіальних громад?

(% серед респондентів, що належать до відповідної верстви населення)

100% у рядку	Об'єднання громад						Потенціал верстви*
	Примусове	Добровільне - депутати	Добровільне - населення	Інше	Не треба об'єднуватися	Важко сказати / Відмова	
Тип і розмір населеного пункту							
- село (n=690)	4.1	10.2	68.4	0.7	9.9	6.8	33.8
- СМТ / маленьке місто (до 20 тис.) (n=210)	4.3	7.7	75.6	0.0	3.7	8.7	10.0
- середнє місто (20-99 тис.) (n=210)	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	10.1
- велике місто (100 тис. і більше) (n=929)	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	46.2
Гендерні верстви							
- чоловік (n=811)	5.8	12.5	68.4	0.3	8.5	4.5	45.2
- жінка (n=1228)	2.8	7.6	70.5	0.8	9.2	9.2	54.8
Вікові верстви							
- 18-29 років (n=304)	6.5	14.7	64.7	0.0	3.3	10.8	21.2
- 30-39 років (n=335)	3.7	8.1	73.8	1.4	8.3	4.7	18.5
- 40-49 років (n=339)	5.8	12.4	59.2	1.2	13.3	8.2	16.6
- 50-59 років (n=421)	3.0	5.9	74.7	0.0	10.6	5.8	17.7
- 60-69 років (n=369)	2.7	6.1	71.9	1.0	12.3	6.0	12.4
- 70+ років (n=271)	2.5	10.3	74.3	0.0	6.6	6.4	13.7
Освітні верстви							
- неповна середня і нижча (n=142)	2.3	6.9	75.1	0.0	6.2	9.6	6.9
- повна середня (n=570)	4.6	6.3	69.3	1.0	12.3	6.5	27.4
- середня спеціальна (n=659)	3.2	10.4	68.5	0.6	8.0	9.2	31.7
- вища (n=659)	4.3	15.1	70.3	0.2	6.4	3.7	33.5
Основний рід занять							
- робітник (промисловість, с/г) (n=290)	6.6	13.4	65.8	0.4	7.0	6.8	16.1
- службовець (n=195)	2.2	7.7	56.8	1.5	17.1	14.8	9.5
- спеціаліст (n=280)	11.3	11.7	69.0	0.0	6.9	1.1	14.9
- індивідуальна зайнятість, підприємець, фермер (n=109)	5.9	16.0	66.0	0.0	7.3	4.8	5.9
- домогосподарка (n=163)	1.8	8.4	71.5	1.1	8.2	9.0	7.9

100% у рядку	Об'єднання громад						Потенціал верстви*
	Примусове	Добровільне - депутати	Добровільне - населення	Інше	Не треба об'єднуватися	Важко сказати / Відмова	
- на пенсії (n=744)	2.2	7.6	74.0	0.1	9.6	6.4	30.8
- учень, студент (n=66)	3.8	14.3	74.9	0.0	0.0	7.0	4.6
- безробітний (n=132)	2.8	8.8	63.8	2.4	14.8	7.3	7.0
Рівень добробуту родини**							
- дуже низький (n=407)	4.1	10.6	63.0	0.0	13.6	8.6	19.1
- низький (n=1073)	4.3	8.8	70.4	0.5	9.8	6.2	50.9
- середній (n=493)	3.5	10.6	74.6	1.4	1.7	8.1	26.2
- високий (n=25)	10.7	54.8	34.4	0.0	0.0	0.0	1.5

* Під потенціалом верстви розуміється частка жителів, яка до неї належить.

** «Дуже низький» – домогосподарства, яким не вистачає коштів навіть на їжу, «низький» – ті, яким вистачає коштів на харчові продукти, але на одяг уже не вистачає, «середній» – ті, яким вистачає коштів і на їжу, і на одяг, але яким не вистачає на придбання деяких дорогих речей (телевізор тощо), «високий» – ті, які можуть купувати деякі дорогі речі або можуть взагалі дозволити собі все.

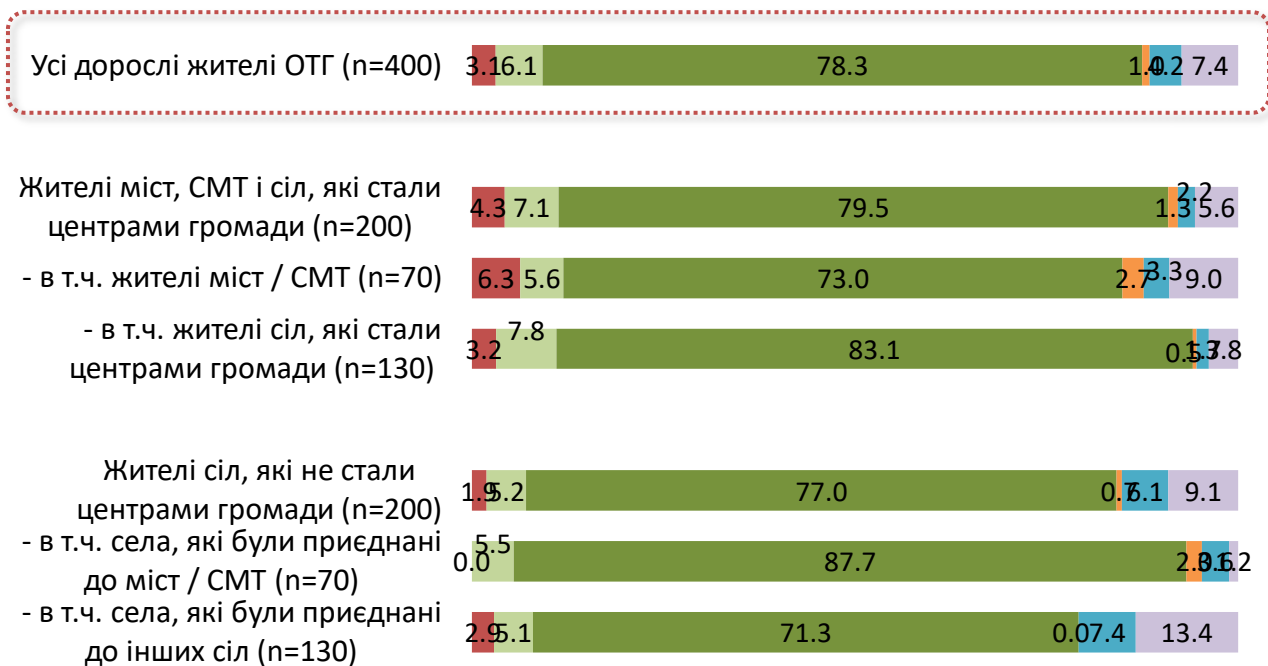
Жителі ОТГ також безумовно переконані, що об'єднання має відбуватися на добровільних засадах.

Діаграма 4.4.2

Як, на Вашу думку, має відбуватись об'єднання територіальних громад?

(% серед респондентів, які проживають в громадах, що вже пройшли процес об'єднання)

- Примусово за рішенням держави, якщо це визнано раціональним
- Добровільно за рішенням депутатів місцевих рад
- Добровільно за рішенням населення громад, що планують об'єднатися
- В інший спосіб
- Не потрібне об'єднання за жодних умов
- Важко сказати / Відмова

4.5 Ставлення місцевих органів влади (місцевих рад, районних державних адміністрацій) до об'єднання територіальних громад

Близько половини жителів сіл, СМТ та міст, які *не* мають статус обласного значення, не мають думки, як їхня місцева рада та як їхня місцева районна державна адміністрація ставиться до об'єднання територіальних громад (Діаграма 4.5.1а-б). Водночас, близько третини населення (37% у випадку «своєї» місцевої ради і 35% у випадку місцевої державної адміністрації) вважають, що місцеві органи влади підтримують цей процес. Удвічі менше людей дотримуються думки, що місцеві органи влади, навпаки, не підтримують процес об'єднання.

Діаграма 4.5.1а-б

а. Як, на Вашу думку, ставиться Ваша сільська, селищна, міська рада до об'єднання територіальних громад?

б. Як, на Вашу думку, ставиться Ваша місцева державна адміністрація до об'єднання територіальних громад?

(% серед жителів сіл / СМТ / міст, які *не* мають статус обласного значення і які *не* проходили процес об'єднання з іншими населеними пунктами в одну ОТГ)

■ Повністю підтримує ■ Скоріше, підтримує ■ Повністю підтримує ■ Скоріше, підтримує
■ Скоріше, не підтримує ■ Зовсім не підтримує ■ Скоріше, не підтримує ■ Зовсім не підтримує
■ Важко сказати / Відмова ■ Важко сказати / Відмова

Якщо серед жителів міст не обласного значення, СМТ, сіл, які не проходили процес об'єднання, 35% вважають, що місцева районна державна адміністрація з підтримкою ставиться до процесів, то серед жителів уже об'єднаних громад так вважають 53% (Таблиця 4.5.1).

Таблиця 4.5.1

Як, на Вашу думку, ставиться Ваша місцева державна адміністрація до об'єднання територіальних громад?

(% серед респондентів, що належать до відповідної категорії)

100% у рядку	Підтримують 👍	Не підтримують 👎	Важко сказати / Відмова ?
Населення України в цілому			
Жителі міст не обласного значення, СМТ, сіл, які не проходили процес об'єднання (n=850)	35.0	12.1	52.9
Об'єднані територіальні громади			
Усі дорослі жителі ОТГ (n=400)	53.2	7.3	39.5
Жителі міст, СМТ і сіл, які стали центрами громади (n=200)	58.0	7.3	34.7
- в т.ч. жителі міст / СМТ (n=70)	47.6	2.4	50.0
- в т.ч. жителі сіл, які стали центрами громади (n=130)	63.6	9.9	26.5
Жителі сіл, які не стали центрами громади (n=200)	48.4	7.3	44.3
- в т.ч. села, які були приєднані до міст / СМТ (n=70)	54.1	0.0	45.9
- в т.ч. села, які були приєднані до інших сіл (n=130)	45.4	11.2	43.4

В Таблиці 4.5.2а-б дані наведені для окремих соціально-демографічних верств населення сіл, СМТ і міст не обласного значення України, які не пройшли процес об'єднання.

Таблиця 4.5.2а-б

а. Як, на Вашу думку, ставиться Ваша сільська, селищна, міська рада до об'єднання територіальних громад?

б. Як, на Вашу думку, ставиться Ваша місцева державна адміністрація до об'єднання територіальних громад?

(% серед респондентів, що належать до відповідної верстви населення і які проживають у селах / СМТ / містах, які *не* мають статус обласного значення і які *не* проходили процес об'єднання з іншими населеними пунктами в одну ОТГ)

100% у рядку	а. Ставлення місцевої ради			б. Ставлення місцевої ДА			Потенціал верстви*
	Підтримують 	Не підтримують 	Важко сказати / Відмова 	Підтримують 	Не підтримують 	Важко сказати / Відмова 	
Тип і розмір населеного пункту							
- село (n=640)	37.4	21.3	41.4	36.5	14.0	49.5	76.1
- СМТ (n=130)	32.2	9.9	57.9	33.3	7.7	59.0	15.0
- міста не обласного значення (n=80)	36.9	0.0	63.1	25.1	3.5	71.4	8.9
Гендерні верстви							
- чоловік (n=328)	36.7	16.8	46.6	37.9	10.5	51.7	44.5
- жінка (n=522)	36.4	18.4	45.1	32.8	13.4	53.8	55.5
Вікові верстви							
- 18-29 років (n=97)	47.5	10.8	41.8	42.3	9.5	48.2	18.3
- 30-39 років (n=130)	39.0	11.0	50.0	36.1	8.2	55.7	17.3
- 40-49 років (n=153)	33.7	23.7	42.6	32.6	13.5	53.9	17.1
- 50-59 років (n=194)	31.9	20.2	47.9	30.9	15.2	53.9	18.5
- 60-69 років (n=164)	32.6	24.6	42.8	33.1	13.8	53.1	12.5
- 70+ років (n=112)	32.9	18.0	49.1	34.4	12.9	52.7	16.3
Освітні верстви							
- неповна середня і нижча (n=91)	20.2	20.4	59.4	23.9	13.1	63.0	11.1
- повна середня (n=289)	29.2	17.3	53.5	29.2	9.7	61.1	33.3
- середня спеціальна (n=285)	44.0	16.7	39.3	41.5	10.0	48.5	32.9
- вища (n=183)	44.1	18.7	37.2	39.2	18.4	42.4	22.3
Основний рід занять							
- робітник (промисловість, с/г) (n=139)	39.8	14.1	46.1	41.2	7.3	51.5	19.3

100% у рядку	а. Ставлення місцевої ради			б. Ставлення місцевої ДА			Потенціал верстви*
	Підтримують	Не підтримують	Важко сказати / Відмова	Підтримують	Не підтримують	Важко сказати / Відмова	
							
- службовець (n=60)	39.4	17.2	43.4	27.2	16.4	56.4	6.2
- спеціаліст (n=75)	58.1	17.4	24.5	49.2	17.3	33.6	9.4
- індивідуальна зайнятість, підприємець, фермер (n=39)	42.5	10.4	47.1	40.8	12.1	47.1	5.0
- домогосподарка (n=89)	36.0	19.9	44.1	35.9	6.4	57.7	10.0
- на пенсії (n=328)	30.5	21.2	48.4	32.6	12.2	55.2	33.6
- безробітний (n=78)	25.3	21.1	53.6	22.1	18.2	59.7	9.7
Рівень добробуту родини**							
- дуже низький (n=154)	28.0	15.1	57.0	29.8	10.2	60.0	17.8
- низький (n=520)	37.6	17.8	44.5	36.1	12.4	51.5	59.9
- середній (n=157)	41.1	21.0	37.9	36.6	14.4	49.0	19.9

* Під потенціалом верстви розуміється частка жителів, яка до неї належить.

** «Дуже низький» – домогосподарства, яким не вистачає коштів навіть на їжу, «низький» – ті, яким вистачає коштів на харчові продукти, але на одяг уже не вистачає, «середній» – ті, яким вистачає коштів і на їжу, і на одяг, але яким не вистачає на придбання деяких дорогих речей (телевізор тощо), «високий» – ті, які можуть купувати деякі дорогі речі або можуть взагалі дозволити собі все.

4.6 Сприйняття можливості процесу об'єднання сприяти розвитку громади

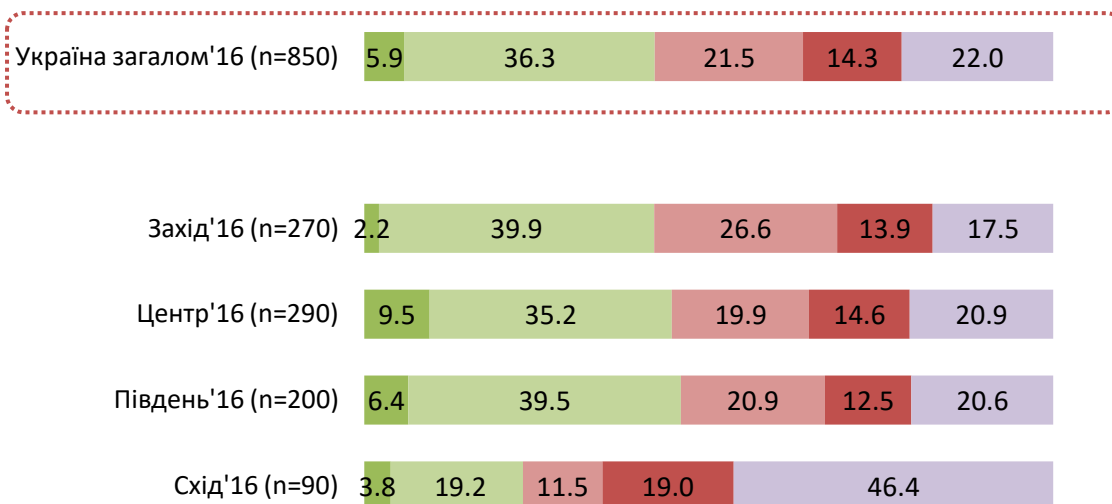
Серед жителів сіл, СМТ та міст не обласного значення (які не проходили процес об'єднання) **42% вірять, що об'єднання їхнього населеного пункту з іншими в одну громаду сприятиме розвитку їхнього населеного пункту** (Діаграма 4.6.1). Утім, лише трохи менше (36%) *не* вірять у це.

Діаграма 4.6.1

Ви вірите чи не вірите, що у разі об'єднання Вашого села / селища / міста з іншими сусідніми населеними пунктами в одну об'єднану територіальну громаду це сприятиме розвитку Вашого села / селища / міста?

(% серед жителів сіл / СМТ / міст, які *не* мають статус обласного значення і які *не* проходили процес об'єднання з іншими населеними пунктами в одну ОТГ)

- Повністю переконаний, що сприятиме
- Скоріше вважаю, що сприятиме
- Скоріше вважаю, що НЕ сприятиме
- Повністю переконаний, що НЕ сприятиме
- Важко сказати / Відмова

Серед тих жителів не обласних центрів, СМТ, сіл, які скептично оцінюють наслідки об'єднання «свого» населеного пункту, 42% не можуть навести конкретну причину, чому вони так вважають (Діаграма 4.6.2). Водночас відносно найчастіше лунала думка, що ресурси будуть використовуватися непропорційно, і більше від цього виграє «центр» (14%).

Діаграма 4.6.2

Чому саме Ви вважаєте, що створення об'єднаної територіальної громади не сприятиме розвитку Вашого села / селища / міста?

(% серед респондентів, які *не* вважають, що реформа сприятиме розвитку громад України)

Загалом, 50% жителів ОТГ вважають, що об'єднання їхнього населеного пункту сприятиме розвитку громади (Таблиця 4.6.1). Не вважають так – 33%. При цьому, найбільший оптимізм мають жителі сіл, що стали центром громади – серед них вірять у краще 61%, не вірять – 27%. Уже серед жителів міст / СМТ оптимізм знижується до 50% (проти 29%). Хоча в цьому випадку кількість оптимістів перевищує кількість песимістів. А от серед жителів сіл, які не стали центром громади, лише 43-44% вважають, що це сприятиме розвитку, при цьому практично стільки ж (36-40%) вважають, що це не сприятиме.

Таблиця 4.6.1

Ви вірите чи не вірите, що у разі об'єднання Вашого села / селища / міста з іншими сусідніми населеними пунктами в одну об'єднану територіальну громаду це сприятиме розвитку Вашого села / селища / міста?

(% серед респондентів, що належать до відповідної категорії)

100% у рядку	Сприятиме розвитку ☺	Не сприятиме розвитку ☹	Важко сказати / Відмова ?
Населення України в цілому			
Жителі міст не обласного значення, СМТ, сіл (n=850)	42.4	35.8	22.0
Об'єднані територіальні громади			
Усі дорослі жителі ОТГ (n=400)	50.1	33.0	17.0
Жителі міст, СМТ і сіл, які стали центрами громади (n=200)	57.1	27.5	15.4
- в т.ч. жителі міст / СМТ (n=70)	50.0	29.3	20.7
- в т.ч. жителі сіл, які стали центрами громади (n=130)	60.9	26.5	12.5
Жителі сіл, які не стали центрами громади (n=200)	43.0	38.4	18.6
- в т.ч. села, які були приєднані до міст / СМТ (n=70)	43.8	36.1	20.1
- в т.ч. села, які були приєднані до інших сіл (n=130)	42.6	39.7	17.8

Серед жителів ОТГ, які не вірять у можливості об'єднання, найчастіше лунає думка про те, що внаслідок цього несправедливо будуть використовуватися ресурси (Діаграма 4.6.3).

Діаграма 4.6.3

Чому саме Ви вважаєте, що створення об'єднаної територіальної громади не сприятиме розвитку Вашого села / селища / міста?

(% серед жителів ОТГ, які *не* вважають, що реформа сприятиме розвитку їхньої громади)

В Таблиці 4.5.2а-б дані наведені для окремих соціально-демографічних верств населення сіл, СМТ і міст не обласного значення України, які не пройшли процес об'єднання. Доцільно звернути увагу, що якщо серед жителі міст не обласного значення вірять у це 52%, то серед жителів СМТ – уже 43%, серед жителів сіл – 41%.

Таблиця 4.6.2а-б

Ви вірите чи не вірите, що у разі об'єднання Вашого села / селища / міста з іншими сусідніми населеними пунктами в одну об'єднану територіальну громаду це сприятиме розвитку Вашого села / селища / міста?

(% серед респондентів, що належать до відповідної верстви населення і які проживають у селах / СМТ / містах, які не мають статус обласного значення і які не проходили процес об'єднання з іншими населеними пунктами в одну ОТГ)

100% у рядку	Сприятиме розвитку ☺	Не сприятиме розвитку ☹	Важко сказати / Відмова ?	Потенціал верстви* ⚡
Тип і розмір населеного пункту				
- село (n=640)	40.9	38.6	20.5	76.1
- СМТ (n=130)	42.8	26.3	30.9	15.0
- міста не обласного значення (n=80)	51.8	28.1	20.2	8.9
Гендерні верстви				
- чоловік (n=328)	41.7	35.0	23.3	44.5
- жінка (n=522)	42.5	36.5	21.0	55.5
Вікові верстви				
- 18-29 років (n=97)	58.5	28.1	13.4	18.3
- 30-39 років (n=130)	41.5	31.5	27.0	17.3
- 40-49 років (n=153)	38.8	37.8	23.4	17.1
- 50-59 років (n=194)	35.9	43.1	21.0	18.5
- 60-69 років (n=164)	40.2	42.1	17.7	12.5
- 70+ років (n=112)	36.6	33.9	29.5	16.3
Освітні верстви				
- неповна середня і нижча (n=91)	32.5	31.3	36.2	11.1
- повна середня (n=289)	36.7	37.8	25.5	33.3
- середня спеціальна (n=285)	50.7	30.9	18.4	32.9
- вища (n=183)	42.1	43.1	14.9	22.3
Основний рід занять				
- робітник (промисловість, с/г) (n=139)	45.7	23.8	30.5	19.3
- службовець (n=60)	42.1	37.7	20.2	6.2
- спеціаліст (n=75)	38.6	48.4	13.0	9.4
- індивідуальна зайнятість, підприємець, фермер (n=39)	50.2	32.8	17.0	5.0

100% у рядку	Сприятиме розвитку 	Не сприятиме розвитку 	Важко сказати / Відмова ?	Потенціал верстви*
- домогосподарка (n=89)	47.5	37.7	14.8	10.0
- на пенсії (n=328)	39.3	37.1	23.6	33.6
- безробітний (n=78)	34.5	41.6	23.9	9.7
Рівень добробуту родини**				
- дуже низький (n=154)	39.9	36.4	23.7	17.8
- низький (n=520)	41.6	36.5	21.9	59.9
- середній (n=157)	47.0	35.0	18.0	19.9

* Під потенціалом верстви розуміється частка жителів, яка до неї належить.

** «Дуже низький» – домогосподарства, яким не вистачає коштів навіть на їжу, «низький» – ті, яким вистачає коштів на харчові продукти, але на одяг уже не вистачає, «середній» – ті, яким вистачає коштів і на їжу, і на одяг, але яким не вистачає на придбання деяких дорогих речей (телевізор тощо), «високий» – ті, які можуть купувати деякі дорогі речі або можуть взагалі дозволити собі все.

На Діаграмі 4.6.4 наводиться розподіл відповідей жителів ОТГ на запитання про те, як можна оптимізувати процес об'єднання територіальних громад.

Діаграма 4.6.4

На Вашу думку, які зміни потрібно внести в процес об'єднання територіальних громад?

(% серед усіх жителів ОТГ)

РОЗДІЛ V. КОНФЛІКТ НА СХОДІ, МІНСЬКІ ДОМОВЛЕНОСТІ І РЕФОРМА МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

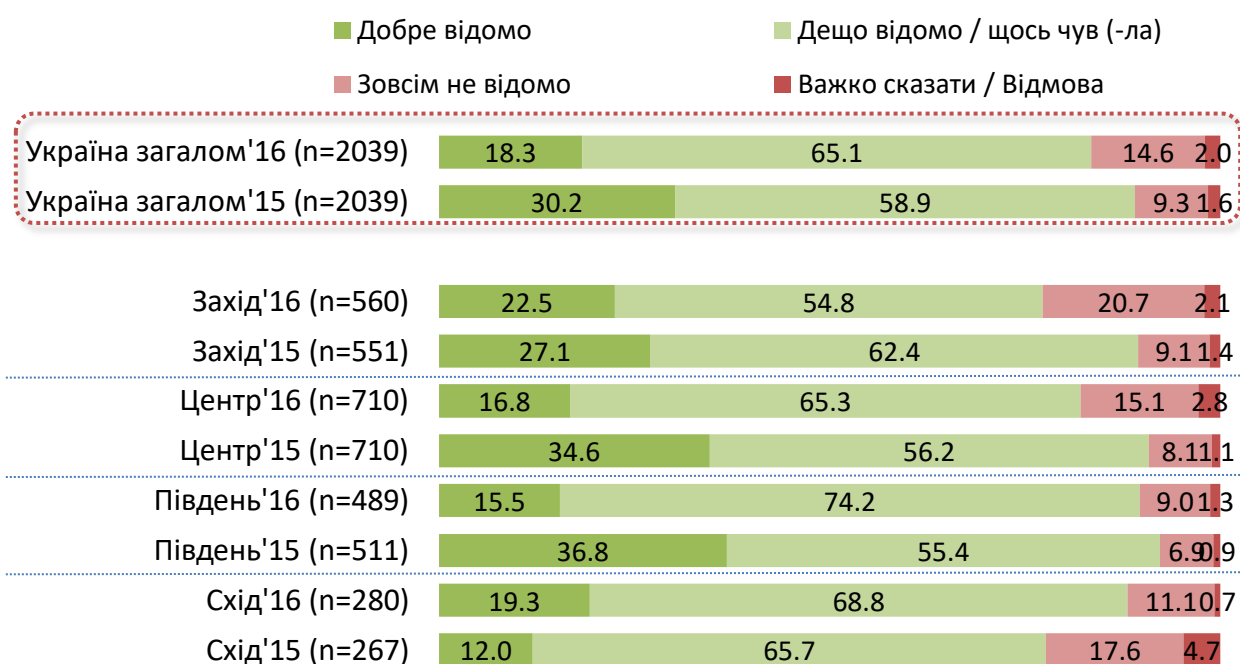
5.1 Обізнаність і наявність думки щодо Мінських домовленостей

Протягом 2015-2016 років з 89% до 84% зменшилася частка українців, які **принаймні дещо знають про зміст Мінських домовленостей** (Діаграма 5.1.1). При цьому насамперед з 30% до 18% зменшилася частка тих, хто добре обізнаний з ним. Вочевидь, у 2015 році перед опитувань у ЗМІ значно більше уваги приділялося цьому питанню, що і зумовило вищу обізнаність населення.

Діаграма 5.1.1

Ви напевно обізнані про конфлікт та антитерористичну операцію на сході України, у Донецькій та Луганській областях. На міжнародному рівні робляться спроби знайти шлях до розв'язання цього конфлікту, зокрема через Мінські домовленості. Чи відомий Вам зміст положень Мінських домовленостей?

(% серед усіх респондентів)

Рівень обізнаності щодо конфлікту на Сході серед жителів ОТГ практично такий же, як і серед населення України загалом (Таблиця 5.1.1).

Таблиця 5.1.1

Ви напевно обізнані про конфлікт та антитерористичну операцію на сході України, у Донецькій та Луганській областях. На міжнародному рівні робляться спроби знайти шлях до розв'язання цього конфлікту, зокрема через Мінські домовленості. Чи відомий Вам зміст положень Мінських домовленостей?

(% серед респондентів, що належать до відповідної категорії)

100% у рядку	Добре відомо	Дещо відомо	Зовсім невідомо	Важко сказати / Відмова
Населення України в цілому				
Усі дорослі жителі України (n=2039)	18.3	65.1	14.6	2.0
Жителі міст не обласного значення, СМТ, сіл (n=930)	18.5	66.3	14.0	1.2
Об'єднані територіальні громади				
Усі дорослі жителі ОТГ (n=400)	17.7	62.6	17.8	1.9
Жителі міст, СМТ і сіл, які стали центрами громади (n=200)	13.1	69.2	17.0	0.8
- в т.ч. жителі міст / СМТ (n=70)	15.7	48.8	34.6	0.9
- в т.ч. жителі сіл, які стали центрами громади (n=130)	11.6	80.1	7.6	0.7
Жителі сіл, які не стали центрами громади (n=200)	22.3	56.0	18.6	3.0
- в т.ч. села, які були приєднані до міст / СМТ (n=70)	5.0	72.9	15.8	6.3
- в т.ч. села, які були приєднані до інших сіл (n=130)	31.6	47.0	20.2	1.2

В Таблиці 5.1.2 дані наведені серед окремих верств населення.

Таблиця 5.1.2

Ви напевно обізнані про конфлікт та антитерористичну операцію на сході України, у Донецькій та Луганській областях. На міжнародному рівні робляться спроби знайти шлях до розв'язання цього конфлікту, зокрема через Мінські домовленості. Чи відомий Вам зміст положень Мінських домовленостей?

(% серед респондентів, що належать до відповідної верстви населення)

100% у рядку	Добре відомо	Дещо відомо	Зовсім невідомо	Важко сказати / Відмова	Потенціал верстви*
Тип і розмір населеного пункту					
- село (n=690)	18.7	63.7	16.3	1.4	33.8
- СМТ / маленьке місто (до 20 тис.) (n=210)	20.5	72.8	5.9	0.7	10.0
- середнє місто (20-99 тис.) (n=210)	22.9	63.4	13.7	0.0	10.1
- велике місто (100 тис. і більше) (n=929)	16.6	65.0	15.3	3.1	46.2
Гендерні верстви					
- чоловік (n=811)	20.4	65.1	12.4	2.1	45.2
- жінка (n=1228)	16.7	65.2	16.3	1.8	54.8
Вікові верстви					
- 18-29 років (n=304)	16.9	62.4	18.5	2.2	21.2
- 30-39 років (n=335)	17.7	69.8	12.2	0.3	18.5
- 40-49 років (n=339)	17.5	65.0	14.5	3.0	16.6
- 50-59 років (n=421)	21.7	62.7	13.4	2.2	17.7
- 60-69 років (n=369)	20.0	63.7	13.2	3.1	12.4
- 70+ років (n=271)	16.6	67.8	14.3	1.3	13.7
Освітні верстви					
- неповна середня і нижча (n=142)	9.1	68.7	21.7	0.5	6.9
- повна середня (n=570)	17.0	62.7	17.6	2.8	27.4
- середня спеціальна (n=659)	17.0	65.6	15.4	2.0	31.7
- вища (n=659)	22.7	65.8	9.9	1.6	33.5
Основний рід занять					
- робітник (промисловість, с/г) (n=290)	15.6	67.8	14.5	2.1	16.1
- службовець (n=195)	16.8	63.4	19.2	0.5	9.5
- спеціаліст (n=280)	19.7	66.7	10.1	3.5	14.9
- індивідуальна зайнятість, підприємець, фермер (n=109)	22.0	70.4	6.1	1.4	5.9
- домогосподарка (n=163)	16.4	66.5	14.6	2.5	7.9

100% у рядку	Добре відомо	Дещо відомо	Зовсім невідомо	Важко сказати / Відмова	Потенціал верстви*
- на пенсії (n=744)	19.6	63.7	14.5	2.2	30.8
- учень, студент (n=66)	9.5	67.0	23.5	0.0	4.6
- безробітний (n=132)	19.7	60.4	18.5	1.4	7.0
Рівень добробуту родини**					
- дуже низький (n=407)	15.0	65.8	18.1	1.2	19.1
- низький (n=1073)	18.6	66.9	12.9	1.6	50.9
- середній (n=493)	18.8	62.3	15.4	3.5	26.2
- високий (n=25)	30.1	66.3	3.5	0.0	1.5

* Під потенціалом верстви розуміється частка жителів, яка до неї належить.

** «Дуже низький» – домогосподарства, яким не вистачає коштів навіть на їжу, «низький» – ті, яким вистачає коштів на харчові продукти, але на одяг уже не вистачає, «середній» – ті, яким вистачає коштів і на їжу, і на одяг, але яким не вистачає на придбання деяких дорогих речей (телевізор тощо), «високий» – ті, які можуть купувати деякі дорогі речі або можуть взагалі дозволити собі все.

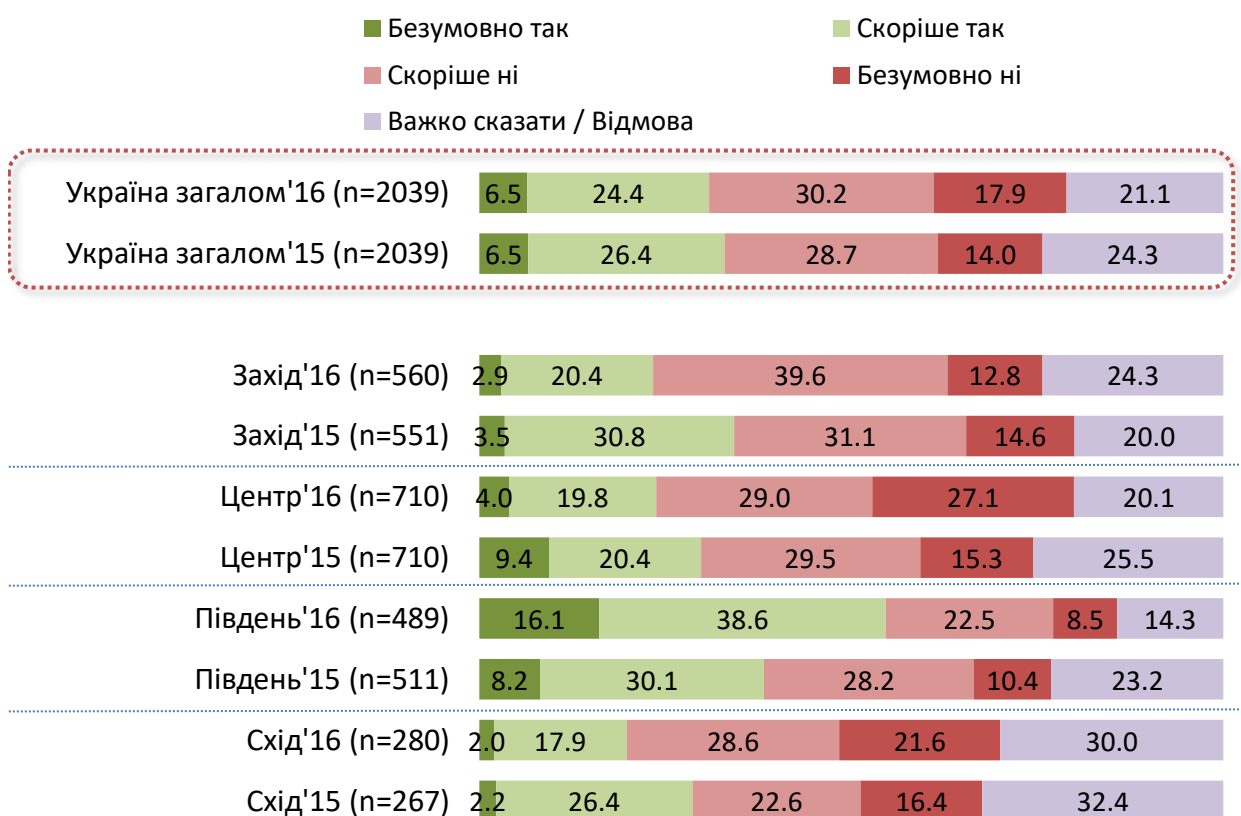
5.2 Спроможність реформи самоврядування і децентралізації сприяти розв'язанню конфлікту на сході України

Населення України скоріше не вважає, що реформа самоврядування і децентралізація будуть сприяти розв'язанню конфлікту на сході – такої думки дотримуються 48% (Діаграма 5.2.1). Вірять у можливості сприяти розв'язанню конфлікту – 31%. При цьому, з 2015 року трохи навіть підвищилися невіра в можливість сприяти розв'язанню конфлікту (у 2015 році не вірили 43%).

Діаграма 5.2.1

Чи вважаєте Ви, що пропоновані сьогодні реформа самоврядування, децентралізація та плановані зміни до Конституції України можуть допомогти у розв'язанні конфлікту?

(% серед усіх респондентів)

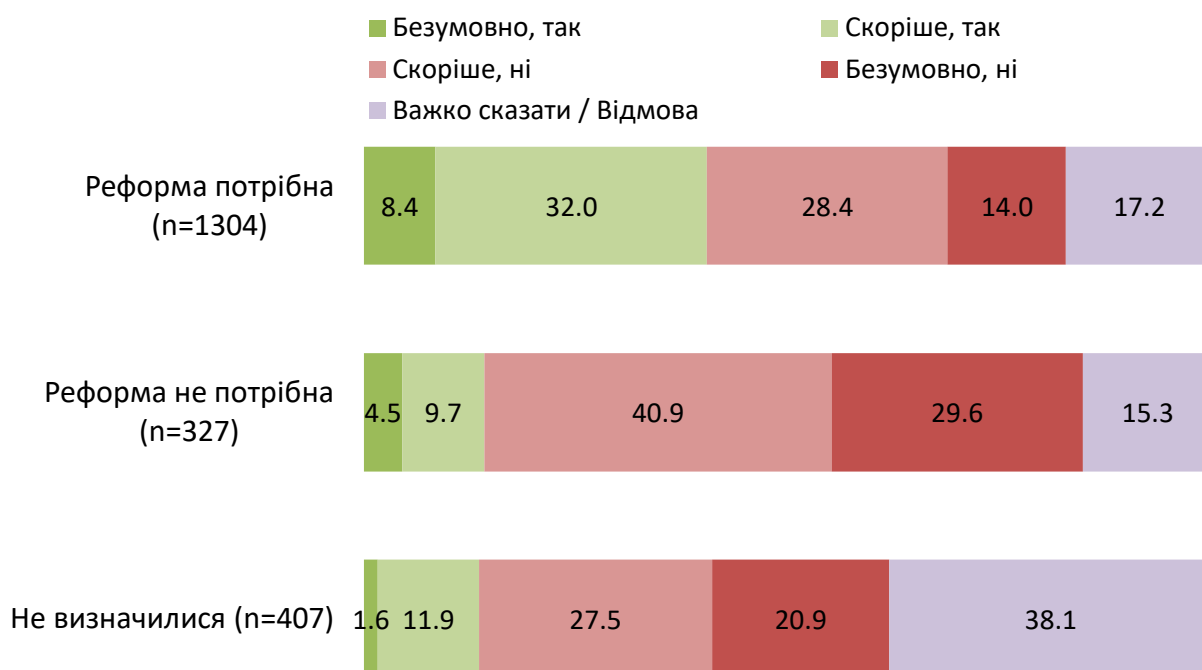

Навіть серед тих, хто вважає реформу місцевого самоврядування потрібною, лише 40% очікують, що це сприятиме розв'язанню конфлікту на Сході, а 42% не вірять у це (Діаграма 5.2.2).

Діаграма 5.2.2

Чи вважаєте Ви, що пропонувані сьогодні реформа самоврядування, децентралізація та плановані зміни до Конституції України можуть допомогти у розв'язанні конфлікту?

(% серед респондентів, які вважають потрібною і не потрібною реформу місцевого самоврядування і децентралізацію влади)

Як і населення України в цілому, лише чверть жителів ОТГ вважають, що пропонувані сьогодні реформа самоврядування, децентралізація та плановані зміни до Конституції України можуть допомогти у розв'язанні конфлікту (Таблиця 5.2.1)

Таблиця 5.2.1

Чи вважаєте Ви, що пропонувані сьогодні реформа самоврядування, децентралізація та плановані зміни до Конституції України можуть допомогти у розв'язанні конфлікту?

(% серед респондентів, що належать до відповідної категорії)

100% у рядку	Так 	Ні 	Важко сказати / Відмова ?
Населення України в цілому			
Усі дорослі жителів України (n=2039)	30.9	48.1	21.1
Жителі міст не обласного значення, СМТ, сіл (n=930)	21.9	55.7	22.5
Об'єднані територіальні громади			
Усі дорослі жителі ОТГ (n=400)	26.1	50.7	23.2
Жителі міст, СМТ і сіл, які стали центрами громади (n=200)	24.3	54.0	21.8
- в т.ч. жителі міст / СМТ (n=70)	16.8	47.8	35.4
- в т.ч. жителі сіл, які стали центрами громади (n=130)	28.3	57.3	14.4
Жителі сіл, які не стали центрами громади (n=200)	28.0	47.3	24.7
- в т.ч. села, які були приєднані до міст / СМТ (n=70)	19.9	51.6	28.6
- в т.ч. села, які були приєднані до інших сіл (n=130)	32.3	45.1	22.6

Нижче в Таблиці 5.2.2 відповіді на це запитання наводяться у розрізі окремих соціально-демографічних верств України.

Таблиця 5.2.2

Чи вважаєте Ви, що пропонувані сьогодні реформа самоврядування, децентралізація та плановані зміни до Конституції України можуть допомогти у розв'язанні конфлікту?

(% серед респондентів, що належать до відповідної верстви населення)

100% у рядку	Так 	Ні 	Важко сказати / Відмова ?	Потенціал верстви*
Тип і розмір населеного пункту				
- село (n=690)	21.5	56.2	22.3	33.8
- СМТ / маленьке місто (до 20 тис.) (n=210)	25.9	51.1	23.0	10.0
- середнє місто (20-99 тис.) (n=210)	30.5	45.6	23.9	10.1
- велике місто (100 тис. і більше) (n=929)	38.8	42.0	19.2	46.2
Гендерні верстви				
- чоловік (n=811)	32.6	49.1	18.3	45.2
- жінка (n=1228)	29.4	47.2	23.4	54.8
Вікові верстви				
- 18-29 років (n=304)	35.3	45.6	19.1	21.2
- 30-39 років (n=335)	29.2	49.2	21.6	18.5
- 40-49 років (n=339)	32.5	48.2	19.2	16.6
- 50-59 років (n=421)	29.1	52.0	18.9	17.7
- 60-69 років (n=369)	32.1	47.1	20.8	12.4
- 70+ років (n=271)	25.3	46.0	28.7	13.7
Освітні верстви				
- неповна середня і нижча (n=142)	18.1	46.6	35.3	6.9
- повна середня (n=570)	26.7	49.4	23.8	27.4
- середня спеціальна (n=659)	33.2	44.5	22.4	31.7
- вища (n=659)	34.1	51.0	14.9	33.5
Основний рід занять				
- робітник (промисловість, с/г) (n=290)	26.8	52.2	21.0	16.1
- службовець (n=195)	38.2	43.4	18.4	9.5
- спеціаліст (n=280)	36.2	51.1	12.6	14.9
- індивідуальна зайнятість, підприємець, фермер (n=109)	42.6	40.4	17.0	5.9
- домогосподарка (n=163)	26.2	42.1	31.7	7.9
- на пенсії (n=744)	27.4	48.0	24.5	30.8
- учень, студент (n=66)	39.6	45.9	14.5	4.6
- безробітний (n=132)	22.5	55.5	22.0	7.0
Рівень добробуту родини**				

100% у рядку	Так 	Ні 	Важко сказати / Відмова ?	Потенціал верстви*
- дуже низький (n=407)	37.1	42.6	20.3	19.1
- низький (n=1073)	28.1	48.7	23.2	50.9
- середній (n=493)	31.3	52.5	16.3	26.2
- високий (n=25)	37.3	45.3	17.4	1.5

* Під потенціалом верстви розуміється частка жителів, яка до неї належить.

** «Дуже низький» – домогосподарства, яким не вистачає коштів навіть на їжу, «низький» – ті, яким вистачає коштів на харчові продукти, але на одяг уже не вистачає, «середній» – ті, яким вистачає коштів і на їжу, і на одяг, але яким не вистачає на придбання деяких дорогих речей (телевізор тощо), «високий» – ті, які можуть купувати деякі дорогі речі або можуть взагалі дозволити собі все.

5.3 Статус територій Донбасу, які тимчасово не контролюються владою України

Населення України не має однозначної думки, якими мають бути відносини з окупованими територіями Донбасу у разі їхнього повернення під контроль України (Діаграма 5.3.1а-б). **Близько половини населення (46%) вважають, що відносини мають бути, як з іншими областями.** Така думка помітні превалює на Заході, в Центрі і на Півдні. Натомість на Сході уже лише 37% дотримуються такого погляду.

Водночас 25% українців узагалі виступають за більш жорсткий контроль з боку держави за органами місцевого самоврядування окупованих територій (38% на Заході, близько чверті населення Центру і Півдня і лише 4% жителів Сходу). **18% населення готові надати ті або інші преференції цим областям, в т.ч. 10% готові на, власне, автономію в складі України.** Причому, на Сході України 44% погодилися на те чи інше розширення повноважень, в т.ч. 18% готові погодитися на автономію.

Серед жителів Донбасу (території, які контролюються Україною) 30% підтримують варіант більш широких повноважень, 21% – варіант надання автономії.

Разом з цим, **55% українців дотримуються думки, що рішення про статус цих тимчасово окупованих територій має вирішуватися на всеукраїнському референдумі.** Лише 14% вважають, що рішення має ухвалити Верховна Рада України, і лише 15% вважають, що це можна зробити на основі міжнародних домовленостей.

а. У випадку, якщо буде відновлений контроль з боку України над територіями Донецької та Луганської областей, які зараз не контролюються владою України, якими мають бути відносини держави з цими територіями?

б. У випадку, якщо буде відновлений контроль з боку України над територіями Донецької та Луганської областей, які зараз не контролюються владою України, яким чином має вирішуватися питання статусу цих територій?

(% серед усіх респондентів)

Жителі ОТГ поділяють практично ті ж думки щодо статусу Донбасу (Таблиця 5.3.2а-б).

Таблиця 5.3.2а-б

а. У випадку, якщо буде відновлений контроль з боку України над територіями Донецької та Луганської областей, які зараз не контролюються владою України, якими мають бути відносини держави з цими територіями? / б. У випадку, якщо буде відновлений контроль з боку України над територіями Донецької та Луганської областей, які зараз не контролюються владою України, яким чином має вирішуватися питання статусу цих територій?

(% серед респондентів, що належать до відповідної категорії)

100% у рядку	а. Статус окупованих територій					б. Ухвалення рішення					
	Такий же, як і для інших областей	Більш жорсткий контроль	Більш широкі повноваження	Автономія	Важко сказати / Відмова	Референдум	Рішення Верховної Ради	Міжнародні домовленості	Інше	Важко сказати / Відмова	
Населення України в цілому											
Усі дорослі жителів України (n=2039)	45.5	25.2	8.7	9.6	11.0	55.3	13.7	15.4	1.7	13.8	
Жителі міст не обласного значення, СМТ, сіл (n=930)	50.5	27.3	5.7	8.3	8.3	51.5	15.4	14.5	2.2	16.4	
Об'єднані територіальні громади											
Усі дорослі жителі ОТГ (n=400)	50.8	28.2	6.6	4.2	10.2	39.4	12.7	19.1	5.7	23.1	
Жителі міст, СМТ і сіл, які стали центрами громади (n=200)	46.7	35.1	6.5	4.4	7.2	39.8	11.5	16.4	10.9	21.4	
- в т.ч. жителі міст / СМТ (n=70)	69.3	14.7	3.7	3.6	8.7	45.5	10.3	9.6	0.0	34.7	
- в т.ч. жителі сіл, які стали центрами громади (n=130)	34.6	46.1	8.0	4.9	6.5	36.7	12.2	20.1	16.7	14.3	
Жителі сіл, які не стали центрами громади (n=200)	54.8	21.4	6.8	3.9	13.1	39.0	13.8	21.8	0.5	24.8	
- в т.ч. села, які були приєднані до міст / СМТ (n=70)	51.7	24.9	6.2	6.8	10.4	34.4	11.2	22.4	1.6	30.4	
- в т.ч. села, які були приєднані до інших сіл (n=130)	56.5	19.5	7.0	2.3	14.6	41.5	15.2	21.5	0.0	21.8	

В Таблиці 5.3.2а-б дані наведені для окремих соціально-демографічних верств населення України.

Таблиця 5.3.2а-б

а. У випадку, якщо буде відновлений контроль з боку України над територіями Донецької та Луганської областей, які зараз не контролюються владою України, якими мають бути відносини держави з цими територіями? / б. У випадку, якщо буде відновлений контроль з боку України над територіями Донецької та Луганської областей, які зараз не контролюються владою України, яким чином має вирішуватися питання статусу цих територій?

(% серед респондентів, що належать до відповідної верстви населення)

100% у рядку	а. Статус окупованих територій					б. Ухвалення рішення					Потенціал верстви*
	Такий же, як і для інших областей	Більш жорсткий контроль	Більш широкі повноваження	Автономія	Важко сказати / Відмова	Референдум	Рішення Верховної Ради	Міжнародні домовленості	Інше	Важко сказати / Відмова	
Тип і розмір населеного пункту											
- село (n=690)	53.5	25.9	4.5	7.7	8.5	48.8	17.4	14.8	1.3	17.7	33.8
- СМТ / маленьке місто (до 20 тис.) (n=210)	41.4	30.7	8.6	11.5	7.7	56.8	10.2	14.7	5.5	12.9	10.0
- середнє місто (20-99 тис.) (n=210)	44.5	20.5	12.6	7.4	14.9	60.7	8.9	12.8	1.4	16.3	10.1
- велике місто (100 тис. і більше) (n=929)	40.7	24.5	10.9	11.2	12.7	58.6	12.9	16.6	1.3	10.7	46.2
Гендерні верстви											
- чоловік (n=811)	46.9	26.9	9.1	9.1	7.9	56.0	14.6	14.9	2.7	11.7	45.2
- жінка (n=1228)	44.3	23.8	8.4	10.0	13.5	54.7	13.0	15.8	0.9	15.5	54.8
Вікові верстви											
- 18-29 років (n=304)	44.5	27.4	8.5	7.9	11.7	51.5	18.1	17.6	0.8	11.9	21.2
- 30-39 років (n=335)	49.0	20.8	8.6	11.0	10.7	55.4	13.8	13.7	2.2	14.8	18.5
- 40-49 років (n=339)	42.3	31.0	7.6	10.5	8.6	56.4	12.0	17.4	3.0	11.3	16.6
- 50-59 років (n=421)	46.3	24.3	10.6	7.9	10.9	60.9	11.2	13.3	1.0	13.6	17.7
- 60-69 років (n=369)	46.8	23.3	7.0	11.9	11.0	61.6	9.2	14.2	1.9	13.1	12.4
- 70+ років (n=271)	43.9	23.5	9.7	9.7	13.3	47.0	16.2	15.7	1.5	19.6	13.7
Освітні верстви											
- неповна середня і нижча (n=142)	50.3	23.1	9.2	5.2	12.2	47.5	16.4	9.6	0.4	26.2	6.9
- повна середня	45.8	22.8	7.7	9.9	13.7	54.4	13.9	13.6	0.9	17.2	27.4

100% у рядку	а. Статус окупованих територій					б. Ухвалення рішення					Потенціал верстви*
	Такий же, як і для інших областей	Більш жорсткий контроль	Більш широкі повноваження	Автономія	Важко сказати / Відмова	Референдум	Рішення Верховної Ради	Міжнародні домовленості	Інше	Важко сказати / Відмова	
(n=570)											
- середня спеціальна (n=659)	43.6	25.2	8.6	11.6	11.0	53.7	12.4	17.6	2.7	13.5	31.7
- вища (n=659)	45.9	27.4	9.7	8.4	8.6	59.2	14.0	15.9	1.7	9.1	33.5
Основний рід занять											
- робітник (промисловість, с/г) (n=290)	46.4	25.3	8.4	10.8	9.1	56.3	14.2	12.5	2.0	14.9	16.1
- службовець (n=195)	48.2	22.8	11.4	5.8	11.8	58.1	15.6	15.8	0.0	10.6	9.5
- спеціаліст (n=280)	46.1	27.6	8.9	9.3	8.1	64.6	9.5	15.6	1.2	9.0	14.9
- індивідуальна зайнятість, підприємець, фермер (n=109)	48.0	28.9	6.9	10.6	5.8	55.4	14.3	21.5	2.3	6.4	5.9
- домогосподарка (n=163)	41.6	24.9	7.8	12.6	13.1	48.7	9.8	18.7	2.3	20.4	7.9
- на пенсії (n=744)	44.3	22.6	9.0	10.2	13.9	53.0	12.4	15.4	1.5	17.6	30.8
- учень, студент (n=66)	40.4	32.7	10.8	7.8	8.2	39.7	38.0	16.5	0.0	5.8	4.6
- безробітний (n=132)	51.9	25.1	6.4	6.0	10.5	57.8	11.6	9.0	5.1	16.6	7.0
Рівень добробуту родини**											
- дуже низький (n=407)	38.5	19.2	11.6	14.8	15.9	53.2	11.5	18.3	2.5	14.5	19.1
- низький (n=1073)	46.8	26.1	8.1	8.9	10.1	55.9	14.6	12.8	1.5	15.1	50.9
- середній (n=493)	47.2	26.7	8.1	8.5	9.4	57.2	12.8	17.3	1.5	11.3	26.2
- високий (n=25)	70.1	23.1	3.5	3.2	0.0	55.4	20.2	20.8	3.5	0.0	1.5

* Під потенціалом верстви розуміється частка жителів, яка до неї належить.

** «Дуже низький» – домогосподарства, яким не вистачає коштів навіть на їжу, «низький» – ті, яким вистачає коштів на харчові продукти, але на одяг уже не вистачає, «середній» – ті, яким вистачає коштів і на їжу, і на одяг, але яким не вистачає на придбання деяких дорогих речей (телевізор тощо), «високий» – ті, які можуть купувати деякі дорогі речі або можуть взагалі дозволити собі все.